

ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะพลเมือง
ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะพลเมือง
ตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMMUNITY
OF PHILOSOPHICAL INQUIRY APPROACH ON
DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS
OF NINTH GRADE STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education TEACHING SOCIAL STUDIES
Department of Curriculum and Instruction
Academic Year 2024
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดย	นางสาวณิชาภัทร วงษ์บุญมาก
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ประเสริฐสิน)

620620118 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : แนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา, พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

นางสาว ณิชวาท วงษ์บุญมาก: ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา ที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา ตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2) คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญาอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

620620118 : Major TEACHING SOCIAL STUDIES

Keyword : community of philosophical inquiry approach, democratic citizenship characteristics

MISS Nichaphat WONGBOONMAK : EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMMUNITY OF PHILOSOPHICAL INQUIRY APPROACH ON DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS OF NINTH GRADE STUDENTS Thesis advisor : Assistant Professor Orapin Sirisamphan, Ph.D.

The purpose of this research were to 1) compare the Learning in Civic, Culture and Living before and after of ninth grade students using activities based on community of philosophical inquiry approach; 2) study the democratic citizenship characteristics of ninth grade students by using activities based on community of philosophical inquiry approach 3) study the opinions of ninth grade students on community of philosophical inquiry approach learning. The sample group in the research consisted of 45 students from class 3/7 at Watcharawittaya School, Mueang District, Kamphaeng Phet Province, Semester 2, during the academic year 2023. The instruments were : 1) lesson plans 2) a learning achievement test 3) an assessment form of democratic citizenship test and 4) a questionnaire on opinion of students towards using activity based on community of philosophical inquiry approach. The statistic analysis by mean, standard deviation, t-test for dependent, and content analysis.

The research findings are summarized as follows:

1. The learning achievement by using activities on community of philosophical inquiry approach were significant higher than before the participation learning at .05 level
2. The democratic citizenship characteristics of ninth grade students base on community of philosophical inquiry approach were at the highest level of agreement.
3. Opinions of ninth grade students toward activity based on community of philosophical inquiry approach were at the highest level of agreement.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และกำลังใจจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สละเวลาในการตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และคอยชี้แนะให้ข้าพเจ้าพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ติดตาม และสละเวลาในการตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เกิดความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อัจจรา ประเสริฐสิน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนา และ ดร.ปยุตวิษ ทัฬหวัช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียน ตลอดจนบุคลากรทุกๆ ท่านในโรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อน พี่และน้องระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับความช่วยเหลือให้คำแนะนำ และกำลังใจที่มีให้เสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

สุดท้าย ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้เป็นผู้ให้ทั้งชีวิต และเป็นผู้วางรากฐานทางการศึกษารวมถึงสนับสนุนทุกอย่าง ให้กำลังใจในการศึกษาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ณิชาภัทร วงษ์บุญมาก

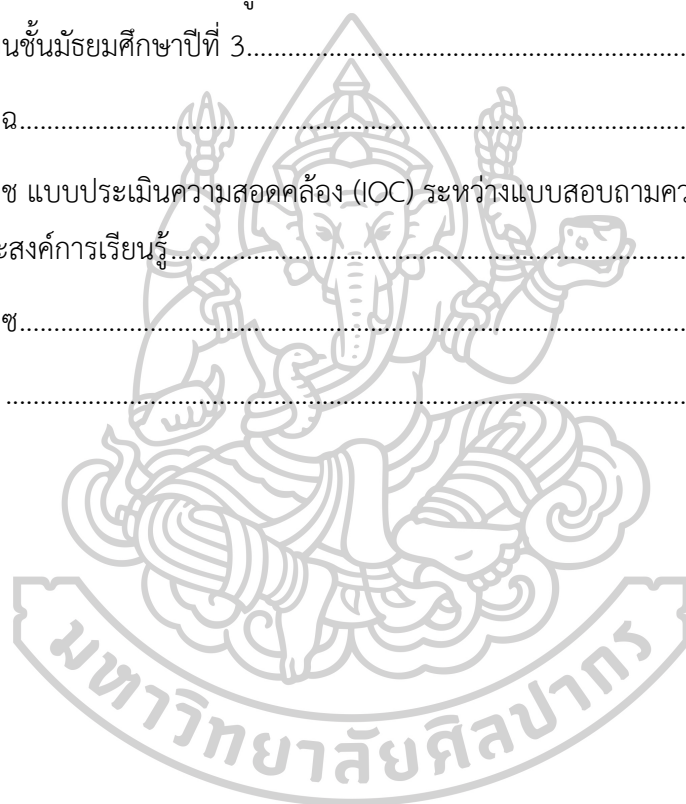
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
คำถามการวิจัย.....	12
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	12
สมมติฐานการวิจัย.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	12
ประชากรและตัวอย่างการวิจัย.....	12
ตัวแปรที่ศึกษา.....	13
เนื้อหาในการวิจัย.....	13
ระยะเวลาในการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	15
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	17
1.1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมพื้นฐาน รหัสวิชา ส 23104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	17
1.2 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำอธิบาย รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	19
1.3 คำอธิบายรายวิชา	24
1.4 โครงสร้างรายวิชา (หน่วยการเรียนรู้).....	25
2. กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา.....	27
2.1. แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา	27
2.2. ความหมายของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา	28
2.3. องค์ประกอบของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา.....	29
2.4. กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา	31
2.5. ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา.....	35
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	37
3.1. ความหมายของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	37
3.2. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย.....	38
3.3. องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย.....	39
3.4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง	39
3.5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย.....	44
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
4.1 งานวิจัยในประเทศ	50
4.2. งานวิจัยต่างประเทศ	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61

1. ประชากรและตัวอย่างการวิจัย.....	61
2. ตัวแปรที่ศึกษา.....	61
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย.....	62
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	62
5. แบบแผนการวิจัย.....	62
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	63
8. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
9. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....	83
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชน การสืบสอบทางปรัชญาก่อนเรียนและหลังเรียน.....	87
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา.....	87
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัด กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา.....	96
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
สรุปผลการศึกษา.....	100
การอภิปรายผล.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	108
รายการอ้างอิง.....	110
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	117

ภาคผนวก ข แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมือง ตามวิถี ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย.....	119
ภาคผนวก ค คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา	129
ภาคผนวก ง แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้.....	133
ภาคผนวก จ ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	137
ภาคผนวก ฉ.....	140
ภาคผนวก ช แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างแบบสอบถามความคิดเห็นกับ จุดประสงค์การเรียนรู้.....	144
ภาคผนวก ซ.....	149
ประวัติผู้เขียน	181

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	17
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	19
ตารางที่ 3 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	25
ตารางที่ 4 แบบแผนการวิจัย	62
ตารางที่ 5 การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้	69
ตารางที่ 6 แสดงรายการประเมินก่อนและหลังการปรับปรุงตามให้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ	76
ตารางที่ 7 เกณฑ์การกำหนดระดับความคิดเห็น	78
ตารางที่ 8 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าความคิดเห็น	78
ตารางที่ 9 สรุปลักษณะการดำเนินการวิจัย	84
ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน (n = 45)..	87
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน	88
ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน	96
ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	124
ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตามประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา	130

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมิน
คุณลักษณะพลเมืองดีตามประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วัชรวิทยา 132

ตารางที่ 16 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม..... 135

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3..... 138

ตารางที่ 18 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สาระหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตาม
แนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา..... 141

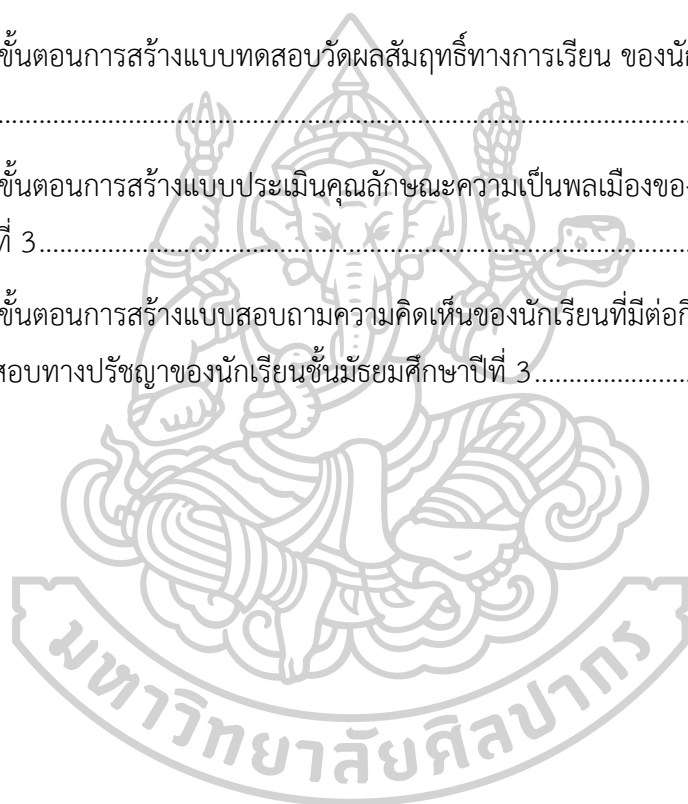
ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าสถิติทดสอบที (T-test) และระดับ
นัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน (n = 45)..... 143

ตารางที่ 20 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความคิดเห็นกับจุดประสงค์การเรียนรู้
..... 148

ตารางที่ 21 แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ
สอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 150

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	11
แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สาระหน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชน การสืบสอบทาง ปรัชญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	68
แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3	73
แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3	77
แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	80

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดและการใช้ชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 11-25) ให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจพื้นฐานในการปฏิบัติตัวในสังคม จากอดีตที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า ประชาชนยังขาดความเข้าใจในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง เนื่องจากวิถีแนวปฏิบัติเดิมของสภาพสังคมในประเทศไทยยังคงยึดหลักวัฒนธรรมแบบเดิมเอาไว้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพิงระหว่างกันและกัน โดยใช้ระบบอุปถัมภ์และชนชั้นทางสังคม ทำให้คนในสังคมยังไม่กล้าคิดหรือตัดสินใจได้อย่างเต็มที่โดยปราศจากความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ปัญหาเหล่านี้ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เข้าใจความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ขาดความตระหนัก ความเข้าใจในด้านการเป็นพลเมือง และความรับผิดชอบ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2555: 11, ธัญธัช วิฑิตภูมิประเทศ, 2556: 2; ถวิลวดี บุรีกุล และรัชชิตี แสงมเหหมัด, 2557: 14-16) ส่งผลมาถึงสภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่ 1) ค่านิยมของระบบอุปถัมภ์ 2) ช่องว่างของอำนาจ 3) ไม่เกิดการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างจริงจัง 4) ระบบข้าราชการที่ขาดประสิทธิภาพ 5) ข้าราชการขาดอุดมการณ์และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ 6) ประชาชนขาดความรู้ 7) การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม 8) ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม 9) การคอร์รัปชันที่มีมาก และ 10) ทรัพยากรมนุษย์ขาดต้นทุนในการพัฒนา (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2561: 293) ด้วยสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในด้านเศรษฐกิจและนวัตกรรมทำให้วิถีชีวิต ค่านิยมของคนมีความเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าด้านอื่น ๆ ในสังคม คนมีความประพฤติปฏิบัติที่มองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ในสังคมตามมา (บุญส่ง นาแสง, 2560: 1-2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้มีการนิยามความเป็นพลเมืองในอดีต วิชัย ตันศิริ (2551: 18) ได้ให้ความหมายความเป็นพลเมืองเอาไว้สองแบบ ดังนี้ 1) พลเมือง หมายถึง การเป็นผู้รับทั้งผลบวกและผลลบจากนโยบายการทำงานของภาครัฐ 2) เป็นผู้ปฏิบัติตามและอยู่ใต้การปกครอง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการให้ความหมายใหม่ กล่าวคือ พลเมืองมีส่วนร่วมเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ และพร้อมที่จะนำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ (ทิพพาพร ดันตีสุนทร, 2554: 5) สอดคล้องกับต้นแบบความเป็นพลเมือง 3 แบบของ Westheimer ได้จัดประเภทของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

(Personally Responsible Citizen) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบต่อชุมชน จำยภาษี ช่วยเหลือคนที่ประสบปัญหา และปฏิบัติตามกฎหมาย 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory Citizen) มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ดูแล บริการ บริหาร และพัฒนาจัดการชุมชน ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รู้กระบวนการทำงานของภาครัฐและแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และ 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Justice-Oriented Citizen) วิเคราะห์โครงสร้างการทำงานของภาครัฐ สำนวญการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหา ติดตามการเคลื่อนไหวในสังคมและค้นหาเรื่องที่ไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นต้น (Westheimer and Kahne, 2004: 3–5)

แนวคิดในการสร้างความเป็นพลเมืองเป็นแนวคิดที่พบและหลายประเทศพยายามผลักดันให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นถึงคุณค่าของความเป็นพลเมืองเพื่อที่จะสามารถนำไปพัฒนาประเทศต่อไปได้ หลายประเทศที่มีการพัฒนาจึงเน้นไปที่กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่ระดับเยาวชนและขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) ซึ่งประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยในอันดับต้น ๆ (Democracy Ranking) ในปี ค.ศ. 2013 ได้แก่ 4 ประเทศ คือ นอร์เวย์ สวีเดน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีใต้ โดยประเทศนอร์เวย์มีรากฐานที่เข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยและให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1970 การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (Active Citizen) อันประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ได้แก่ ความกระตือรือร้น (Active) ความยึดมั่น (Engage) และการปรับตัวเข้ากับสังคม (Socially Oriented) โดยประกาศหลักการสำคัญเอาไว้ว่า นักเรียนทุกคนจะต้องยึดโยงอยู่ในประเด็นโต้แย้งทางสังคมและควรนำประเด็นเหล่านั้นมาตั้งคำถาม ประเทศสวีเดน เป็นอีกประเทศที่ในพระราชบัญญัติการศึกษาได้ระบุอย่างชัดเจนถึงบทบาทของการศึกษาและความเป็นพลเมืองว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้และค่านิยมอันดีงาม รวมถึงควรสอนให้รู้และเคารพในสิทธิในมนุษยชน รวมถึงค่านิยมพื้นฐานของประชาธิปไตยอันเป็นรากฐานของสังคมสวีเดน ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศในทวีปเอเชียที่มีการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง คือการพัฒนาพลเมืองผู้สร้างสังคมประชาธิปไตยในอนาคต โดยเน้นไปที่หลักการ 4 ข้อประกอบด้วย 1) สนับสนุนความเป็นอิสระทางสังคม 2) สนับสนุนให้ทุกคนได้รับประสบการณ์ตามความต้องการ 3) ปรับมุมมองของเยาวชนในฐานะสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นในสังคม และ 4) กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่มีอิสระและสามารถอภิปรายได้ในสังคม ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่มีพัฒนาการของประชาธิปไตยขึ้นเป็นลำดับ แนวคิดสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง คือการฝึกฝนความสามารถในการคิดตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในฐานะที่เป็นพลเมืองผู้ถืออำนาจ

(Sovereign Citizen) และสำหรับการให้การศึกษาแก่เยาวชนที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ให้มีความสำคัญสำหรับการฝึกฝนทักษะและสอนให้รู้บทบาทในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Citizen) (เลิศพร อุดมพงษ์, 2560) หากประชาชนได้รับการปลูกฝังด้านพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตย ย่อมทำให้เกิดพลเมืองที่ขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ดำเนินไปได้อย่างแท้จริง (อัญฉรา อยุทศิริกุล, 2561: 4)

การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในประเทศไทยถูกผลักดันให้เป็นหนึ่งในนโยบายด้านการจัดการศึกษาโดยภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะพลเมืองประชาธิปไตย ดังผลการวิจัยของสมาคมนานาชาติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพลเมืองครั้งที่ 3 ในประเทศกลุ่มตัวอย่าง 38 ประเทศ ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยนั้นอยู่ในลำดับที่ 34 จึงบ่งชี้ว่าเยาวชนไทยควรได้รับการส่งเสริมคุณลักษณะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (ปริษา ศิลาชัย, 2565: 3) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 ในพื้นที่การศึกษาภาค 17 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่ามีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อไปอยู่ในเกณฑ์ที่สูงขึ้น (สุวรรณ จุลมั่ง, 2564: 4)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดหลักสูตรทางการศึกษาอย่างชัดเจนในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้กับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่องของความตระหนักในหน้าที่ที่ตนเองต้องรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนต่อไปได้นั้นคือ การสอนโดยกระบวนการที่มีส่วนร่วม เน้นวิธีการสอนเชิงรุกให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ (พิณสุดา สิริธรงค์ศรี, 2017: 105) การสร้างห้องเรียนในวิถีประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนเห็นว่าเสียงของเขามีค่า ได้รับการรับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน รวมไปถึงแนวคิดที่แตกต่าง (สิริวรรณ มีรอด, 2561: 57) สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน Philosophy for Children (P4C) หรือปรัชญาสำหรับเด็กเป็นกระบวนการสืบสอบทางปรัชญาที่ถูกนำมาใช้ในห้องเรียน อันเป็นแนวทางที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนนำปรัชญามาใช้ร่วมกันเพื่อตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดอิสระทางความคิด โดยสิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ (2562) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปรัชญาสำหรับเด็ก มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงกระบวนการคิด 3 ด้าน 1) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) 2) การคิดเชิงสร้างสรรค์

(Creative Thinking) และ 3) การคิดเชิงอาทร (Caring Thinking) นำไปสู่การสร้างพลเมืองได้ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนปรัชญาสำหรับเด็กนั้นต่างจากกระบวนการอื่น คือการพัฒนาการใช้เหตุผลและความคิดสร้างสรรค์ไปด้วยกัน ด้วยการใช้ทักษะด้านเหตุผลไม่เพียงพอสอดคล้องกับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนของมนุษย์ได้ ทว่าการสนับสนุนผู้เรียนให้ฝึกฝนการใช้เหตุผลและใช้จินตนาการจะเป็นการช่วยให้พวกเขาสามารถกำหนดแนวความคิดสู่โลกที่เป็นไปได้ (Johnson, 1984: 16) ต่อมาจึงเกิดการพัฒนาทำให้เกิดชุมชนแห่งการสืบสอบปรัชญา สันนิฐานว่ามีต้นกำเนิดมาจากการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ จึงถือได้ว่าชุมชนแห่งการสืบสอบนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีกระบวนการที่มุ่งแสวงหาเป้าหมายเหมือนกัน กระบวนการสืบสอบไม่ว่าจะเป็นทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ สามารถเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นชุมชนการสืบสอบได้ กล่าวคือ ผู้เรียนจะเกิดการรับฟังและเคารพความคิดเห็นของกันและกันมากขึ้น เกิดการช่วยเหลือ สนับสนุนและสรุปข้อมูล การสืบสอบเป็นการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในบางแง่มุมการสืบสอบนั้นเป็นการทดลองอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปจะเป็นการสืบสอบเกี่ยวกับสังคมและชุมชนโดยใช้ภาษาในการดำเนินกิจกรรม การสืบสอบ โดยการสืบสอบนั้นย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มหรือชุมชนที่ทำการสืบสอบทำให้กิจกรรมไม่สามารถถูกกำหนดล่วงหน้าได้ การสืบสอบจะมีบางสิ่งซึ่งขัดแย้งกันจนน่าตกใจ (Matthew Lipman, 2003: 83-84) หากพิจารณาถึงองค์ประกอบของการสืบสอบทางปรัชญา จะพบว่าองค์ประกอบของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนสืบสอบทางปรัชญา ประกอบไปด้วย 1) ชุมชน คือ กลุ่มผู้เรียนที่รวมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2) การสืบสอบ แนวทางการร่วมกันสืบค้นข้อมูลประเด็นปัญหาเพื่อหาคำตอบและแนวทางการแก้ไข และ 3) ปรัชญา คือ สิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดหาคำตอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Rogoff (1995: 139) กล่าวไว้ว่า การจัดสรรองค์ประกอบจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีกระบวนการที่จะทำให้คนเปลี่ยนความเข้าใจและรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ คือการที่ให้คนเหล่านั้นมีส่วนร่วม (Lipman, 2003: 103-104)

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมของ Lipman (2003: 101-103) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนของกิจกรรม 7 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียนโดยการเริ่มต้นชวนคุยและเริ่มตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า เป็นต้น ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณารายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกันผ่านการพูดคุย เช่น ให้ผู้เรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันไหม ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนถกประเด็นคำถามเพื่อให้ตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้งเป็น

การประเมินการอภิปรายของตัวเอง และตักตวงการแก้ปัญหา ชั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม

ชุมชนแห่งการสืบสอบไม่ใช่การสืบสอบที่ไร้ซึ่งจุดหมาย แต่เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายในการสร้างผลลัพธ์ เช่น การจัดการ หรือการตัดสินใจ ชุมชนแห่งการสืบสอบมีกระบวนการที่ใช้สัญชาตญาณในการนำ หรือขับเคลื่อนด้วยการถกเถียง กระบวนการสืบสอบไม่ใช่แค่การพูดคุยหรืออภิปราย แต่เป็นการโต้ตอบที่เป็นส่วนประกอบ เช่นเดียวกับการอภิปรายในสภาพที่มีการอภิปรายภายใต้กฎเกณฑ์ซึ่งส่วนใหญ่มีเหตุผลตามธรรมชาติ ต้องพิจารณาความสมเหตุสมผลนั้นอย่างใกล้ชิด รวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ และการเอาใจใส่ เพื่อนำไปใช้กับชุมชนต่อไปได้ ซึ่งสถานะของญาณวิทยาหรือปรัชญาในชุมชนการสืบสอบนั้น คือ สิ่งที่มีส่วนช่วยในการสร้างระบบความคิดโดยใช้ความเชื่อมาเป็นส่วนประกอบ ผ่านวิธีการตัดสินใจที่เคยได้รับการยอมรับแล้วจะถูกนำกลับมาประเมินอีกครั้งแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อเปรียบเทียบข้อเท็จจริงเดิมที่มีมา โดยมีเป้าหมายคือการปรับสมดุลทางความคิด Elgin (1980) กล่าวว่า ระบบความคิดที่มีคุณภาพมาจากองค์ประกอบที่มีความเป็นเหตุเป็นผล และสิ่งที่นำมาพิจารณาเหล่านั้นจะถูกพิจารณาจากข้อมูลที่มีในมือ สำหรับแนวทางการปฏิบัติของชุมชนการสืบสอบทางปรัชญานั้น เป็นแนวทางการปฏิบัติจากอีกคนสู่อีกคน ซึ่งในขณะที่ปฏิบัติตนเองคือการสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน จนสามารถเกิดปรากฏการณ์สโนว์บอลได้ กล่าวคือเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้ร่วมสนทนาในวงนั้นเริ่มแลกเปลี่ยนข้อมูล ผู้คนในวงสนทนาหรือชุมชนจะมีการถกข้อมูลกลับไปเปรียบเสมือนการโยนสโนว์บอล มีแนวโน้มที่ข้อมูลจะกระจายไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว (Elgin, 1980)

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนสืบสอบทางปรัชญาของ Lipman พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามีองค์ประกอบสำคัญคือ คำถามทางปรัชญา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างกัน โดยแต่ละขั้นตอนไม่ต่อเนื่องนัก มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) นำเสนอข้อมูล อันได้แก่ ข้อความที่เป็นรูปแบบเรื่องราวการสืบเสาะในชุมชน ข้อความที่สะท้อนถึงคุณค่าและความสำเร็จของคนรุ่นก่อน ข้อความที่เป็นตัวกลางระหว่างวัฒนธรรมและปัจเจกบุคคล ข้อความที่เป็นลักษณะเฉพาะ เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีการสะท้อนถึงจิตใจภายในตัวเอง ข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจวิเคราะห์ได้ นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงตรรกะผลัดกันออกเสียงข้อความที่มีความหมายทางด้านจริยธรรมของการอ่านและการฟังสลับกัน การพูดซ้ำ ๆ จากข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร การแบ่งงาน การเปลี่ยนหน้าที่ในการทำงานเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนในห้องเรียน การค่อย ๆ สอดแทรกพฤติกรรมการคิดของตัวละครในนิยาย เช่น การอ่านว่าตัวละครสมมุติมีพฤติกรรมหรือตั้งคำถามอย่างไร และสมาชิกของชั้นเรียนมีการค้นพบข้อความที่มีความหมายและตรงประเด็น

2) การจัดทำวาระการประชุม อันได้แก่ การเสนอคำถาม คำตอบเบื้องต้นของชั้นเรียนต่อข้อความ ครูแจ้งชื่อบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประชุม การสร้างวาระการประชุมเป็นการทำงานร่วมกัน วาระการประชุมอันเป็นการสร้างพื้นที่ที่สนใจของผู้เรียน วาระการประชุมเป็นตัวชี้วัดของสิ่งที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญในข้อความและเป็นการแสดงออกขององค์ความรู้ของกลุ่ม และความต้องการความร่วมมือของครูและนักเรียนในการตัดสินใจว่าจะเริ่มการสนทนาที่ใด 3) สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวผ่านการโต้สวนเชิงโต้ตอบ มีกิจกรรมให้ทำมากกว่าการไตร่ตรอง การแสดงถึงข้อมูลที่ขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น การหาสมมติฐาน การสรุปโดยรวม การแสดงตัวอย่าง ผ่านการฝึกสนทนา การเรียนรู้การใช้เครื่องมือทางความคิด เช่น เหตุผล เกณฑ์ แนวคิด อัลกอริธึม กฎ และหลักการ การร่วมมือกันในด้านการใช้เหตุผล เช่น การแสดงความคิดเห็นระหว่างกันและกัน การนำเสนอตัวอย่างในการโต้แย้ง หรือการสร้างสมมติฐานทางเลือก เป็นต้น การนำพฤติกรรมความคิดมานำเสนอต่อชุมชนในห้องเรียน เช่น การแนะนำที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนแก้ไขซึ่งกันและกัน จนกว่าแต่ละคนจะแก้ไขตนเองได้อย่างเป็นระบบ หรือการมีความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ มีความอ่อนไหวมากขึ้นต่อความแตกต่าง การรวมกลุ่ม การโต้แย้งภายในกลุ่มจะนำไปสู่ข้อสรุป 4) การใช้แบบฝึกหัดและแผนการอภิปราย ได้แก่ การใช้คำถามทางวิชาการ เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ นักเรียนจัดสรรตามวิธีการศึกษาของสาขาวิชานั้น ๆ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกทางปรัชญาอื่น ๆ เน้นปัญหาเฉพาะจุดเพื่อฝึกฝน การตัดสินใจและนำไปปฏิบัติ มีการตรวจสอบแนวคิดด้านกฎระเบียบในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุม เช่น ข้อเท็จจริง ชุมชน บุคลิกภาพ ความงาม ความยุติธรรม และความดี เป็นต้น 5) การกระตุ้นการตอบสนอง ได้แก่ การชักจูงการตอบสนองเพิ่มเติม ในรูปแบบการเล่าเรื่อง กวีนิพนธ์ การวาดภาพ การแสดงออกทางปัญญารูปแบบอื่น ๆ ตระหนักถึงการสังเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์กับปัจเจกบุคคลและส่วนรวม กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการมีวิจาร์ณญาณที่เข้มแข็ง

จากแนวทางการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่ได้ศึกษาจาก Mathew Lipman พบว่า แม้ว่าขั้นตอนของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องกัน แต่ยังมีส่วนสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เช่น สื่อที่ใช้เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมนักเรียนให้เกิดความสนใจระหว่างการจัดกิจกรรม และทำให้นักเรียนเข้าใจถึงหัวข้อที่นำมาใช้อภิปรายมากขึ้น การจัดทำวาระประชุมเพื่อให้นักเรียนนำไปสู่การตั้งคำถาม ข้อสมมติฐาน การค้นหาข้อมูล และการให้เหตุผลระหว่างกัน การใช้แบบฝึกหัดและแผนอภิปราย จะเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่มีส่วนช่วยให้นักเรียนเสริมสร้างความเข้าใจ และตรวจสอบแนวคิดของตนเองได้เป็นอย่างดี พร้อมกับกระตุ้นการตอบสนองเพิ่มเติมผ่านการสร้างผลงานอื่น หรือการวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ จากการศึกษาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ออกมาเป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิด

ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนคุยและเริ่มตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่าขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณารายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกัน ผ่านการพูดคุย เช่น ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกัน ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อให้ตกผลึกความคิดว่า ความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตัวเอง ร่วมกับผู้อื่นอีกครั้งเป็นการประเมินการอภิปรายของตัวเอง และตกผลึกการแก้ปัญหา และขั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น

จากการศึกษาสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของเยาวชนไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การขาดความรับผิดชอบในตนเองและส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิ่งต่างๆ โดยไม่เข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการละเมิดในสิทธิของผู้อื่น จนก่อให้เกิดปัญหาในสังคมตามมานับการจากความไม่เข้าใจและไม่ปฏิบัติตามแนวทางแห่งคุณลักษณะของพลเมืองดังกล่าว และเมื่อได้ทำการศึกษาค้นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในปัจจุบันจากนักวิชาการ จึงสรุปได้ว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตามแนวคิดอัจฉรา อยุทธศิริ (2561) ประกอบด้วย 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ หมายถึง บุคคลที่เคารพในสิทธิของผู้อื่น ยึดมั่นในหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเลยต่อสิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นต่อไป 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการดูแล พัฒนา ติดตามการทำงานของชุมชนและสังคมในฐานะที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 3) พลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม หมายถึง บุคคลที่มีความเอาใจใส่ต่อกิจการบ้านเมืองในฐานะที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีทักษะด้านการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อเป็นแนวทางเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ยึดมั่นและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตยอย่างเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบสอบทางปรัชญาจะมีผลต่อการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในเยาวชนไทยได้ จึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า การใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาสามารถนำมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตได้ โดยกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ คำถามทางปรัชญา เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันและกัน ท่ามกลางบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นอิสระ ผ่านคำถามทางปรัชญา ผู้เรียนมีโอกาสสร้างชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะการคิดให้กับเด็กผ่านการตั้งคำถามและการสืบสอบ นำไปสู่การคิดเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองผ่านชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของ Lipman (2003: 101 -103) มาปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การนำเสนอข้อความ
 - 1.1 ข้อความที่เป็นแบบอย่างในเรื่องราวของชุมชนแห่งการสืบเสาะ
 - 1.2 ข้อความที่สะท้อนถึงคุณค่าและความสำเร็จของคนรุ่นก่อน
 - 1.3 ข้อความเป็นตัวกลางระหว่างวัฒนธรรมและปัจเจก
 - 1.4 ข้อความที่เป็นลักษณะเฉพาะ เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีการสะท้อนถึงทางจิตวิทยาภายในตัวเอง ข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจวิเคราะห์ได้
 - 1.5 สามารถเป็นความสัมพันธ์เชิงตรรกะ
 - 1.6 ผลัดกันอ่านออกเสียง
 - 1.6.1 ความหมายทางจริยธรรมของการอ่านและการฟังสลับกัน
 - 1.6.2 การทำสำเนาปากเปล่าของข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - 1.6.3 การเปลี่ยนงานเป็นการแบ่งงาน: จุดเริ่มต้นของชุมชนในห้องเรียน

1.7 การค่อยๆ สอดแทรกพฤติกรรมการคิดของตัวละครในนิยาย (เช่น การอ่านหนังสือว่าตัวละครสมมติถามคำถามอย่างไร อาจทำให้เด็กถามคำถามเช่นนี้ คำถามในชั้นเรียน)

1.8 ค้นพบในชั้นเรียนว่าข้อความมีความหมายและเกี่ยวข้อง จัดสรรโดยสมาชิกของชั้นเรียนของความหมายเหล่านั้น

2. การจัดทำวาระการประชุม

2.1 การเสนอคำถาม คำตอบเบื้องต้นของชั้นเรียนต่อข้อความ

2.2 ครูแจ้งชื่อบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประชุม

2.3 การสร้างวาระการประชุมเป็นการทำงานร่วมกัน

2.4 วาระการประชุมอันเป็นการสร้างพื้นที่ที่สนใจของผู้เรียน

2.5 วาระการประชุมเป็นตัวชี้วัดของสิ่งที่นักเรียนเห็นว่ามีความสำคัญในข้อความและเป็นการแสดงออกขององค์ความรู้ของกลุ่ม และความต้องการ

2.6 ความร่วมมือของครูและนักเรียนในการตัดสินใจว่าจะเริ่มการสนทนาที่ใด

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

3.1 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มผ่านการโต้สวนเชิงโต้ตอบ

3.2 มีกิจกรรมให้ทำมากกว่าการไตร่ตรอง

3.3 การแสดงออกของความขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ

3.4 ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น การหาสมมติฐาน การสรุปโดยรวม การแสดงตัวอย่างผ่านการฝึกสนทนา

3.5 การเรียนรู้การใช้เครื่องมือทางความคิด เช่น เหตุผล เกณฑ์ แนวคิดอัลกอริทึม กฎ หลักการ

3.6 การร่วมมือกันในการให้เหตุผล เช่น การสร้างความคิดของกันและกันและการเสนอตัวอย่างโต้แย้ง หรือสมมติฐานทางเลือก ฯลฯ

3.7 การนำพฤติกรรมการคิดมานำเสนอต่อชุมชนในห้องเรียน เช่น การแนะนำวิธีที่เพื่อนร่วมชั้นแก้ไขซึ่งกันและกัน จนกว่าแต่ละคนจะแก้ไขตนเองอย่างเป็นระบบ หรือการมีความสัมพันธ์กันระหว่างจิตใจ

3.8 มีความอ่อนไหวมากขึ้นต่อความแตกต่าง

3.9 การโต้แย้งภายในกลุ่มจะนำไปสู่ข้อสรุป

4. การใช้แบบฝึกหัดและแผนการอภิปราย

4.1 การใช้คำถามทางวิชาการ เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ

4.2 นักเรียนจัดสรรตามวิธีการศึกษาของสาขาวิชานั้น ๆ

4.3 การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกทางปรัชญาอื่น ๆ

4.4 เน้นปัญหาเฉพาะจุดเพื่อฝึกฝนการตัดสินใจและปฏิบัติ

4.5 มีการตรวจสอบแนวคิดด้านกฎระเบียบในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุม เช่น ความจริง ชุมชน บุคลิกภาพ ความงาม ความยุติธรรม และความดี

5. การกระตุ้นการตอบสนอง

5.1 ชักจูงการตอบสนองเพิ่มเติม ในรูปแบบของการเล่าเรื่อง กวีนิพนธ์ การวาดภาพ และการแสดงออกทางปัญญาในรูปแบบอื่นๆ

5.2 ตระหนักถึงการสังเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์กับปัจเจกบุคคลและส่วนรวม

5.3 เกลี้ยกล่อมความหมายที่ลึกซึ้งมาพร้อมกับวิจารณ์ญาณที่เข้มแข็ง

ภี อารมณ์เอี่ยม (2562) กล่าวว่า ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. เริ่มจากให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลม
2. เริ่มการเรียนรู้ด้วยการแสดงตัวกระตุ้นบางอย่าง (stimulus) เช่น บทความหรือนิยายสั้น ๆ ภาพยนตร์ ภาพ งานศิลปะ ข้อสำคัญคือ ตัวกระตุ้นนั้นต้องมีลักษณะคลุมเครือ กระตุ้นต่อมชวนสงสัยของผู้เรียน
3. ให้ผู้เรียนริเริ่มตั้งคำถามด้วยตัวเองว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจ
4. ผู้เรียนยกประเด็นคำถามได้อย่างอิสระ โดยมีการช่วยเหลือในเรื่องกระบวนการคิดบ้าง
5. ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับบทสนทนาที่เกิดขึ้นซึ่งเรียกว่าเป็น การคิดเกี่ยวกับการคิดเพื่อฝึกทักษะการคิดขั้นสูงหรือทักษะทางอภิปัญญา (metacognitive skills)

จากกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบปรัชญาข้างต้นนั้น เป็นกิจกรรมที่นอกจากจะให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามและอภิปรายแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ย้อนขบคิดถึงสิ่งรอบตัวผ่านการตั้งคำถาม ด้วยสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทำให้ผู้วิจัยมีการปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมของ Mathew Lipman เพื่อให้เข้ากับสภาพการเรียนรู้ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งขั้นตอนของกิจกรรมดังกล่าวมีดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนคุยและเริ่มตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ

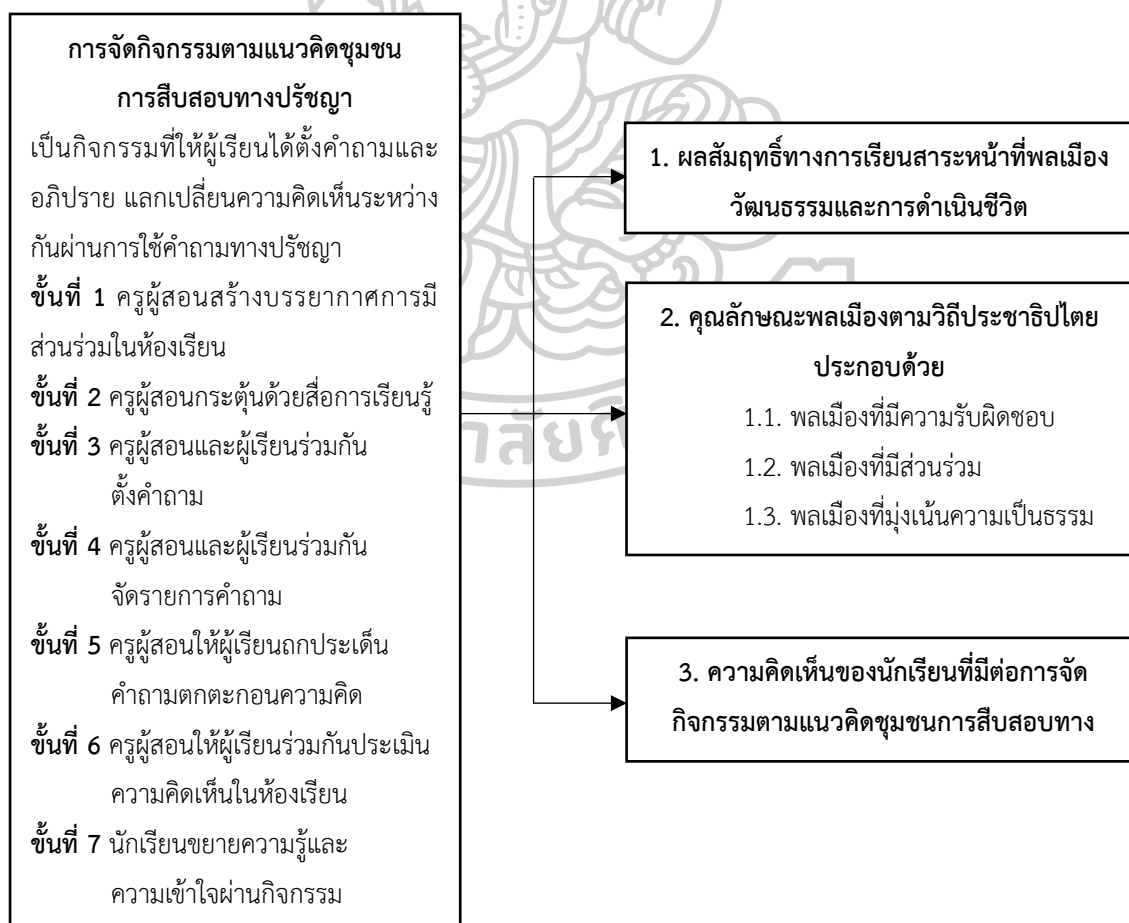
ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณารายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกัน ผ่านการพูดคุย เช่น ให้ผู้เรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันไหม

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนถกประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้งเป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตกผลึกการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น

กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตามแนวคิดของอัจฉรา อยุทศิริ (2561) ประกอบด้วย 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม และ 3) พลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาอยู่ในระดับใด
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา
2. ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา
3. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรวิทยาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 354 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวชิรวิทยาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 45 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีทั้งหมด 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พลเมืองที่มีส่วนร่วม) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสิทธิมนุษยชน (พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ) และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ปัญหาในสังคมไทย (พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม)

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาดทลองจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง (แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 หน่วย หน่วยละ 4 ชั่วโมง)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา** หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งให้ผู้เรียนร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดผ่านชุมชนแห่งการสืบสอบ บนพื้นฐานของความเคารพและเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนสนทนาและเริ่มตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ดหรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ

ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณาจัดรายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกัน ผ่านการพูดคุย เช่น ให้ผู้เรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกัน

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนถกประเด็นคำถามเพื่อให้ตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตกผลึกการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนของนักเรียนที่ได้หลังจากทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก

3. คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีองค์ประกอบดังนี้

3.1 พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ หมายถึง บุคคลที่เคารพในสิทธิคนอื่น ดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองที่มีต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชนและสังคม

3.2 พลเมืองที่มีส่วนร่วม หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการดูแลพัฒนาชุมชนและสังคม เอาใจใส่ต่อกระบวนการทำงานของภาครัฐ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

3.3 พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติตนเป็นผู้เอาใจใส่ในด้านกิจการบ้านเมืองในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกในสังคม มีทักษะการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พยายามสืบค้นข้อมูลที่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม และพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเกิดจริยธรรมที่กล้าหาญ และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

4. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ประกอบด้วย ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

5. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ พลเมืองที่มีส่วนร่วม และพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย
2. ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยและการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1.1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน รหัสวิชา ส 23104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 คำอธิบายรายวิชา

1.4 โครงสร้างรายวิชา (หน่วยการเรียนรู้)

2. กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.1 แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.2 ความหมายของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.3 องค์ประกอบของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.4 กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.5 ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

3.1 ความหมายของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

3.2 ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

3.3 องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

3.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1.1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมพื้นฐาน รหัสวิชา ส 23104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตารางที่ 1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. มีส่วนร่วมในการปกป้อง ค้ำครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ◆ การมีส่วนร่วมค้ำครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม
	2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ ก่อให้เกิดปัญหาความ ชัดแย้งในประเทศ และ เสนอแนวคิดในการลด ความขัดแย้ง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ เป็นต้น ◆ สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ◆ แนวทางความร่วมมือในการลดความขัดแย้งและการ สร้างความสมานฉันท์
	3. เสนอแนวคิดในการ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในประเทศและสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี สร้าง ทักษะทางอารมณ์ รู้จักบริโภคด้วยปัญญา เลือกรับ- ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่าง ๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและ
ธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 1 มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ
ดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน	ระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน เช่น การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น เผด็จการ การปกครองแบบประชาธิปไตย เกณฑ์การตัดสินใจ
	2. วิเคราะห์ เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย	ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
	3. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย
	4. วิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	ประเด็น ปัญหา และผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย แนวทางการแก้ไขปัญหา

1.2 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม
และธำรง รักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต
ในสังคม

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 3	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น			
	ความรู้	ทักษะ/ สมรรถนะ	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้
1. มีส่วนร่วมใน การปกป้อง คุ้มครองผู้อื่น ตามหลักสิทธิ มนุษยชน	มีส่วนร่วมใน การปกป้อง คุ้มครองผู้อื่น ตามหลักสิทธิ มนุษยชน	- ทักษะ การปฏิบัติ	- ใฝ่เรียนรู้ - มีจิต สาธารณะ	♦ ความหมายและ ความสำคัญของ สิทธิมนุษยชน ♦ การมีส่วนร่วมคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนตาม รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยตามวาระ และโอกาสที่เหมาะสม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ต่อ)

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 3	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น			
	ความรู้	ทักษะ/ สมรรถนะ	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้
2. วิเคราะห์ ปัจจัยที่ ก่อให้เกิด ปัญหาความ ขัดแย้งใน ประเทศและ เสนอแนวคิด ในการลด ความขัดแย้ง	ปัจจัยที่ ก่อให้เกิด ปัญหาความ ขัดแย้งใน ประเทศและ เสนอแนวคิด ในการลดความ ขัดแย้ง	- การคิด วิเคราะห์	- ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ◆ สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ◆ แนวทางความร่วมมือในการลดความขัดแย้ง และการสร้างความสมานฉันท์
3. เสนอ แนวคิดในการ ดำรงชีวิตอย่าง มีความสุขใน ประเทศและ สังคมโลก	เสนอแนวคิด ในการดำรง ชีวิตอย่างมี ความสุขใน ประเทศและ สังคมโลก	- ทักษะการ คิด - ทักษะการ สื่อสาร	- ใฝ่เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีขนัติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าในตนเอง สร้างทักษะทางอารมณ์ เลือกรับหรือปฏิเสธข่าวหรือวัตถุต่าง ๆ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษา ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ต่อ)

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 3	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น			
	ความรู้	ทักษะ/ สมรรถนะ	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้
1. อธิบาย ระบอบการ ปกครองแบบ ต่าง ๆ ที่ใช้ในยุค ปัจจุบัน	ระบอบการ ปกครองแบบ ต่าง ๆ ที่ใช้ใน ยุคปัจจุบัน	- ทักษะการ สื่อสาร	- ใฝ่เรียนรู้	♦ ระบอบการปกครอง แบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุค ปัจจุบัน เช่น การปกครอง แบบระบอบเผด็จและ ระบอบประชาธิปไตย ♦ เกณฑ์การตัดสินใจ
2. วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ระบอบการ ปกครองของไทย กับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย	เปรียบเทียบ ระบอบการ ปกครองของ ไทยกับประเทศ อื่น ๆ ที่มีการ ปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย	- การคิด วิเคราะห์	- ใฝ่เรียนรู้	♦ ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของ การปกครองของไทยกับ ประเทศอื่น ๆ ที่มี การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย
3. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบาย ถึงบทบาทหน้าที่ และแนวคิด ระบบการเมือง การปกครอง	บทบาทหน้าที่ และแนวคิด ระบบการเมือง การปกครอง ของกลุ่ม ประเทศ อาเซียน	- ทักษะชีวิต	- ใฝ่เรียนรู้	♦ บทบาทหน้าที่ประเทศ สมาชิกอาเซียนกับ แนวความคิด ความ ขัดแย้ง ความสนใจ ทางด้านระบอบการ ปกครอง ที่เป็น ผลประโยชน์ของภูมิภาค โดยรวม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและ
ดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต
ในสังคม (ต่อ)

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 3	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น			
	ความรู้	ทักษะ/ สมรรถนะ	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้
4. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและ สามารถ ประยุกต์ใช้ในการ การปรับตัวเข้า กับดำรงชีวิตใน ระบอบ ประชาธิปไตย และระบบการ ปกครองของกลุ่ม ประเทศอาเซียน ได้	การปรับตัวเข้า กับดำรงชีวิตใน ระบบ ประชาธิปไตย และระบบการ ปกครองของ กลุ่มประเทศ อาเซียน	-การคิด วิเคราะห์	- ใฝ่เรียนรู้	♦ ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของ การปกครองของไทยกับ ประเทศอื่นๆ ที่มีการ ปกครองระบอบ ประชาธิปไตย
5. วิเคราะห์ รัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันในมาตรา ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง การ มีส่วนร่วม และ การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ	รัฐธรรมนูญฉบับ ปัจจุบันในมาตรา ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการ เลือกตั้ง การมี ส่วนร่วมและการ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	- การคิด วิเคราะห์	- ใฝ่เรียนรู้	♦ บทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ ที่เกี่ยวข้อง กับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐ ♦ อำนาจหน้าที่ของ รัฐบาล ♦ บทบาทสำคัญของ รัฐบาล

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและ
ดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต
ในสังคม (ต่อ)

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 3	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น			
	ความรู้	ทักษะ/ สมรรถนะ	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้
6.วิเคราะห์ ประเด็นปัญหาที่ เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนา ประชาธิปไตยของ ประเทศไทยและ เสนอแนว ทางแก้ไข	ปัญหาที่เป็น อุปสรรคต่อการ พัฒนา ประชาธิปไตย ของประเทศไทย และเสนอแนว ทางแก้ไข	- การคิด วิเคราะห์	- ใฝ่เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประเด็น ปัญหา และ ผลกระทบที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนา ประชาธิปไตยของ ประเทศไทย ◆ แนวทางการแก้ไข ปัญหา

1.3 คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน รหัสวิชา ส23104 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา อธิบาย ความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง ระบอบการปกครองแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกโดยสังเขป

คิด วิเคราะห์ สืบสอบ ค้นคว้า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศ และเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง เปรียบเทียบระบอบการปกครองของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมในปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไขผลของการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง มีส่วนร่วมในการปกครองคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก เพื่อเข้าใจในระบอบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประชาชาติ รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และแนวคิดระบบการเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียน การปรับตัวเข้ากับการดำรงชีวิตในระบบประชาธิปไตยและระบบการปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของท้องถิ่นตน พลเมืองดีของอาเซียนและมีความเป็นพลโลก

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายถึงบทบาทหน้าที่และแนวคิดระบบการเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียนได้ สามารถปรับตัวเข้ากับการดำรงชีวิตในระบบประชาธิปไตยและระบบการปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียนได้

มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 ตัวชี้วัดที่ ส 2.1/1, ส 2.1/2, ส 2.1/3.ส 2.1/4.ส 2.1/5

มาตรฐาน ส 2.2 ตัวชี้วัดที่ ส 2.2/1, ส 2.2/2, ส 2.2/3.ส 2.2/4

รวมทั้งสิ้น 2 มาตรฐาน 9 ตัวชี้วัด

1.4 โครงสร้างรายวิชา (หน่วยการเรียนรู้)

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน รหัสวิชา ส23104 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ตารางที่ 3 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน
1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พลเมืองรู้ตนเอง)	มาตรฐาน ส 2.2 2. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ ◆ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล 	5	10
		3. วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ◆ สิทธิหน้าที่ของพลเมือง ตีตามวิถีประชาธิปไตย ◆ ประเด็น ปัญหา และผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ◆ แนวทางการแก้ไขปัญหา 		

ตารางที่ 3 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนัก คะแนน
2	สิทธิมนุษยชน (พลเมืองร่วม สร้าง)	มาตรฐาน ส 2.1 1. มีส่วนร่วมในการ ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตาม หลักสิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและ ความสำคัญของสิทธิ มนุษยชน ◆ การมีส่วนร่วมคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนตาม รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยตาม วาระและโอกาสที่ เหมาะสม 	5	10
3	ปัญหาใน สังคมไทย (พลเมือง เข้าใจสังคม)	มาตรฐาน ส 2.1 1. วิเคราะห์ปัจจัยที่ ก่อให้เกิดปัญหาความ ขัดแย้งในประเทศและ เสนอแนวคิดในการ ลดความขัดแย้ง 2. เสนอแนวคิดในการ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในประเทศและสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความ ขัดแย้ง เช่น การเมืองการ ปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ เป็นต้น ◆ สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ◆ แนวทางความร่วมมือ ในการลดความขัดแย้ง และการสร้างความ สมานฉันท์ ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมการ ดำรงชีวิตให้มีความสุข 	5	10

2. กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.1. แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

Lipman (2003: 83-84) กล่าวว่าจอห์น ดิวอี้ เชื่อว่าการศึกษาล้ำเลิศคือการศึกษาคือการศึกษาที่เน้นกระบวนการแก้ไขปัญหา มากกว่าการตรวจสอบปัญหาและการมีส่วนร่วมการสืบสอบด้วยตนเอง เช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สำรวจความน่าจะเป็น ซึ่งผู้เรียนควรที่จะทำแบบเดียวกันเพื่อที่จะเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง หากผู้เรียนศึกษาเพียงผลลัพธ์และยึดติดกับผลผลิตที่ออกมาเท่านั้น ย่อมเกิดปัญหาทำให้ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร และการดำเนินการจัดการเรียนรู้จะเป็นเพียงการเลียนแบบเท่านั้น Peirce สันนิษฐานว่าชุมชนแห่งการสืบสอบมีต้นกำเนิดมาจากการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ จึงถือได้ว่าชุมชนแห่งการสืบสอบนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงมีกระบวนการที่มุ่งแสวงหาเป้าหมายเหมือนกัน Peirce ได้ขยายความหมายว่า กระบวนการสืบสอบไม่ว่าจะเป็นทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ สามารถเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นชุมชนการสืบสอบได้ กล่าวคือผู้เรียนจะเกิดการรับฟังและเคารพความคิดเห็นของกันและกันมากขึ้น เกิดการช่วยเหลือ สนับสนุน และสรุปข้อมูล การสืบสอบเป็นการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในบางแง่มุมการสืบสอบนั้นเป็นการทดลองอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปจะเป็นการสืบสอบเกี่ยวกับสังคมและชุมชนโดยใช้ภาษาในการดำเนินกิจกรรมการสืบสอบ โดยการสืบสอบนั้นย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มหรือชุมชนที่ทำการสืบสอบ ทำให้กิจกรรมไม่สามารถถูกกำหนดล่วงหน้าได้ การสืบสอบจะมีบางสิ่งที่ขัดแย้งกันจนน่าตกใจ

บรรจง อมรชีวิน (2554: 192) กล่าวว่า แนวคิดสำคัญที่ Lipman ได้นำมาใช้ คือการใช้เรื่องสั้นที่เขียนขึ้น (Novel) เป็นแกนกลางในการหาแนวทางพูดคุย นำไปสู่การโต้เถียงเชิงปัญหา มีเนื้อหาที่บรรจุไปด้วยคำถามในเชิงปรัชญา กระตุ้นให้เกิดการคิด โดยใช้ข้อเขียนเชิงปรัชญา (Philosophical novel) ทำให้เกิดความสงสัย เกิดการตั้งคำถาม กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายและพูดคุย ถกเถียงกัน ข้อเขียนจะเป็นตัวสะท้อนในการให้เหตุผลและพูดคุยกันระหว่างผู้เรียน

ดิเรก หมานมานะ (2560: 41) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบแอคทีฟเลิร์นนิ่ง โดยผู้ริเริ่มคือ Lipman (2003) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กโดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมการอภิปราย ต่อมาการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาได้ถูกนำไปปรับใช้ในกลุ่มที่มีความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงการเสวนาในระดับชุมชน

ภิ อารมณ์เอี่ยม (2566: 195) กล่าวว่า แนวทางการสอนแบบชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา คือการที่ผู้สอนเริ่มต้นบทเรียนด้วยสื่อ เช่น หนังสือภาพหรือนิทาน มาเป็นสื่อกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามตามความสนใจ และลงคะแนนเสียงเลือกหัวข้อที่สนใจร่วมกัน และนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคำตอบระหว่างกัน โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความคิดเห็นของตนเอง โดยมี

ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก นักเรียนจะพิจารณาคำตอบร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อดูว่าคำตอบใดมีความเป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า แนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นแนวคิดที่นำเสนอแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ตั้งคำถามและร่วมกันหาคำตอบ ผ่านการใช้ข้อเขียนทางปรัชญา สนับสนุนให้นักเรียนเกิดการอภิปรายและเกิดการถกเถียงอย่างมีเหตุผล

2.2. ความหมายของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ศุจิกา ศรีนันทกุล (2551: 16) กล่าวว่า การสืบสอบเชิงปรัชญา (Philosophical Inquiry) เป็นรูปแบบความคิดหนึ่งที่เกิดจากความไม่แน่ใจ และมีเป้าหมายเพื่อคลี่คลายในข้อสงสัยต่าง ๆ ลักษณะพิเศษของการสืบสอบเชิงปรัชญาคือสถานการณ์หรือปัญหาจะเป็นลักษณะที่เป็นนามธรรม ความเป็นปรัชญาในตัวเอง มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่น่าสนใจ การคิดเชิงปรัชญามีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การวิพากษ์สิ่งที่ปรากฏ มีการปฏิบัติและสร้างข้อสรุปที่เป็นการเคารพในความคิดของทุกคน และบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ
2. สร้างคุณค่าใหม่ ความสัมพันธ์ใหม่ที่จะมีส่วนช่วยให้คนในสังคมหรือกลุ่มสนทนา มีความคิด ชีวิต หรือทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ดีขึ้น

บรรจง อมรชิวิน (2554: 192-198) กล่าวว่า คำว่า "ปรัชญา" หมายถึง กระบวนการคิด และชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา คือ ชุมชนที่นักเรียนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันด้วยความเคารพ และมีเหตุผล ระบุถึงสมมติฐานของกันและกัน ลักษณะของการดำเนินการในชุมชนเป็นการดำเนินการที่พยายามออกนอกกรอบมากกว่าอยู่ในกรอบ พุดคุยบนพื้นฐานของเหตุผล

Kizel (2016: 3) ได้กล่าวว่า กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยเด็กหรือวัยรุ่น เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน นักเรียนสามารถคิดและอภิปรายปัญหาที่เป็นปัญหาด้วยการสนับสนุนจากผู้ใหญ่และเพื่อน ด้วยวิธีนี้ Lipman ยังว่าชั้นเรียนสามารถเปลี่ยนเป็นชุมชนการสืบสอบ โดยสมาชิกทุกคนรับฟังซึ่งกันและกันด้วยความเคารพ สร้างความคิดร่วมกัน ทำหายซึ่งกันและกัน และเหนือสิ่งอื่นใดมองหาและค้นพบค่านิยมและหลักคำสอนพื้นฐานของพวกเขา

นราภรณ์ สอดสี (2564: 215) กล่าวว่า กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้คิด ใช้เหตุผล เพื่อสร้างแนวความคิดและวิธีการในการแก้ปัญหา ตอบข้อสงสัย และคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการตอบคำถามและแก้ไขปัญหา

ดิเรก หมานมานะ (2560: 43) กล่าวว่า กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมกันที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเคารพความคิดเห็นระหว่างกันและกัน

แก้ไขปรับปรุงความคิดของตัวเองผ่านการตั้งคำถาม เหตุผล หลักเกณฑ์ ความหมาย ความชัดเจน แลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ผ่านการพูดคุย

ภี อารณีย์เยี่ยม (2566: 196) กล่าวว่า แนวทางการสอนแบบชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นส่วนหนึ่งของแนวการสอนปรัชญาสำหรับเด็กซึ่งมีแนวทางการสอนที่เรียบง่าย ให้นักเรียนได้ทดลองเป็น นักปรัชญาและตอบคำถามด้วยเหตุผลของตัวเอง โดย Lipman และSharp ได้ชี้ว่า เป้าหมายสำคัญของการใช้ปรัชญา คือการพัฒนาการคิด 3 มิติ คือ การคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การคิดอย่างใส่ใจ (Caring Thinking)

จากการศึกษาแนวคิดนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความหมายของชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา หมายถึง การที่นักเรียนร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดผ่านชุมชนแห่งการสืบสอบบนพื้นฐานของความเคารพและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.3. องค์ประกอบของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

Lipman (2003: 83-84) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการสืบสอบ มีดังนี้ ประการแรก ชุมชนแห่งการสืบสอบไม่ใช่การสืบสอบที่ไร้ซึ่งจุดหมาย เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายในการสร้างผลลัพธ์ เช่น การจัดการ หรือการตัดสินใจ ประการที่สอง ชุมชนแห่งการสืบสอบมีกระบวนการที่ใช้สัญชาตญาณในการนำ หรือขับเคลื่อนด้วยการถกเถียง ประการที่สาม กระบวนการสืบสอบไม่ใช่แค่การพูดคุยหรืออภิปราย แต่เป็นการโต้ตอบที่เป็นส่วนประกอบ เช่นเดียวกับการอภิปรายในสภาที่มีการอภิปรายภายใต้กฎเกณฑ์ซึ่งส่วนใหญ่มีเหตุผลตามธรรมชาติ ประการที่สี่ ต้องพิจารณาความสมเหตุสมผลนั้นอย่างใกล้ชิด รวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ และการเอาใจใส่ เพื่อนำไปใช้กับชุมชนต่อไปได้

Fisher (2008 อ้างถึงใน บรรจง อมรชีวิน, 2554: 203-204) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ใช้ในชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. หัวข้อ : เนื้อหาของการอภิปรายเกี่ยวข้อง
 - 1.1 สืบสวนแนวคิดเชิงปรัชญา (แกนกลาง ความคิดร่วม (Common) การโต้แย้ง)
2. จุดมุ่งหมาย : จุดมุ่งหมายการเรียนรู้
 - 2.1 เด็กเรียนรู้ผ่านทางปรัชญา (กำหนด (posing) / สืบสวน / แก้ปัญหา)
3. กระบวนการ : กลยุทธ์การสอน มีดังนี้
 - 3.1 แนวทางชุมชนใฝ่รู้ (การกระตุ้นร่วมกัน สำหรับการสืบถามเชิงปรัชญา)
 - 3.2 นักเรียนกำหนดคำถาม (กำหนดวาระการอภิปรายด้วยตนเอง)
 - 3.3 ให้ความสำคัญกับการคิด (การคิดประจักษ์การเสวนาภายในใจตัวเอง)
 - 3.4 รับฟังและเสริมต่อความคิด (ฟังอย่างตั้งใจ มีการสนองตอบต่อผู้อื่น)
 - 3.5 ติดตามคำถามที่ถามนำไป (สืบหน้าสู่ความจริง หรือความเข้าใจ)

- 3.6 การมีดุลยพินิจบนฐานของเหตุผล (การให้เหตุผลใช้ความเชื่อ)
- 3.7 คิดเกี่ยวกับการคิด (การทบทวนและปรับแก้ไขตนเอง)
- 3.8 การพัฒนาทัศนคติเชิงบวก (การเคารพนับถือตนเอง คิดอย่างไตร่ตรองต่อผู้อื่น)
4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ : มีดังนี้
 - 4.1 การคิดได้ด้วยตนเอง (ไม่ได้เป็นการพึ่งพิงผู้อื่น)
 - 4.2 การรู้จักตั้งคำถาม (พิจารณาครุ่นคิด ตั้งข้อสมมติฐาน และสอบถาม)
 - 4.3 การพัฒนาและสร้างความคิด (สร้างสรรค์และสร้างความคิด)
 - 4.4 การสื่อสารได้ชัดเจน (ถ่ายทอดความหมายจากความคิด)
 - 4.5 การให้เหตุผลที่ดีต่อความเชื่อ (มีความเชื่ออย่างสมเหตุสมผล การมีวิจารณญาณ)

ณัฐิกา ครองยุทธ (2560: 119) ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาประกอบด้วย

- 1) การคิดวิพากษ์ คือการคิดหาเหตุผลเพื่อนำมาอ้างอิงพิจารณาและแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบท
- 2) การคิดสร้างสรรค์ และ 3) การคิดห่วยโย โดยเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการสืบค้นเพื่ออภิปรายให้นักเรียนและครูผู้สอนต้องคอยปลูกฝังเรื่องแนวทางการปฏิบัติตัวระหว่างการจัดกิจกรรมเพื่อที่จะลดการกีดกันในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

กี อารณีย์เยี่ยม (2562) กล่าวว่า ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. ชุมชน คือ จอห์น ดิวอี้ได้เสนอว่า ชุมชน (Community) การสื่อสาร (Communication) และการอยู่ร่วมกัน (Common) มีความสัมพันธ์กัน การเรียนรู้ผ่านการสื่อสารนั้นจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถามร่วมกันในชุมชน การสื่อสารด้วยการตั้งคำถามยอมทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความหมายและคุณค่าของชุมชน แต่นักเรียนจะไม่ได้ยอมรับความหมายเพียงด้านเดียว เนื่องจากพวกเขาจะร่วมกันสร้างความหมาย (Meaning-making) ร่วมกันในสังคม และส่งเสริมสังคมประชาธิปไตย

2. สืบสอบ คือ นักเรียนตั้งคำถามและหาคำตอบร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย สิ่งที่สำคัญคือนักเรียนได้อธิบายถึงความสำคัญของคำถามและคำตอบ มองเห็นคุณค่าและมีเป้าหมาย

3. ปรัชญา ซึ่งมีจุดเด่น คือ การสอนกระบวนการคิดที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มโนทัศน์ นั้น ๆ ในระดับที่ลึกมากขึ้น มองเห็นความสัมพันธ์ด้านเหตุผล ซึ่งสามารถนำไปใช้กับเนื้อหาของวิชาได้

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนสืบสอบทางปรัชญา ประกอบไปด้วย 1) ชุมชน คือ กลุ่มนักเรียนที่ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2) การสืบสอบ แนวทางการร่วมกันสืบค้นข้อมูลประเด็นปัญหาเพื่อหาคำตอบและแนวทางการแก้ไข และ 3) ปรัชญา สิ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ

2.4. กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

Lipman (2003: 101-103) กล่าวว่า การสอบสวนพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอน ในสิ่งต่อไปนี้ Lipman ได้ระบุขั้นตอนที่ค่อนข้างไม่ต่อเนื่องกันห้าขั้นตอน โดยมีเป้าหมายคือเพื่อระบุสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในด้านจิตใจและการสอนในแต่ละครั้ง โดยเลือกที่จะใช้เป็นภาพประกอบเป็นชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ไม่เพียงเพราะนั่นคือสิ่งที่คุ้นเคยมากที่สุด แต่ยังรวมถึงต้นแบบที่มีคุณค่า ยังต้องคอยดูกันต่อไปว่าชุมชนแห่งการโตสวนในสาขาอื่น ๆ จะประสบความสำเร็จเพียงเท่าที่ต้นแบบนี้เป็นแบบประมาณการเท่านั้น

1. การนำเสนอข้อความ

- 1.1 ข้อความที่เป็นแบบอย่างในเรื่องราวของชุมชนแห่งการสืบเสาะ
- 1.2 ข้อความที่สะท้อนถึงคุณค่าและความสำเร็จของคนรุ่นก่อน
- 1.3 ข้อความเป็นตัวกลางระหว่างวัฒนธรรมและปัจเจก
- 1.4 ข้อความที่เป็นลักษณะเฉพาะ เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีการสะท้อนถึงทางจิตวิทยาภายในตัวเอง ข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจวิเคราะห์ได้
- 1.5 สามารถเป็นความสัมพันธ์เชิงตรรกะ
- 1.6 ผลัดกันอ่านออกเสียง
 - 1.6.1 ความหมายทางจริยธรรมของการอ่านและการฟังสลับกัน
 - 1.6.2 การทำสำเนาปากเปล่าของข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - 1.6.3 การเปลี่ยนงานเป็นการแบ่งงาน: จุดเริ่มต้นของชุมชนในห้องเรียน
- 1.7 การค่อย ๆ สอดแทรกพฤติกรรมความคิดของตัวละครในนิยาย เช่น การอ่านหนังสือว่าตัวละครสมมติถามคำถามอย่างไร อาจทำให้ได้คำถามคำถามเช่นนี้ คำถามในชั้นเรียน
- 1.8 ค้นพบในชั้นเรียนว่าข้อความมีความหมายและเกี่ยวข้อง จัดสรรโดยสมาชิกของชั้นเรียนของความหมายเหล่านั้น

2. การจัดทำวาระการประชุม

- 2.1 การเสนอคำถาม คำตอบเบื้องต้นของชั้นเรียนต่อข้อความ
- 2.2 ครูแจ้งชื่อบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประชุม
- 2.3 การสร้างวาระการประชุมเป็นการทำงานร่วมกัน
- 2.4 วาระการประชุมอันเป็นการสร้างพื้นที่ที่สนใจของผู้เรียน
- 2.5 วาระการประชุมเป็นตัวชี้วัดของสิ่งที่นักเรียนเห็นว่ามีมีความสำคัญในข้อความและเป็นการแสดงออกขององค์ความรู้ของกลุ่ม และความต้องการ

2.6 ความร่วมมือของครูและนักเรียนในการตัดสินใจว่าจะเริ่มการสนทนาที่ใด

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

- 3.1 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มผ่านการโต้สวนเชิงโต้ตอบ
 - 3.2 มีกิจกรรมให้ทำมากกว่าการไตร่ตรอง
 - 3.3 การแสดงออกของความขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ
 - 3.4 ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น การหาสมมติฐาน การสรุปโดยรวม การแสดงตัวอย่างผ่านการฝึกสนทนา
 - 3.5 การเรียนรู้การใช้เครื่องมือทางความคิด เช่น เหตุผล เกณฑ์ แนวคิด อัลกอริธึม กฎหลักการ
 - 3.6 การร่วมมือกันในการให้เหตุผล เช่น การสร้างความคิดของกันและกัน การเสนอตัวอย่างโต้แย้ง หรือสมมติฐานทางเลือก ฯลฯ
 - 3.7 การนำพฤติกรรมความคิดมานำเสนอต่อชุมชนในห้องเรียน เช่น การแนะนำวิธีที่เพื่อนร่วมชั้นแก้ไขซึ่งกันและกัน จนกว่าแต่ละคนจะแก้ไขตนเองอย่างเป็นระบบ หรือการมีความสัมพันธ์กันระหว่างจิตใจ
 - 3.8 มีความอ่อนไหวมากขึ้นต่อความแตกต่าง
 - 3.9 การโต้แย้งภายในกลุ่มจะนำไปสู่ข้อสรุป
 4. การใช้แบบฝึกหัดและแผนการอภิปราย
 - 4.1 การใช้คำถามทางวิชาการ เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ
 - 4.2 นักเรียนจัดสรรตามวิธีการศึกษาของสาขาวิชานั้น ๆ
 - 4.3 การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกทางปรัชญาอื่น ๆ
 - 4.4 เน้นปัญหาเฉพาะจุดเพื่อฝึกฝนการตัดสินใจและปฏิบัติ
 - 4.5 มีการตรวจสอบแนวคิดด้านกฎระเบียบในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุม เช่น ความจริง ชุมชน บุคลิกภาพ ความงาม ความยุติธรรม และความดี
 5. การกระตุ้นการตอบสนอง
 - 5.1 ชักจูงการตอบสนองเพิ่มเติม ในรูปแบบของการเล่าเรื่อง กวีนิพนธ์ การวาดภาพ การวาดภาพ และการแสดงออกทางปัญญาในรูปแบบอื่นๆ
 - 5.2 ตระหนักถึงการสังเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์กับปัจเจกบุคคลและส่วนรวม
 - 5.3 เผลิมฉลองความหมายที่ลึกซึ้งมาพร้อมกับวิจารณ์ญาณที่เข้มแข็ง
- ศุจิภา ศรีนนท์กุล (2551: 17) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนการสืบสอบเชิงปรัชญาเป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนได้สืบค้นหลักการ ความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ โดยการใช้คำถามและสนทนาร่วมกันเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเพื่อทบทวนหาเหตุผลและได้ลงมือทำ

การสืบค้นด้วยตนเอง รวมถึงการนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้ง นำไปสู่การประมวลความรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง โดยสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับรู้เนื้อหา โดยครูผู้สอนเป็นคนเตรียมและนำเสนอประเด็นข้อมูลหรือสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การตั้งประเด็นคำถาม โดยผู้สอนเป็นคนตั้งคำถามให้นักเรียนได้คิดอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นต่อสถานการณ์นั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการรวบรวมข้อมูล โดยที่ครูผู้สอนเตรียมข้อมูลเอาไว้ให้หรือนักเรียนไปทำการสืบค้นด้วยตนเองเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์และหาคำตอบในประเด็นคำถาม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน หรือการนำคำตอบมาทบทวน วิเคราะห์และไตร่ตรองด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างแนวคิดหรือสามารถค้นหาคำตอบจากมุมมองของตนเองและผู้อื่น

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการสรุปคำตอบ ให้นักเรียนได้ไตร่ตรองข้อมูลและได้รับการชี้แนะจากครูผู้สอน

ภี อารณีย์เอี่ยม (2562) กล่าวว่า ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. เริ่มจากให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลม
2. เริ่มการเรียนรู้ด้วยการแสดงตัวกระตุ้นบางอย่าง (Stimulus) เช่น บทความหรือนิยายสั้น ๆ ภาพยนตร์ ภาพ งานศิลปะ ข้อสำคัญคือตัวกระตุ้นนั้นต้องมีลักษณะคลุมเครือ กระตุ้นต่อมชวนสงสัยของผู้เรียน

3. ให้ผู้เรียนริเริ่มตั้งคำถามด้วยตัวเองว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจ

4. ผู้เรียนถกประเด็นคำถามได้อย่างอิสระ โดยมีการช่วยเหลือในเรื่องกระบวนการคิด

5. ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับบทสนทนาที่เกิดขึ้นซึ่งเรียกว่าเป็น “การคิดเกี่ยวกับการคิด” เพื่อฝึกทักษะการคิดขั้นสูงหรือทักษะทางอภิปัญญา (Metacognitive skills)

ดิเรก หมานมานะ (2565: 45) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาถูกออกแบบให้ดำเนินกิจกรรมอย่างเรียบง่าย โดยในแต่ละขั้นตอนถูกนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ตัวกระตุ้น เป็นกิจกรรมอุ่นเครื่อง เริ่มต้นด้วยขั้นตอนการเตรียมการ (Preparation) โดยให้นักศึกษาคิดถึงประสบการณ์ที่ตัวเองเคยพบเจอมาในอดีตโดยใช้เวลา 5 นาที หลังจากนั้นจึงจับคู่กับเพื่อนในชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกันและกันเป็นเวลา 10 นาที หลังจากกิจกรรมอุ่นเครื่องจบ นักศึกษามานั่งรวมกลุ่มแล้วขออาสาสมัคร 3 คนจากกลุ่มนักศึกษามาเล่าประสบการณ์ที่เป็นตัวกระตุ้นที่น่าสนใจ

2. ตั้งคำถาม จากเรื่องเล่าของนักศึกษาอาสาสมัครเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนในห้องเรียน โดยให้นักศึกษาตั้งกลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนและตั้งคำถามในกลุ่มก่อน หลังจากนั้นแต่ละกลุ่มเลือกคำถามที่น่าสนใจมา 1 คำถาม เพื่อใช้ในการสืบสอบทางปรัชญา

3. เสวนา กิจกรรมการสืบสอบที่เริ่มต้นด้วยคำถามชุดที่ 1 เป็นคำถามของผู้สอนเพื่อกระตุ้นการสนทนา เช่น จากเรื่องเล่าของนักศึกษาอาสาสมัครทั้ง 3 คน มีอะไรที่เหมือนหรือแตกต่างหรือไม่ อะไรคือจุดเริ่มต้นของเรื่องราวในเรื่อง เป็นต้น ต่อมาคือคำถามชุดที่ 2 เป็นคำถามที่นักเรียนเลือกในกลุ่มของนักเรียนเอง เช่น สังคมเป็นอย่างไรหากไม่มีความขัดแย้ง ความขัดแย้งนำไปสู่การทำลายโลกได้หรือไม่ และทำไมมนุษย์ถึงขัดแย้งกัน เป็นต้น และคำถามชุดที่ 3 เป็นคำถามที่ผู้สอนสอดแทรกมาให้เพื่อนำเข้าสู่ประเด็นเนื้อหาที่สำคัญ เช่น จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งมีอะไรบ้าง ความขัดแย้งมีผลดีอะไรบ้าง เป็นต้น ซึ่งคำถามทั้งหมดเป็นคำถามที่ทำให้เกิดการเสวนาในห้องเรียน

4. สะท้อนคิด หลังจบกิจกรรมการเสวนา นักศึกษาได้ทำการทบทวนกิจกรรมและสะท้อนคิดว่าในกิจกรรมที่ผ่านมา นักศึกษาได้เกิดการพัฒนาทักษะอย่างไรบ้าง เปรียบเสมือนการสะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านใดบ้าง

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการที่ดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปและนำไปจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสืบสอบทางปรัชญา มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนคุยและเริ่มตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ

ขั้นที่ 4 ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันจัดรายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกันผ่านการพูดคุย เช่น ให้นักเรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกัน

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้นักเรียนถกประเด็นคำถามเพื่อตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลานักเรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตกผลึกการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 7 นักเรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น

2.5. ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

Jackson (1993 อ้างถึงใน อมร ชีวิน, 2554: 204) กล่าวว่า Lipman มีความต้องการนำแนวคิดการสืบสอบทางปรัชญามาปรับปรุงทักษะการใช้เหตุผลและการใช้ความคิดให้เกิดขึ้นในห้องเรียน โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดวิธีที่หลากหลาย บางที่พบว่าวิธีการนี้สำเร็จได้เมื่อผู้สอนนั้นผ่านการฝึกฝน ได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนให้ฝึกทักษะในการสอนคิด

Kizel (2016: 3) กล่าวว่า นักเรียนที่เข้าร่วมในชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามักพบว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เป็นแบบบรรยายเชิงปรัชญาพวกเขาจะตั้งสมมุติฐานตามอวัสัยเพื่อให้เกิดความชัดเจนในระดับที่แต่ละคนเข้าใจ เมื่อมีการเล่าเรื่อง นักเรียนจะเริ่มตระหนักในตัวตนของตนเอง การได้ไตร่ตรองถึงความคิดของตนเองที่เคยคิดว่าแน่นอน

นราภรณ์ สอดสี (2564: 215) ได้กล่าวว่า กิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดการใช้เหตุผล นำไปสู่การสร้างแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม

สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามีแนวคิดที่ทุกคนไม่สมบูรณ์แบบมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ปรับปรุงกระบวนการคิด 3 ด้าน 1) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) 2) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และ 3) การคิดเชิงอาทร (Caring Thinking) นำไปสู่การแก้ไขทางความคิดตลอดเวลา เมื่อความคิดเปลี่ยนพฤติกรรมก็เปลี่ยนตาม

ดิเรก หมานมานะ (2565: 45) กล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาทำให้เกิดการพัฒนาทักษะ 4 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นการคิดที่ใช้เหตุผลทั้งนิรนัยและอุปนัย สามารถใช้อ้างเหตุผลสำหรับการวิพากษ์ ได้แย้ง และสนับสนุนความคิดเห็นหรือจุดยืนของตัวเอง
2. ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นการคิดหาแนวทางใหม่ วิธีการใหม่เพื่อเข้าใจในประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งสามารถให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจและมีแนวทางในการทำความเข้าใจกับความเห็นต่าง ๆ
3. ทักษะการคิดแบบมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสได้มีส่วนร่วมในการคิด คิดต่อยอดในคำถามหรือประเด็นในบทสนทนา มีความจดจ่อในเนื้อหาและรายละเอียด มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น
4. ทักษะการคิดแบบใส่ใจ หมายถึงการพยายามทำความเข้าใจในความคิดเห็นของคนอื่น เคารพผู้อื่นและเปิดใจกว้างที่จะรับฟังทำให้เราเกิดมุมมองความคิดที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ทักษะทั้งหมดคือเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา และมีผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในด้านอื่น ได้แก่ ทักษะการกล้าแสดงออก และทักษะการฟังควบคู่ไปด้วย

ภี อารณีย์เอี่ยม (2566: 200-213) กล่าวว่า กิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ที่จะสร้างนักเรียนที่มีความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ดังนี้

1. ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ มโนทัศน์ทางสังคมและแยกแยะความแตกต่างได้ ซึ่งช่วยก้าวข้ามเส้นแบ่งของสาขาวิชาในสังคมศึกษา เช่น การที่นักเรียนมาร่วมกันพิจารณาคำหนึ่งคำร่วมกัน

2. ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมในการสร้างความเข้าใจเหตุผลของการกระทำของผู้คนในสังคมดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความหลากหลายทั้งความคิดและการกระทำ คุณค่าที่แต่ละกลุ่มคนได้ยึดถือเอาไว้เป็นรากฐานของความขัดแย้งและเกิดความเข้าใจถึงการตัดสินใจของคนในสังคมว่าผลลัพธ์จากชุดความเชื่อและการใช้เหตุผลของพวกเขาเป็นเช่นไร การสืบสอบทางปรัชญาทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์และข้อถกเถียงระหว่างคนต่างวัฒนธรรมและยุคสมัยซึ่งมีความซับซ้อนและอาจขัดแย้งมากขึ้น กล่าวคือปรากฏการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ล้วนมีความซับซ้อนและไม่สามารถแบ่งขาวหรือดำ ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ต้องตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ล้นนำมาซึ่งผลดีและผลเสีย ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นเครื่องมือการสอนที่สามารถสร้างความเข้าใจเหตุผลของการกระทำของผู้คนในสังคมดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้ง ช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความหลากหลายทางความคิดและการกระทำ รวมถึงเหตุผลต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มคนได้ยึดถือเอาไว้เป็นรากฐานของความขัดแย้งและเกิดความเข้าใจถึงการตัดสินใจของคนในสังคม

3. ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ส่งเสริมให้นักเรียนตื่นตัวและตระหนักในการตั้งคำถามและวิพากษ์ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น

4. ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ทำให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจในตนเองทำให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจในตนเองและสังคม เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันได้

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสืบสอบทางปรัชญา จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดและมุมมองหลายด้านในห้องเรียนและส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันเกี่ยวข้องกับการไตร่ตรองและทบทวนความคิดของตนเอง รวมถึงมุมมองหลายด้าน

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

3.1. ความหมายของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน (อ้างถึงในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 41, มปป: 58) ได้ให้ความหมายคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

"พลเมือง" หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

"วิถี" หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน

"ประชาธิปไตย" หมายถึง แบบการปกครองที่ถือมติของปวงชนเป็นใหญ่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 41 (มปป: 52-55) พลเมือง หมายถึง พลกำลังของประเทศ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนด ซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ที่มีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ พลเมืองไทยจึงหมายถึง บุคคลที่ถือสัญชาติไทย ตามกฎหมายไทย

คำว่า "พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย" หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ อันได้แก่ เป็นผู้ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา มีหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายและทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความเกื้อกูลให้ความช่วยเหลือ นำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการ

สุภีร์ สมอนา (2558: 5) กล่าวว่า "พลเมือง" (Citizen) มีความหมายที่แตกต่างจากคำว่า "ราษฎร" (Subject) และประชาชน (People) พลเมือง มีความหมาย คือ ผู้ที่พึ่งพาตัวเอง ไม่เป็นภาระหรือพึ่งพาคนอื่น มีความต้องการที่จะทำประโยชน์และมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในสังคม และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ต่างจาก "ราษฎร" (Subject) ที่มีความหมายว่า เป็นผู้ที่ต้องการพึ่งพาผู้อื่น ขาดศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาในตัวเอง ประชาชน (People) เป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การปกครอง ยังมีความรู้สึกที่จะต้องรับคำสั่งจากผู้ปกครอง และมองหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีพฤติกรรมที่การแสดงออกที่ยึดตัวเองเป็นสำคัญ จนไปละเมิดและกระเทยสิทธิของผู้อื่น

สุรัสวดี สุขยิ่ง (2559: 17) กล่าวว่า พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง ความประพฤติของสมาชิกในสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองและสิทธิหน้าที่ตามที่หลักการประชาธิปไตยกำหนด ซึ่งเป็นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมต่อระบบการเมืองการปกครอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตนเอง เคารพกฎหมายของบ้านเมือง หลักสิทธิของตนเองและผู้อื่น ความเสมอภาคและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบในสังคม ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมรับผิดชอบและหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน

ภาสุดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช (2560: 977) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง (Citizen) ในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักสิทธิและอิสรภาพของตนเอง เคารพในกฎสังคม สิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น พร้อมกับยอมรับใน

ความแตกต่าง เคารพในความเท่าเทียม ตระหนักถึงหน้าที่ และความสามารถในการแก้ปัญหาในสังคม ขับเคลื่อนชุมชนและสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

อัจฉรา อยุทศิริ (2561: 12) กล่าวว่า พลเมือง คือ สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพในการดำเนินชีวิต เคารพสิทธิและเสรีภาพไปพร้อมกับความรับผิดชอบ ทั้งต่อสังคม มีจิตสาธารณะ มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมต่อสาธารณะ และมุ่งเน้นพัฒนาสังคมส่วนรวม

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่า พลเมือง หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่ตนเองได้รับ มีความเข้าใจและตระหนักถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพ มีส่วนร่วมต่อระบอบการเมืองการปกครอง

3.2. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548: 68-72) กล่าวว่า เพลโต ได้อธิบายคำว่า "พลเมือง" โดยเสนอแนวคิดเรื่องพลเมืองที่สมบูรณ์ (Perfect Citizen Concept) ว่าการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก (อนุบาลจนถึงประถม) เพื่อให้พลเมืองมีความต้องการที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ ผ่านการปลูกฝังทาง การศึกษา ได้รับความรู้ในเรื่องวิธีการปกครองและวิธีการเป็นผู้ถูกปกครอง การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนควรเริ่มปลูกฝังคุณธรรมทางการเมืองในวัยเด็ก ต่อมาอริสโตเติลมองเห็นว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพเต็มเปี่ยมของชีวิตในการเข้าถึงความเป็นพลเมือง ด้วยการมีส่วนร่วมทางในกิจกรรมการเมือง สามารถใช้สิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะได้ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองของอริสโตเติล จะมองว่ามนุษย์จะไปถึงศักยภาพเต็มที่ของชีวิตได้ด้วยการเป็นพลเมืองที่เข้ามาใช้สิทธิในหน่วยงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องและการตัดสินใจ (enjoys the right of sharing in deliberative or judicial office) ในเวลาที่กำหนดหรือไม่กำหนดก็ได้ (fixed or unfixed) ในชีวิตของพลเมืองจะมีทั้งปกครองและถูกปกครองสลับกันไป (share in the civic life of ruling and begin ruled in turn) พลเมืองที่มีความรู้และความสามารถในการปกครองและถูกปกครอง (good citizen must possess the knowledge and the capacity requisite for rule as well as being ruled) คือการที่พลเมืองที่มีความรู้เหนือเสรีชน และความรู้ที่ให้เสรีชนปกครอง (a knowledge of rule over free man from both points of view)

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561: 16) กล่าวว่า หากสังคมมีพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย สังคมนั้นย่อมมีความมั่นคงและเป็นระเบียบ ผู้คนในสังคมมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม ตามสถานภาพและหน้าที่ที่ได้รับ ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพ เพื่อให้สังคมเกิดความเท่าเทียม มุ่งสู่สังคมที่เป็นธรรม และเกิดสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การปลูกฝังความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นได้นั้น ต้องใช้เวลา ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็ก และพลเมืองนั้นสามารถเรียนรู้

ความเป็นพลเมืองได้ตลอดชีวิต ในด้านทั้งที่เป็นผู้ถูกปกครองและผู้ปกครอง และหากในสังคมมีสมาชิกที่มีความตระหนักถึงบทบาท สิทธิ หน้าที่ที่ตนเองได้รับ มีความเคารพกฎหมาย มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สังคมย่อมมุ่งสู่ความเท่าเทียม และเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3.3. องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

J. Cogan and Derricott (2000 อ้างถึงในอัจฉรา อยุทศิริกุล, 2561: 16) กล่าวว่า การสร้างพลเมืองประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ค่านิยม (Value) และคุณลักษณะ (Disposition) ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสำนึกในอัตลักษณ์ (Sens of Identity)
2. ความพอใจที่ได้รับสิทธิ (The enjoyment of certain rights)
3. ความสำเร็จในหน้าที่การงาน (The fulfillment of corresponding obligation)
4. ระดับความสนใจและความใส่ใจในประเด็นสาธารณะ (A degree of interest and involvement in public affair)
5. การยอมรับค่านิยมพื้นฐานในสังคม (An acceptance of basic societal values)

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561: 17) กล่าวว่า องค์ประกอบของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ในการเป็นสมาชิกในชุมชนการเมือง
2. การได้รับสิทธิและคำนึงถึงหน้าที่ในฐานะพลเมืองของสังคม
3. มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมุ่งเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ
4. มีความเชื่อในวิธีการแก้ปัญหาความรุนแรง โดยปราศจากความรุนแรง

จากการศึกษางานวิจัยจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย ความตระหนักของอัตลักษณ์ในชุมชน ความเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ในฐานะพลเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์สาธารณะ มีความเชื่อในแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี รวมถึงยอมรับค่านิยมพื้นฐานในสังคม

3.4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

Westheimer และKahne (2004: 242-245) กล่าวว่า ได้จัดประเภทของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ออกเป็น 3 แบบ ประกอบด้วย

1. พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible Citizen)
 - ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบต่อชุมชน
 - ทำงานและจ่ายภาษี
 - การแยกขยะ การรีไซเคิล และการบริจาคเลือด
 - ช่วยเหลือคนที่ต้องการความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในวิกฤต

- ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory Citizen)
 - เป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน
 - จัดการดูแลและมีการบริหารดูแลชุมชนให้ได้รับในสิ่งที่ต้องการและพัฒนาด้านเศรษฐกิจหรือการรักษาสิ่งแวดล้อม
 - รู้จักกระบวนการทำงานของภาครัฐ
 - รู้จักการทำงานให้บรรลุจุดประสงค์
- 3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Justice-Oriented Citizen)
 - วิเคราะห์โครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ
 - สำรวจวิธีการสำหรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะจัดการกับปัญหา
 - รู้จักการเคลื่อนไหวทางสังคมและวิธีการเปลี่ยนแปลง
 - สืบค้นหาเรื่องที่ไม่เป็นธรรมในสังคม

ทิพย์พพร ตันตีสุนทร (2554: 11) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เกิดจากประสบการณ์ของชาวเยอรมัน หลังจากผ่านสงครามโลกครั้งที่สอง ผ่านคำกล่าว "ระบอบประชาธิปไตย ต้องการนักประชาธิปไตย" คำกล่าวนี้เป็นคำกล่าวที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) มีจิตวิญญาณสาธารณะ (Civic Engagement) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibilities) โดยคุณลักษณะเหล่านี้ การที่จะแสดงออกได้ตัวของพลเมืองเองจะต้องมีความรู้และความเข้าใจทางการเมือง (Political Literacy) มีความเสมอภาค (Equality) รักในความยุติธรรม (Justice) มีเสรีภาพ (Freedom) ทางการแสดงออกโดยมุ่งหมายที่ประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม และไม่ละเลยเสียงส่วนน้อย ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะสามารถผดุงระบอบประชาธิปไตยในเยอรมันได้ เพื่อไม่ให้หันกลับไปในระบบอื่นดังที่เคยเป็นมาในสงครามโลกครั้งที่สอง โดยสรุปแล้วนักวิชาการทั่วโลกได้ทำการศึกษาวิจัยคุณลักษณะพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีการศึกษา มีความรู้ และสามารถมองเห็นและเข้าใจสังคมของตนเองและสังคมโลกได้เฉกเช่นเป็นสมาชิกของสังคมโลก
2. สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ในบทบาทที่มีต่อตนเองและสังคม
3. สามารถเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล และเป็นระบบ
5. เต็มใจที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติสุข
6. มีความเต็มใจที่จะปรับเปลี่ยนการใช้วิถีชีวิต และอุปนิสัยการบริโภคเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

7. สามารถที่จะเข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน

8. มีความเต็มใจและความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555: 13) กล่าวว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนมีสถานะเป็นเจ้าของประเทศ มีสิทธิและเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำให้ประชาชนมีเสรีภาพและสิทธิในการเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง เป็นอิสระคนที่พึ่งของตนเอง ไม่อยู่ใต้อิทธิพลของใคร "เด็ก" จะเติบโตขึ้นเป็น "ผู้ใหญ่" และเป็นพลเมือง หรือสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคม

2. เคารพในหลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ไม่ว่าประชาชนจะมีฐานะที่แตกต่างเช่นไร ทุกคนล้วนเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ทำให้พลเมืองต้องเคารพหลักความเสมอภาค มองเห็นคนอย่างเท่าเทียม มองเห็นโครงสร้างในสังคมเป็นรูปแบบระนาบ (Horizontal) ซึ่งเป็นการมองสถานะของคนในสังคมอย่างเท่าเทียม ในขณะที่ลักษณะโครงสร้างทางสังคมในระบอบเผด็จการ มีลักษณะโครงสร้างสังคมเป็นแนวตั้ง (Vertical) คือประชาชนไม่มีความเท่าเทียมและเสมอภาคนั่นเอง

3. เคารพความแตกต่าง เนื่องจากประชาชนมีสถานะเป็นเจ้าของประเทศ และระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ส่งเสริมเสรีภาพ และยอมรับความหลากหลาย ประชาชนจึงสามารถแตกต่างได้ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ความแตกต่างกลายเป็นความแตกแยกพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพซึ่งความแตกต่าง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

4. เคารพสิทธิคนอื่น ประชาธิปไตยจะเปลี่ยนเป็นอนาธิปไตย หากทุกคนต้องการที่จะเอาตนเองเป็นใหญ่ การใช้สิทธิในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องมีขอบเขต ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

5. เคารพกติกา ระบอบประชาธิปไตยจะสำเร็จได้ เมื่อพลเมืองเคารพในกฎกติกาที่ตั้งยอมรับผลของการละเมิดกติกา หากมีปัญหาหรือขัดแย้งเกิดขึ้น ต้องใช้วิถีประชาธิปไตยในการแก้ไข และไม่เล่นนอกกติกา

6. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ระบอบประชาธิปไตยจะดีขึ้นได้ หากพลเมืองตระหนักถึงความเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม แก้ไขปัญหาโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557: 20) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ซึ่งกำหนดคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

2. การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

Zyngier (2554 อ้างถึงใน สุรัสวดี สุขยิ่ง, 2559: 37) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเป็นพลเมืองที่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย (Knowledgeable citizen) ได้แก่

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.2 ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์เมืองไทยในปัจจุบัน และการแก้ปัญหา

1.3 ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนและแนวทางการแก้ปัญหา

2. พฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมือง (Citizenship behavior) แบ่งเป็น 5 ระดับ

2.1 พลเมืองที่มีความรับผิดชอบเชิงรับ (Passive Responsible Citizen) มีลักษณะบ่งชี้คือ มีพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อตนเอง คนในครอบครัว และคนสนิท มีความเห็นใจผู้อื่น

2.2 พลเมืองที่มีความรับผิดชอบส่วนตัว (Personally Responsible Citizen) มีลักษณะบ่งชี้คือ มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความเห็นใจและให้ความช่วยเหลือคนอื่น โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติ

2.3 พลเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Citizen) มีลักษณะบ่งชี้คือ แสดงออกการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจไม่สะท้อนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

2.4 พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม (Justices-Oriented Citizen) มีลักษณะที่บ่งบอกคือ มีการสืบสอบหาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และประเมินโครงสร้างของปัญหา นำไปสู่การตั้งคำถามและแนวทางการแก้ไข

2.5 พลเมืองที่สร้างความเป็นธรรมทางสังคม (Social-Justice Activities Citizen) มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาผ่านระบบการสืบสอบ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสมเหตุสมผลและเป็นไปได้จริง

ภาสุดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช (2560: 979) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยนั้น สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาของสังคม เคารพในความแตกต่างและความเท่าเทียม

2. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศให้เจริญขึ้น เกิดความพัฒนาและก้าวหน้า

3. มีความสำนึกและความตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่พึงกระทำ เข้าใจการมีฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งคนหนึ่งในสังคม

4. มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี และบรรทัดฐานสังคม

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561: 30) กล่าวว่า นักวิชาการหลายท่านได้เสนอคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับการปฏิบัติในสังคมประชาธิปไตย โดยสรุปมาได้ 3 ลักษณะ คือ

1. พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ หมายถึง บุคคลที่เคารพในสิทธิคนอื่น ดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองที่มีต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชนและสังคม

2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมต่อการบริหาร จัดการดูแลพัฒนาชุมชนและสังคม เอาใจใส่ต่อกระบวนการทำงานของภาครัฐ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติตนเป็นผู้เอาใจใส่ในด้านกิจการบ้านเมืองในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกในสังคม มีทักษะการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พยายามสืบค้นข้อมูลที่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม และพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเกิดจริยธรรมที่กล้าหาญ และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง หมายถึง การที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอันเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและสังคม ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจะต้องมีความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และแนวทางการแสดงออกถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมือง และการมีส่วนร่วมในชุมชนที่ตนอยู่ สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของอัจฉรา อยุทศิริกุล (2561) ครอบคลุมแนวคิดที่นักวิชาการเสนอถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งสรุปมาได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ หมายถึง บุคคลที่เคารพในสิทธิคนอื่น ดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองที่มีต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชนและสังคม

2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมต่อการบริหาร จัดการดูแลพัฒนาชุมชนและสังคม เอาใจใส่ต่อกระบวนการทำงานของภาครัฐ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติตนเป็นผู้เอาใจใส่ในด้านกิจการบ้านเมืองในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกในสังคม มีทักษะการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พยายามสืบค้นข้อมูลที่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม และพยายามหา

แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเกิดจริยธรรมที่กล้าหาญ และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

3.5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

ธนศวรร จริญญาเมือง (2548: 67-69) ได้กล่าวถึง แนวคิดของเพลโตที่มีต่อพลเมืองว่า เพลโตได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองที่สมบูรณ์แบบ (Perfect citizen) เอาไว้ว่า การปลูกฝังความเป็นพลเมืองนั้น สามารถเริ่มได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประถม โดยปลูกฝังความดีงาม (Virtual) อันเป็นสิ่งเรียกว่าความปรารถนาที่จะเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ซึ่งการเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องมีความรู้การเป็นผู้ปกครอง เพื่อที่จะสามารถเข้าใจถึงภาพรวมในด้านการปกครองได้อย่างครอบคลุม

สายชล สัตยานุรักษ์ (2554: 194-201) ได้กล่าวว่า แนวทางในการสร้างพลเมืองไทยและวิถีไทย เพื่อให้คนไทยบรรลุถึงความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีแนวทางในการปฏิรูปเพื่อสร้างวิถีไทย ของพลเมืองไทย ดังนี้

1. การเสริมสร้างพลเมืองที่มีความรู้ และวิจรรณญาณ หรือทัศนวิพากษ์ ที่จะทำให้ “พลเมืองไทย” สามารถตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นและนโยบายของทุกฝ่าย พร้อมทั้งสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างฉลาดและสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเรียกว่า “การเมืองภาคพลเมือง” โดยความรู้จำเป็นต้องเป็นความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้ในส่วนนี้ย่อมมีส่วนเหลือให้พลเมืองเกิดความเข้าใจและมีความคิดเห็นในการวิพากษ์ต่อความคิดเห็นต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวทางการเมืองในทุกฝ่าย แทนการตัดสิน “ถูก-ผิด” “ดี-ชั่ว” “รักชาติ-ไม่รักชาติ” รวมถึงในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรเน้นควบคู่ไปกับเสริมสร้างความรู้และความคิดเห็นในการวิพากษ์อย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม เพื่อให้ “พลเมืองไทย” แต่ละคนสามารถ “ตีความ” และ “ประยุกต์ใช้” เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีความหลากหลาย ช่วยให้ “พลเมืองไทย” มีความยืดหยุ่นมากพอที่จะสามารถปรับตัวให้เข้าสู่สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นพลวัตสูง ทั้งนี้การเสริมสร้างความรู้ วิจรรณญาณ หรือทัศนวิพากษ์จะมีส่วนที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ความรู้และสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา นำสังคมไปสู่รูปแบบสังคมแบบ “ความรู้นิยม” หรือ “ปัญญานิยม”

2. การทำให้ “พลเมืองไทย” มีสำนึกใน “สิทธิ” และ “หน้าที่” ในความหมายใหม่ กล่าวคือ การใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองของแต่ละคน จะต้องอาศัยความรู้อันเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงอันมีความซับซ้อน และแตกต่างหลากหลาย “พลเมืองไทย” ต้องตัดสินใจในเรื่องของสิทธิและหน้าที่บนพื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจและเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันซับซ้อนต่าง ๆ มองทางเลือกที่หลากหลาย และวิเคราะห์ผลกระทบที่ตามมาจากการนำเอาทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งมาใช้

3. การสร้างพลเมืองที่มี “วัฒนธรรมทางจิตใจ” แบบใหม่ กล่าวคือ “พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” จะต้องมีจิตสาธารณะ รักความเป็นธรรม สำนึกในหน้าที่ที่มีต่อสังคมและเพื่อนมนุษย์ มีความรู้พอที่จะประเมินการกระทำของตนเองถึงผลกระทบที่ตามมา มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความกล้าพูด กล้าเขียน หรือแสดงออกทางการกระทำในสิ่งที่ตนเองเชื่อว่าดีงาม มีความใจกว้างมากพอที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ใจกว้างมากพอที่จะเปิดรับเหตุผลและข้อเท็จจริงที่มีน้ำหนักและเปลี่ยนความคิดของตนเอง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในความสำเร็จต่าง ๆ

4. การทำให้ “พลเมืองไทย” เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ มองทุกคนเท่าเทียม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้เป็นวัฒนธรรมที่มีความเสมอภาค และปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา แนวทางการที่จะพัฒนา “พลเมืองไทย” นั้น คือการทำให้การเรียนรู้ในระบบการศึกษาสะท้อนมิติของมนุษยศาสตร์มากขึ้น มองมนุษย์ในบริบทสังคมและวัฒนธรรม เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ในทุกระดับ ทุกท้องถิ่น ทุกชาติพันธุ์ ทุกเพศ ทุกวัย ที่มีความสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงในด้านของสังคมและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 3-5) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนจะต้องมีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นไปตามลักษณะของประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

- เคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนทุกคน
- ยอมรับในความแตกต่างและหลากหลาย
- รู้จักประสานผลประโยชน์โดยถือผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ
- ใจให้เหตุผลและปัญญาในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง

ผู้สอนควรสังเกตและบันทึกพฤติกรรมนักเรียนที่จำเป็นต้องแก้ไขหรือพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยในขณะที่มีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ หรือการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน หรือนำมาปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย จะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาในการบริหารบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช่วิธีที่หลากหลาย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมและเหมาะสมกับวัยวุฒิ ได้แก่

- การเล่นเกม และสังเกตการเล่นตามกติกา

- การฟังนิทาน และการร่วมกันแสดงความคิดเห็น
- การแสดงบทบาทสมมติ และการร่วมกันอภิปราย
- การวาดภาพและการเล่าเรื่องจากภาพ การเขียนบรรยายโดยเสรี
- การสร้างแผนผังความคิด การจัดนิทรรศการ การประกวดผลงาน
- การสำรวจสภาพปัจจุบันของห้องเรียน โรงเรียน ตลาด ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ
- การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การศึกษาแหล่งเรียนรู้
- การศึกษาเอกสารและตอบประเด็นคำถาม การวิพากษ์ การวิจารณ์ข่าวสารข้อมูล
- การฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่าง ๆ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยควรเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิต ผู้เรียนควรได้ฝึกฝนทักษะที่จะนำไปสู่ทัศนคติ เจตคติ ค่านิยมที่ดีต่อประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสและให้เวลาผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมกิจกรรม ได้แก่

- การฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ จากสถานการณ์จริง ด้วยการตั้งประเด็นคำถามที่เหมาะสม
- สังเกต เปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของการดำเนินชีวิต โดยใช้เหตุผล และการเคารพความแตกต่าง
- ฝึกฝนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการฟังและการสื่อสารอย่างสันติ
- แสดงออกถึงความเชื่อและความคิดเห็นอย่างเสรี โดยผู้สอนมีบทบาทในการเชื่อมโยงทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตอย่างเท่าเทียมตามวิถีประชาธิปไตย
- ฝึกฝนการเห็นค่าถึงการทำตามกฎ กติกา และระเบียบ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยและเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคมอย่างจริงจัง อันได้แก่

- การทำงานเป็นกลุ่มที่เน้นบทบาทผู้นำ และบทบาทการเป็นสมาชิก
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนตามสถานการณ์จริง
- ได้สำรวจเผชิญปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของตนเอง
- ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยในระดับต่าง ๆ
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การรักษาสีแกวด์ล้อม การบำเพ็ญประโยชน์ในกิจการสาธารณะ เป็นต้น

- ฝึกฝนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เช่น การแบ่งปัน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

5. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติตามวิถีประชาธิปไตยนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน สนใจเรียนรู้ทั้งเรื่องของไทย ประเทศเพื่อนบ้าน และเรียนรู้เรื่องความเป็นสากล เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่

- ฝึกฝนทักษะในกิจกรรมที่เป็นผลให้ผู้เรียนรับรู้ศักยภาพของตนเอง ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ เพื่อการพัฒนาตน

- มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนตรวจสอบและประเมินพฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ

- มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่อง

- ฝึกฝนทักษะวิเคราะห์ข่าวสารบ้านเมือง การวิพากษ์วิจารณ์ โดยใช้เหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

6. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นเรื่องระบอบประชาธิปไตยและกิจกรรมการเลือกตั้งในสังคมไทยนั้น ผู้สอนควรให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจ ตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพ และเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมือง ติดตามและตรวจสอบการบริหารประเทศของภาครัฐ โดยเริ่มที่สร้างความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองในฐานะผู้บริหารบ้านที่มุ่งสร้างความอยู่รอดปลอดภัย และความสงบสุขในครอบครัว บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารในระดับชาติ ที่สามารถบริหารท้องถิ่นประเทศให้เจริญรุ่งเรืองให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง วิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองทั้งของไทยและต่างประเทศด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเลือกคนดี มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศ และพัฒนาสังคมให้มีความผาสุกและเจริญรุ่งเรืองต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557: 3 อ้างถึงในวิภาดา พินลา, 2559: 8) กล่าวไว้ว่า แนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อความเป็น พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่สอดคล้อง กับสาระการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ผู้สอนต้องมีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นนักประชาธิปไตย มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก และเยาวชนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรเคารพในความคิดเห็นของนักเรียน ยอมรับในความแตกต่างและหลากหลายของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพใช้เหตุผลและสติปัญญา ยึดมั่นสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา รู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวม

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดการปฏิบัติตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ได้แก่ การเล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การร่วมมืออภิปรายกันอย่างเสรี การฝึกปฏิบัติฝึกการวิเคราะห์ตามสถานการณ์ต่าง ๆ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีการฝึกฝนทักษะเพื่อไปสู่การมีทัศนคติ ค่านิยม เจตคติที่ดีต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีการฝึกฝน และเห็นคุณค่าของการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ขนบประเพณีและธรรมเนียม วัฒนธรรมของประเทศ

4. ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามแนวทางประชาธิปไตย เป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคมอย่างจริงจัง เช่น การส่งเสริมการเลือกตั้ง การทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการติดตามข้อมูลข่าวสาร และฝึกทักษะการวิเคราะห์แยกแยะข่าวที่ถูกต้อง

สุรัสวดี สุขยิ่ง (2559: 58) กล่าวว่า เนื้อหาการเรียนรู้พลเมืองนั้นจะต้องมีการบูรณาการในทุกระดับชั้น กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปโดยเน้นให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ตรง ครูผู้สอนจะต้องมีส่วนเป็นผู้จัดประสบการณ์และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แก่นักเรียน โดยการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง จากการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกความคิดเห็นของตนเองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นคนอื่น ปฏิบัติกิจกรรมเป็นกระบวนการกลุ่ม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ บนหลักการทำงานเป็นทีม ในขณะที่เดียวกันผู้สอนต้องเลือกใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย เช่น การใช้ข่าวสารให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ใช้เกมจำลองสถานการณ์ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เพลง การใช้กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561: 46) กล่าวว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 จะมีความตระหนักและสนใจอยู่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

กับหน้าที่พลเมืองควรมุ่งเน้นให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเมืองการปกครอง โดยส่งเสริมให้เกิดการแสดงความคิดเห็น พัฒนาทักษะการคิดและการตั้งคำถาม รวมไปถึงการแสวงหาคำตอบ ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นผู้นำ พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารและการรวมกลุ่มด้านการเมือง ในขณะที่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 จะมีความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครอง เกิดความตระหนักถึงความเป็นพลเมืองด้านพลวัต มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ระดับชาติไปจนถึงนานาชาติ เน้นการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นรูปธรรม เช่น การรณรงค์ การประท้วง การนำเสนอความคิดเห็นของตนเองออกสู่สาธารณะ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพไปสู่การเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมือง

นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2564: 25-26) การศึกษาสร้างพลเมือง จะต้องเป็นการศึกษาที่เปิดสังคมใหม่ พัฒนาให้นักเรียนตระหนักถึงพลังความเป็นพลเมืองของตนเอง ผ่านการให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติลงมือทำ มีการพูดคุย ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดในเชิงการให้คุณค่า เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเมือง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และการสร้างความเป็นพลเมือง สร้างปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองแก่เด็ก ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถกเถียง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพในความหลากหลาย ทำให้เกิดเชื่อมั่นในพลังการเรียนรู้ภายในตนเอง เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้

จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นสามารถทำได้ตั้งแต่ผู้เรียนในวัยอนุบาล-ประถมศึกษา เพื่อปลูกฝังให้พลเมืองไทยมีความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้เป็นนิสัย ทั้งที่ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมือง ควรมีการให้ความรู้ด้านเนื้อหาในเบื้องต้น และให้ข้อมูลกับนักเรียนที่หลากหลาย เสริมสร้างโลกทัศน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนมีได้กว้างขึ้น สอดแทรกเนื้อหาสังคมศึกษาในมิติของศาสตร์อื่น เช่น มนุษยศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจเชื่อมโยง มีความคิดเห็น สามารถวิจารณ์สังคมในมิติอื่นได้อย่างเข้าใจ ด้านกิจกรรมควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็น สร้างพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้พูดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีสื่อ หรือข่าวสารให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาและแลกเปลี่ยนกันอภิปราย และร่วมกันมองในมุมมองอื่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่รอบด้าน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในระหว่างที่จัดกิจกรรม ในระหว่างที่จัดกิจกรรม ผู้สอนต้องแสดงทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยและเปิดกว้างมากพอเพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ามีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้คือพื้นที่ปลอดภัย ส่วนนักเรียนนั้นมีหน้าที่ในการร่วมกันดำเนินกิจกรรมผ่านการแสดงออกและเปิดโอกาสกันและกัน ให้พื้นที่ในห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

กฤตณัย ชุมวุฒิสักดิ์ (2558: 177) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม (GAME-BASED-LEARNING) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) พัฒนาเจตคติความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และ 3) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม (Game-Based-Learning) ในรายวิชาวิชาสังคมศึกษา 5 นักเรียนร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโคกสระน้อย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม จำนวน 8 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบบันทึกประจำวันของครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์นักเรียน และ แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร 3) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ แบบวัดเจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70.45 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 2) นักเรียนมีคะแนนเจตคติความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.54 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 100 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 72.72

จารุวรรณ ยิ่งยงค์ (2558: 110-120) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ปฏิมาภรณ์ ธรรมเดชะ (2558: 79-84) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิดพื้นที่เสรีสำหรับการสานเสวนาและการสืบสอบเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมืองและความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพื้นที่เสรีสำหรับการสานเสวนาและการสืบสอบเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมืองและความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพื้นที่เสรีสำหรับการสานเสวนาและการสืบสอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพื้นที่เสรีสำหรับการสานเสวนาและการสืบสอบจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน และกลุ่มควบคุม 50 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองรวมทั้งสิ้น 18 สัปดาห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีหลักการ 5 ประการ คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองของบุคคลอื่น การคิดอย่างเสรี การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ การแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจ และกระบวนการกลุ่ม วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน คือ เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมือง และความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคม ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสนทนาเพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นการคิด 2) ขั้นกำหนดประเด็นค้นคว้าและสร้างความเข้าใจ 3) ขั้นวินิจฉัย

สถานการณ์ และ 4) ชั้นสื่อสารแลกเปลี่ยนมุมมองเพื่อขยายความคิด 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนหลังทดลองใช้ พบว่า 2.1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมืองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.4) นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิชาภัทร สุวรรณศรี (2561: 82-99) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่นในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเราในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ จำนวน 38 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา มีผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์คุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ 2) ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561: 92-99) ได้ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม และด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 428 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นลำดับหนึ่ง ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมเป็นลำดับสอง และด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมเป็นลำดับสาม สามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันทไมยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล 2) นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกคุณลักษณะ โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันทใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียน 3) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันทจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องถึงแม้บุคคลอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตามและนักเรียนมีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 พฤติกรรม คือ ฉันทติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เพื่อสอบถามปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม และฉันทเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคมในชุมชน

สุกัญญา ต้นสุวรรณ, ศุภลักษณ์ สัตย์เพชรพราย, กรณ์ยพล วิวรรธมมงคล และญดาภักดิ์ กิจทวี (2565: 19-29) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต4 จำนวน 80 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน โดยได้ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก (Cluster random sampling) เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้องมีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น การแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

หมัดฟาซี รูบามา (2566: 67-89) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มสำหรับงานวิจัยขั้นนี้ ทำการสุ่มจากกลุ่มเป้าหมายใน

แบบเจาะจง (Purpose Sampling Group) จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสตูล ที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองไทยในยุค 4.0 จำนวน 400 คน จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสตูล จำนวน 16 โรงเรียน ที่เป็นคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนละ 25 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด 2) ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี 3) ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และ 4) ด้านการให้ความสำคัญกับอริสราภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัยตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัยจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ควรพัฒนาด้วยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยอย่างมีอิสระเสรี

4.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2544: 802-805) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา กับบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ คือ แบบเก็บตัว (introvert) และแบบแสดงตัว (extravert) ที่มีต่อทักษะการคิด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน จากโรงเรียนพิชญศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัว กลุ่มละ 15 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัยและขั้นที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน ตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา โดยใช้เวลาทดลอง 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะการคิดหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3) การสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา และบุคลิกภาพของผู้เรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ในด้านทักษะการคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 4) นักเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีคะแนนทักษะการคิดไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 กระบวนการเรียนการสอนฯ ที่ปรับปรุงแล้วประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดการกระบวนการเรียนการสอนฯ และการประเมินผล

ลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนเป็นการนำแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ไปบูรณาการในเนื้อหาสาระของกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เนื้อหาสาระ ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การทำงานร่วมกัน การพูด การฟัง และการใช้เหตุผล ขั้นที่ 3 การสร้างชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสืบสอบ การดำเนินการอภิปรายเชิงปรัชญา และการทำแบบฝึกหัดเชิงปรัชญา และขั้นที่ 4 การทำแบบฝึกหัดเชิงเนื้อหา ผลผลิตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารประกอบกระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา แบบวัดทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และคู่มือการใช้แบบวัดทักษะการคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

พิรุณ ศิริศักดิ์ (2547: 66-70) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา 2) เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง เป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา จำนวน 30 คน และกลุ่มเปรียบเทียบเป็นนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา จำนวน 30 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 4) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางความคิด การอภิปราย และการทำงานเป็นทีม ผ่านกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4.2. งานวิจัยต่างประเทศ

4.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

Dusi, Steinbach and Messetti (2012) ได้ศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู เรื่องการศึกษาความเป็นพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรม วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสำรวจที่ดำเนินการ เพื่อตรวจสอบว่าครู และสถาบันมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยจากมุมมอง ระหว่างวัฒนธรรมอย่างไร ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับครู จำนวน 47 คน (เด็กก่อนวัยเรียน 8 คน ระดับประถมศึกษา 16 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 15 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 8 คน) เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับหน้าที่ของพวกเขาและสิ่งที่พวกเขาทำในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริม การศึกษาการเป็นพลเมืองถูกนำมาใช้ และเพื่อทำความเข้าใจความคิดของพวกเขาเกี่ยวกับการศึกษา เรื่องความเป็นพลเมืองและแนวทางการปฏิบัติของพวกเขาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตนระหว่างกันด้าน ประชาธิปไตยในสังคมที่มีความหลากหลายในหมู่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่าครูบางคนมีแนวความคิดที่ คลุมเครือหรือเกี่ยวกับการศึกษาด้านพลเมือง และยังมีครูอีกหลายคนที่มีพื้นฐานทางจริยธรรมและ แนวคิดความเป็นพลเมืองท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม ครูมีคำอธิบายเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็นเจ็ดประเภทหลัก: การเป็นเจ้าของ การตระหนักถึงความแตกต่าง การรับฟังผู้อื่น การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม การสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกัน และการสร้างชุมชน แนวทาง การปฏิบัติบางข้อไม่ได้รับการปลูกฝังในโรงเรียน ดังนั้นครูที่พยายามสร้างพื้นที่สำหรับการจัด การศึกษาด้านพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับโรงเรียนและสังคมในวงกว้างจึงรู้สึกไม่ได้รับ การสนับสนุนเท่าที่ควร และการถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติด้านความเป็นพลเมืองและจริยธรรมเพื่อ นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนไม่สามารถทำได้โดยครูคนเดียว แต่ต้องมีตัวอย่าง จากการกระทำของผู้ใหญ่ในสังคมมาร่วมด้วย นอกจากนี้ ครูยังต้องได้รับการฝึกอบรมเฉพาะเพื่อปรับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

Schuitema, et al (2018) ได้ศึกษาแนวทางการอภิปรายในห้องเรียนเพื่อศึกษาความ เป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยการอภิปรายใน ห้องเรียนถูกนำเสนอให้เป็นกิจกรรมที่มีส่วนสำคัญของการศึกษาการสร้างความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่าไม่มีการอภิปรายประเภทไหน มีประสิทธิภาพมากที่สุด วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนากรอบการทำงาน และเพื่อ วิเคราะห์ลักษณะของการอภิปรายในห้องเรียนและบทบาทต่าง ๆ ที่ครูสามารถนำมาใช้ในการชี้แนะ กิจกรรมการอภิปรายในห้องเรียนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบวิธีการที่ครูชี้้นำการอภิปราย เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและคุณลักษณะเนื้อหาของการสนทนา ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการอภิปราย ในห้องเรียนห้าครั้งในระดับมัธยมศึกษา และมีประโยชน์ในการบอกความแตกต่างเชิงโครงสร้างและ คุณลักษณะเนื้อหาของการสนทนาในชั้นเรียนและวิธีการที่ครูชี้้นำการอภิปราย พบว่าครูที่วางกฎ

การปฏิบัติกิจกรรมการอภิปรายในระดับสูงเกี่ยวข้องกับคุณภาพเนื้อหาที่สูงและการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากขึ้น นักเรียนที่ปฏิบัติตามกฎในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจะสามารถทำให้เกิดการอภิปรายที่ได้ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริง การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทของครูในการวิจัยถึงประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการอภิปรายในห้องเรียน เพื่อศึกษาการสร้างความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย และการศึกษาได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับครูในการเตรียมตัวสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการอภิปรายในห้องเรียน

Casey, DiCarlo and Sheldon (2019) ได้ศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจการศึกษาทางสังคมผ่านการเรียนรู้ด้วยการสอบถามในโรงเรียนอนุบาล วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนอนุบาล อายุ 3-4 ขวบสามารถมีส่วนร่วมการเรียนรู้ผ่านการสืบสอบในโรงเรียนได้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่แข็งแกร่งจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่อ่อนอนุบาล นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กอายุสามและสี่ขวบสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในรายวิชาสังคมศึกษาผ่านการเรียนรู้ด้วยการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมในโรงเรียนได้ เด็ก 11 คน ที่มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการสัมภาษณ์เด็ก 3 ครั้ง บันทึกการสังเกตของครู และแผนการสอน เพื่อค้นหาว่ารูปแบบการเรียนรู้ NCSS preK-12 (2010) สำหรับหลักสูตรสังคมศึกษา ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ข้อมูลจากความนึกคิดและแนวปฏิบัติของพลเมือง ผู้คน สถานที่ สิ่งแวดล้อม เวลา ความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงเป็นที่แพร่หลายมากที่สุด พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงลึกในโรงเรียนสามารถส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางประชาธิปไตย ดังนั้น จึงสามารถใช้ในการออกแบบบทเรียน C3 สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย สามารถทำได้โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและอภิปราย โดยใช้สถานการณ์จริงและสภาพแวดล้อมจริงของผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยต่อไป

4.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

Cassidy (2003) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องเด็กและชุมชนการสืบสอบเชิงปรัชญา โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับเด็กในบริบททางการศึกษา จิตวิทยา สังคมวิทยา และประวัติศาสตร์ มีเป้าหมายเพื่อเข้าใจมุมมองทางปรัชญาของเด็ก ในขั้นตอนการวิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดของบุคคล โดยใช้ Kant's Practical Imperative ที่เราควรปฏิบัติตนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผลการวิจัยพบว่าในกรณีแรก เด็กได้รับการปฏิบัติเหมือนเป็นบุคคลคนหนึ่งในสังคม จากนั้นจะตัดสินใจว่าเด็กเป็นบุคคลอันเป็นส่วนหนึ่งในสังคมจริงหรือไม่ นอกจากนี้การวิจัยจะพิจารณาว่าเด็กมีส่วนร่วมในสังคมอย่างไร สังคมจะต้องไม่กีดกันเด็กจากการเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีส่วนร่วม และการเมืองใน

สังคม ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การวิจัยนี้จะดูที่ผลงานของ McCall เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการสนับสนุนอย่างจำกัด สำหรับจิตวิทยาพัฒนาการของ Piaget ในแง่ของความสามารถในการให้เหตุผลของเด็ก และการปฏิบัติของชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาถือเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งส่งเสริมความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงภายในชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการใช้เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์ในผู้เข้าร่วมทุกวัย สถาบันวิจัยการศึกษาเพื่อความยั่งยืนแห่งออสเตรเลียพิจารณาว่าเด็กนั้นมีการเปลี่ยนแปลงสถานะและมีการพัฒนาพฤติกรรมในสังคมอย่างต่อเนื่อง เด็ก ๆ เป็นสิ่งมีชีวิตที่ไร้เดียงสา ซึ่งควรได้รับการปกป้องและปกป้องจากโลกของผู้ใหญ่ มีข้อเสนอแนะว่าควรหวนกลับไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจแบบในยุคกลางที่มีเด็กและผู้ใหญ่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยมีชุดข้อมูลเดียวกัน ส่งผลให้การแบ่งแยกระหว่างเด็กและผู้ใหญ่น้อยลง และการคิดเรื่องเด็กเป็นเด็กอาจเป็นแนวคิดที่ผิด แทนที่จะคิดว่าเด็กคล้ายกับผู้ใหญ่ ต่างกันแค่ผู้ใหญ่มิคุณสมบัติบางอย่างที่เพิ่มเข้ามาทำให้แตกต่างจากเด็ก

Cleary (2011) ได้ศึกษาบทบาทของชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาสำหรับเด็ก เรื่องการมีวิจรรย์ญาณรู้เท่าทันสื่อ การศึกษานี้เป็นการสำรวจความเกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน (MS) และ การมีวิจรรย์ญาณรู้เท่าทันสื่อ (CML) และความเข้ากันได้กับปรัชญาสำหรับเด็ก (P4C) โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อการศึกษาภายใต้สมมติฐานที่ว่าจำเป็นต้องมีการสังเคราะห์สองอย่าง คือ สื่อสารมวลชน (MS) และ การมีวิจรรย์ญาณรู้เท่าทันสื่อ (CML) แต่สิ่งที่ขาดหายไปในการรู้เท่าทันสื่อ คือ การวิเคราะห์เชิงลึกของเนื้อหาเชิงปรัชญาที่มีอยู่ในภาพสื่อ เช่น เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเกิดคำถามการวิจัยต่อไปนี้: หลักสูตรของการมีวิจรรย์ญาณรู้เท่าทันสื่อ (CML) สามารถปรับปรุงได้จนถึงในระดับใด ทั้งด้านแนวทางหลักสูตร ด้านการระบุและสำรวจแนวคิดทางปรัชญา และวิธีการสอน การใช้ชุมชนของการสืบเสาะเชิงปรัชญา การใช้ปรัชญาสำหรับเด็ก ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าการรู้เท่าทันสื่อเชิงปรัชญาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการเชื่อมช่องว่างระหว่างการสอน การคิดเชิงปรัชญา และข้อมูลสิ่งแวดล้อม ตามที่ระบุไว้ก่อนหน้านี้ในบทนำ การศึกษาวิจัยนี้ใช้เพื่อตรวจสอบว่าปรัชญาสำหรับเด็กในชุมชนการสืบเสาะเชิงปรัชญานั้นเข้ากันได้กับจุดเน้นการสอนที่เน้นการใช้สื่อเป็นสำคัญหรือไม่ เนื่องจากมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนการสืบสอบทางปรัชญากับสื่อมีอยู่เพียงเล็กน้อย ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาเชิงคุณภาพนี้อาจเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเชิงประจักษ์ในภายหลังและสำหรับการจัดทำหลักสูตรขึ้นใหม่ การอภิปรายอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพสื่อในแง่ของเนื้อหาเชิงปรัชญาอาจสร้างข้อมูลที่สมบูรณ์ และควรนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นทางการมากขึ้นในด้านการรู้เท่าทันสื่อเชิงปรัชญา และเกิดการประยุกต์ใช้กับสาขาวิชาอื่นให้เกิดความรู้เท่าทันสื่อ คุณค่าของวิทยานิพนธ์นี้มีศักยภาพที่จะแสดงให้เห็นว่าครูจะเชื่อมโยงเนื้อหาหลักสูตรการสอนกับโลกในชีวิตจริงของนักเรียนได้อย่างไร เป็นการเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างโลกแห่งความคิด สภาพแวดล้อมของข้อมูล และคำถามอัตถิภาวนิยมของนักเรียน

Davis (2019) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ของปรัชญาในโรงเรียน: Jacques Rancière และชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการนำปรัชญามาสู่โรงเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในสหรัฐอเมริกา เป็นการนำแนวคิดทางการสอนและการเมืองที่ Jacques Rancière ใช้เพื่อสะท้อนถึงหลักการจูงใจและข้อจำกัดของการนำปรัชญามาสู่โรงเรียน Rancière ได้วิพากษ์วิจารณ์การศึกษาว่าเป็นกลไกที่ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม และให้เหตุผลว่าปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือเหตุผลตามแนวคิดของเพลโต อันที่จริงแล้วเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนในกระบวนการหาเหตุผล จึงดูเหมือนว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะใช้ปรัชญาในโรงเรียน Rancière ยืนยันว่ามีแนวปฏิบัติทางปรัชญาในโรงเรียน จุดมุ่งหมายหลักของงานวิจัยนี้คือการทำให้เห็นว่างานของ Rancière สะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์ที่เฉพาะเจาะจงและค่านิยมอันเป็นทางเลือกของทั้งการศึกษาและปรัชญาที่แสดงให้เห็นถึงในแนวปฏิบัติด้านการสอนของชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยมองเห็นความเป็นไปได้ของชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญาในโรงเรียน การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติทางปรัชญาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับโรงเรียนที่ได้รับคำวิจารณ์และค่านิยมอันเป็นทางเลือกของการศึกษาและปรัชญาที่ Rancière และชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญามีแนวทางร่วมกันแต่ Rancière อาจช่วยให้วิธีปฏิบัติชัดเจน

Kitami (2019) ได้ศึกษาอิทธิพลของปรัชญาสำหรับเด็กที่มีต่อการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของญี่ปุ่น วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของปรัชญาสำหรับเด็ก (p4c) ต่อการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนมัธยมต้นของญี่ปุ่น ปรัชญาสำหรับเด็กเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่ช่วยให้นักเรียนสำรวจคำถามและกระตุ้นให้พวกเขาคิดและให้เหตุผลกับเพื่อนและครูในห้องเรียน การวิจัยก่อนหน้านี้ระบุว่าเด็กญี่ปุ่นไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นนอกจากพ่อแม่ และเฉพาะในกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น เป็นผลให้พวกเขาอาจสูญเสียความสามารถในการพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ วรรณกรรมภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เกี่ยวกับปรัชญาสำหรับเด็กมุ่งเน้นไปที่ระบบการศึกษาแบบตะวันตกเกือบทั้งหมด การศึกษานี้จึงทำให้เกิดการทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยภาษาญี่ปุ่นในหัวข้อนี้ และตรวจสอบความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในบริบทของญี่ปุ่น กรณีศึกษาเชิงลึกตรวจสอบอิทธิพลของปรัชญาสำหรับเด็กต่อชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนชาวญี่ปุ่น อายุ 13 และ 14 ปี จำนวน 35 คน มีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายรูปแบบ รวมถึงการบันทึกวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาสำหรับเด็ก การสำรวจ การสัมภาษณ์ครู การสัมภาษณ์กลุ่มสนทนากับนักเรียน และการทบทวนตนเองของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาสำหรับเด็ก เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางอารมณ์ทางสังคม เช่น การตระหนักรู้ในตนเอง ความตระหนักในผู้อื่น การพัฒนาความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ นักเรียนได้เรียนรู้ว่าสามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้ แม้ว่าจะมีความคิด

ต่างกัน การได้ยินมุมมองของผู้อื่นส่งผลต่อคุณภาพของความสัมพันธ์ของนักเรียน ซึ่งอาจส่งเสริมมิตรภาพ ปรัชญาสำหรับเด็กอาจส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ที่จำเป็นในสังคมญี่ปุ่น

จากการศึกษางานวิจัยจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสืบค้น รับฟังความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณ เชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล ได้มีกิจกรรมการทบทวนความคิดของตนเองร่วมกับผู้อื่นในวงสนทนา ทำให้ตกผลึกได้ข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาทางความคิดและทักษะการสื่อสารที่สูงมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) ซึ่งมีรายละเอียดของขอบข่ายการวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 354 คน

1.2 ตัวอย่างการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 45 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

2.2.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทาง

ปรัชญา

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำไปใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พื้นฐาน 23104 สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 3 หน่วย การเรียนรู้ เวลาเรียนทั้งหมด 12 คาบเรียน ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พลเมืองที่มีส่วนร่วม) การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสิทธิมนุษยชน (พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ปัญหาในสังคมไทย (พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม) เรื่องที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดปัญหาความขัดแย้ง และเสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมประเทศและสังคมโลก

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม รหัสวิชา ส23104 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

5. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) แบบกลุ่มเดียว มีการสอบก่อนและสอบหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) (Tuckman, 1999) ดังในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แบบแผนการวิจัย

ทดสอบก่อนการทดลอง	การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา	ทดสอบหลังการทดลอง
T ₁	X	T ₂

T₁ แทน การทดสอบก่อนการเรียน

X แทน การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

T₂ แทน การทดสอบหลังการเรียน

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

6.1 แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา จำนวน 3 หน่วย หน่วยละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

6.3 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

6.4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

7.1 แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมพื้นฐาน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาและเวลาเรียน จำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พลเมืองที่มีส่วนร่วม) จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสิทธิมนุษยชน (พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ) จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ปัญหาในสังคมไทย (พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม) จำนวน 4 ชั่วโมง

โดยมีขั้นตอนการสร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส23104 โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ดังนี้

7.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1.2 ศึกษาหลักการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1.3 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัชรวิทยา เพื่อที่จะนำมาใช้ในการทดลอง

7.1.4 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา และตัวชี้วัดของรายวิชาสังคมพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

7.1.5 สร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 12 ชั่วโมง องค์ประกอบของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัด 2) ข้อสรุปทั่วไป 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) ทักษะ/กระบวนการ 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) สมรรถนะสำคัญ 7) สารการเรียนรู้ 8) ภาระงาน/ชิ้นงาน 9) การวัดและประเมินผล 10) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทาง 11) สื่อการเรียนรู้ และ 12) หนังสืออ้างอิง

โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขั้นตอนจาก Lipman (2003) มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. นำเสนอข้อมูล ได้แก่ ข้อความที่เป็นรูปแบบเรื่องราวการสืบเสาะในชุมชน ข้อความที่สะท้อนถึงคุณค่าและความสำเร็จของคนรุ่นก่อน ข้อความที่เป็นตัวกลางระหว่างวัฒนธรรมและปัจเจกบุคคล ข้อความที่เป็นลักษณะเฉพาะ เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีการสะท้อนถึงจิตใจภายในตัวเอง ข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจวิเคราะห์ได้ นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงตรรกะ ผลัดกันออกเสียง ข้อความที่มีความหมายทางด้านจริยธรรมของการอ่านและการฟังสลับกัน การพูดซ้ำ ๆ จากข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร การแบ่งงาน การเปลี่ยนหน้าที่ในการทำงานเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนในห้องเรียน การค่อย ๆ สอดแทรกพฤติกรรมการคิดของตัวละครในนิยาย เช่น การอ่านว่าตัวละครสมมุติมีพฤติกรรมหรือตั้งคำถามอย่างไร และสมาชิกของชั้นเรียนมีการค้นพบข้อความที่มีความหมายและตรงประเด็น

2. การจัดทำวาระการประชุม ได้แก่ การเสนอคำถาม คำตอบเบื้องต้นของชั้นเรียนต่อข้อความ ครูแจ้งชื่อบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประชุม การสร้างวาระการประชุมเป็นการทำงานร่วมกัน วาระการประชุมอันเป็นการสร้างพื้นที่ที่สนใจของผู้เรียน วาระการประชุมเป็นตัวชี้วัดของสิ่งที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญในข้อความและเป็นการแสดงออกขององค์ความรู้ของกลุ่ม และความต้องการความร่วมมือของครูและนักเรียนในการตัดสินใจว่าจะเริ่มการสนทนาเรื่องใด

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ได้แก่ การสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวผ่านการโต้สวนเชิงโต้ตอบ มีกิจกรรมให้ทำมากกว่าการไตร่ตรอง การแสดงถึงข้อมูลที่ขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น การหาสมมติฐาน การสรุปโดยรวม การแสดงตัวอย่าง ผ่านการฝึกสนทนา การเรียนรู้การใช้เครื่องมือทางความคิด เช่น เหตุผล เกณฑ์แนวคิด อัลกอริทึม กฎ และหลักการ การร่วมมือกันในด้านกาให้เหตุผล เช่น การแสดงความคิดเห็นระหว่างกันและกัน การนำเสนอตัวอย่างในการโต้แย้ง หรือการสร้างสมมติฐานทางเลือก เป็นต้น การนำพฤติกรรมการคิดมานำเสนอต่อชุมชนในห้องเรียน เช่น การแนะนำที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนแก้ไขซึ่งกันและกัน จนกว่าแต่ละคนจะแก้ไขตนเองได้อย่างเป็นระบบ หรือการมีความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจมีความอ่อนไหวมากขึ้นต่อความแตกต่าง การรวมกลุ่ม การโต้แย้งภายในกลุ่มจะนำไปสู่ข้อสรุป

4. การใช้แบบฝึกหัดและแผนการอภิปราย ได้แก่ การใช้คำถามทางวิชาการ เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ นักเรียนจัดสรรตามวิธีการศึกษาของสาขาวิชานั้น ๆ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกทางปรัชญาอื่น ๆ เน้นปัญหาเฉพาะจุดเพื่อฝึกฝนการตัดสินใจและนำไปปฏิบัติ มีการตรวจสอบแนวคิดด้านกฎระเบียบในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุม เช่น ข้อเท็จจริง ชุมชน บุคลิกภาพ ความงาม ความยุติธรรม และความดี เป็นต้น

5. การกระตุ้นการตอบสนอง ได้แก่ การชักจูงการตอบสนองเพิ่มเติม ในรูปแบบการเล่าเรื่อง กวีนิพนธ์ การวาดภาพ การแสดงออกทางปัญญารูปแบบอื่น ๆ ตระหนักถึงการสังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์กับปัจเจกบุคคลและส่วนร่วม กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการมีวิจรรณญาณที่เข้มแข็ง

จากขั้นตอนของ Lipman ข้างต้น แม้ว่าทั้ง 5 ขั้นตอนนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ไม่ต่อเนื่องมากนัก แต่กลับมีองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนคุยและเริ่มตั้งคำถาม ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่สังเคราะห์มาจากขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอข้อความขอ Lipman โดยการตั้งคำถามที่นำเสนอเป็นข้อความที่เป็นลักษณะเฉพาะ เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีการสะท้อนถึงจิตใจภายในตัวเอง ให้นักเรียนตอบคำถามโดยเชื่อมโยงกับความคิดเห็นและประสบการณ์ของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า เป็นต้น สังเคราะห์มาจากขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอข้อความขอ Lipman โดยนำเสนอข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อาจวิเคราะห์ได้ นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงตรรกะ

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม สังเคราะห์มาจากขั้นตอนที่ 2 การจัดทำวาระการประชุมของ Lipman โดยเป็นขั้นตอนในการเสนอคำถาม คำตอบเบื้องต้นของขั้นเรียนต่อข้อความ โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ

ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณารายการคำถาม สังเคราะห์มาจากขั้นตอนที่ 2 การจัดทำวาระการประชุมของ Lipman โดยเป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมมือกันในการตัดสินใจว่าจะเริ่มบทสนทนาเรื่องใด ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกัน ผ่านการพูดคุย เช่น ให้ผู้เรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันไหม

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนถกประเด็นคำถาม สังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 3 สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คือการมีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงถึงข้อมูลที่ขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ เพื่อให้ตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้งเป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตักตวงการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้สังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 3 สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คือการมีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงถึงข้อมูลที่ขัดแย้งและการแสวงหาความเข้าใจ

ขั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้สังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 4 การใช้แบบฝึกหัดและการอภิปราย และขั้นตอนที่ 5 กระตุ้นการตอบสนอง เช่น การตระหนักถึงการสังเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ หรือกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดวิจารณ์ญาณที่เข้มแข็ง

7.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ปรับการเขียนสาระสำคัญให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น 2) ในจุดประสงค์แต่ละข้อให้เขียนว่าทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ครบ 3 ด้าน (K,P,A) 3) ปรับการเขียนจุดประสงค์ให้มีความกระชับและใช้คำที่วัดผลได้ชัดเจนมากขึ้น 4) ขั้นตอนในแผนการจัดการกิจกรรมควรอธิบายอย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น 5) ใส่จุดประสงค์ในแต่ละขั้นของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องต่อการพัฒนาจุดประสงค์นั้น ๆ 6) จัดทำเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 7) ปรับช่วงเวลาจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อกิจกรรมที่จัดในชั้นเรียน และ 8) เพิ่มคำตอบในทุกคำถามที่ครูผู้สอนนำมาถามนักเรียนในช่วงการจัดการกิจกรรม

7.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประเมินแล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 181)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสม

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องและเหมาะสม

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับ

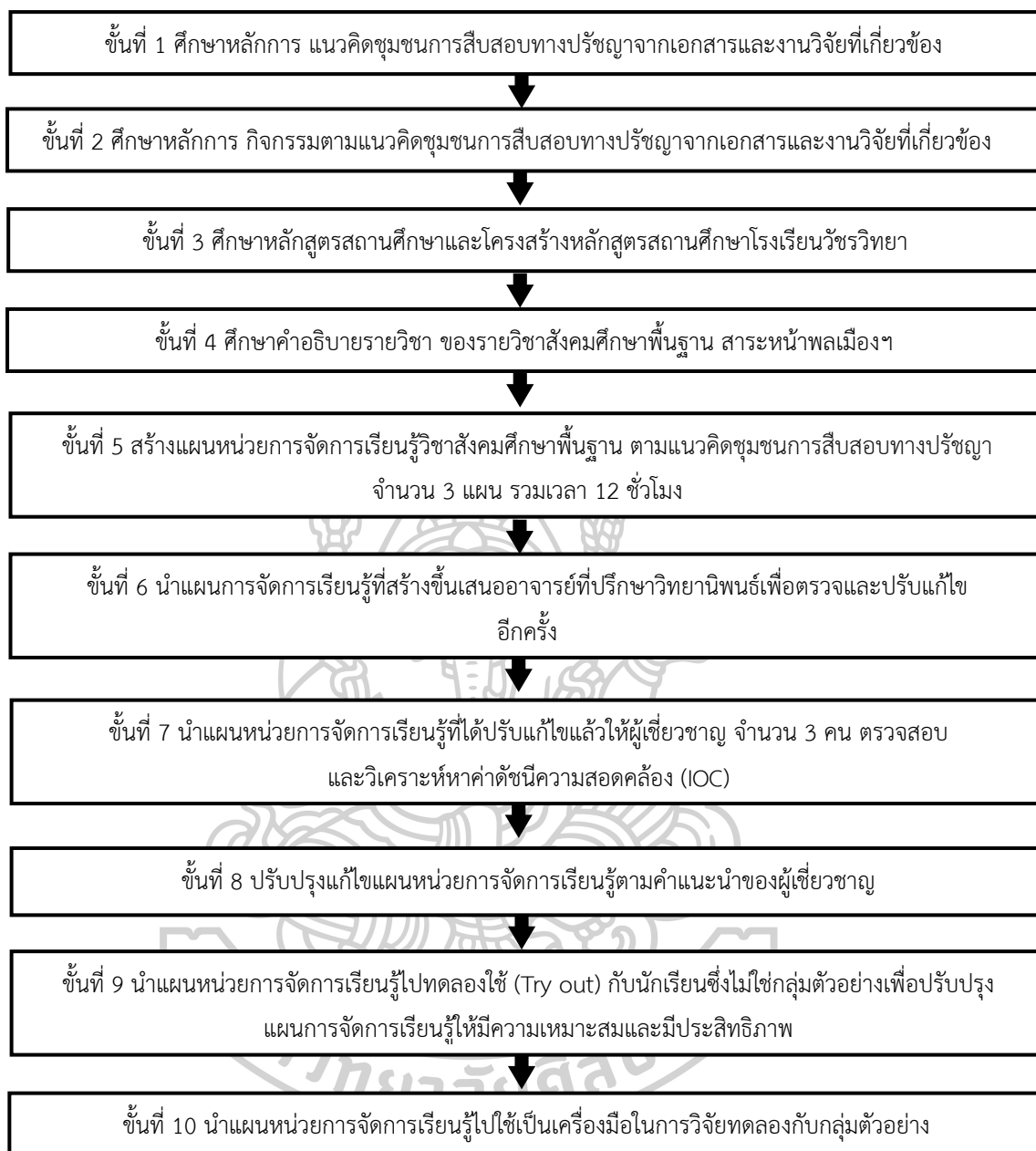
ได้ จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ได้เท่ากับ 1.00 (ภาคผนวก ช หน้า 149)

7.1.8 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเขียนสาระสำคัญควรเขียนให้ชัดเจน ปรับการใช้ภาษาให้กระชับและเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรทำให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนควรมุ่งเน้นไปที่การสะท้อนความคิดของนักเรียนด้วย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนสืบสอบทางปรัชญา

7.1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงคุณภาพไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ พบว่านักเรียนสามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-7 ได้เป็นอย่างดี ระหว่างการจัดการเรียนรู้ นักเรียนใช้เวลาค่อนข้างนานในการค้นหาข้อมูลและอภิปรายข้อมูลในกลุ่ม เนื่องจากหัวข้อที่ได้รับมอบหมายมีหลากหลายแหล่งข้อมูลในการสืบค้น และนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงความคิดเห็น ทำให้ผู้วิจัยต้องคอยสรุปและให้คำแนะนำระหว่างการจัดกิจกรรม

7.1.10 นำแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเครื่องมือในการวิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3/7

จากขั้นตอนการสร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สารหน้าพลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

7.2. ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามีลักษณะเป็น มาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท ดังนี้

7.2.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัชรวิทยา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา การวัดและประเมินผล

7.2.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

7.2.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3

7.2.4 สร้างเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามเนื้อหาการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร แกนกลางวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 30 ข้อ ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้

มาตรฐานและตัวชี้วัด	จำ น	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	รวม
1. มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	1	1	2	1		1	6
ม.3 /3 วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใน มาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมี ส่วนร่วม และการตรวจสอบใช้อำนาจรัฐ							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (ต่อ)

มาตรฐานและตัวชี้วัด	รูปร่าง	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	รวม
2. มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ม.3 /4 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของ ประเทศไทย และเสนอแนวทางแก้ไข			1	2			3
3. มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยม ที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณี และ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ม.3/2 มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง ผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	2		1				3
4. มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยม ที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณี และ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ม.3 /4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดใน การลดความขัดแย้ง	1	1	3	1			6

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (ต่อ)

มาตรฐานและตัวชี้วัด	รู้จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	รวม
5. มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ม.3 /5 เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก	1	1	7	1	1	1	12
	5	3	14	5	1	2	30

ผู้วิจัยออกข้อสอบ จำนวน 60 ข้อ ซึ่งออกไว้เผื่อใช้ เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงปรับปรุงข้อสอบเพื่อให้ได้ข้อสอบที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 30 ข้อ

7.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกแบบแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบ รวมถึงปรับภาษาของข้อคำถามให้มีความชัดเจนและกระชับมากยิ่งขึ้น

7.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

7.2.7 นำเสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านพลเมืองศึกษา และ 3) ด้านการวัดและประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับการวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับการวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสอดคล้องกับการวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

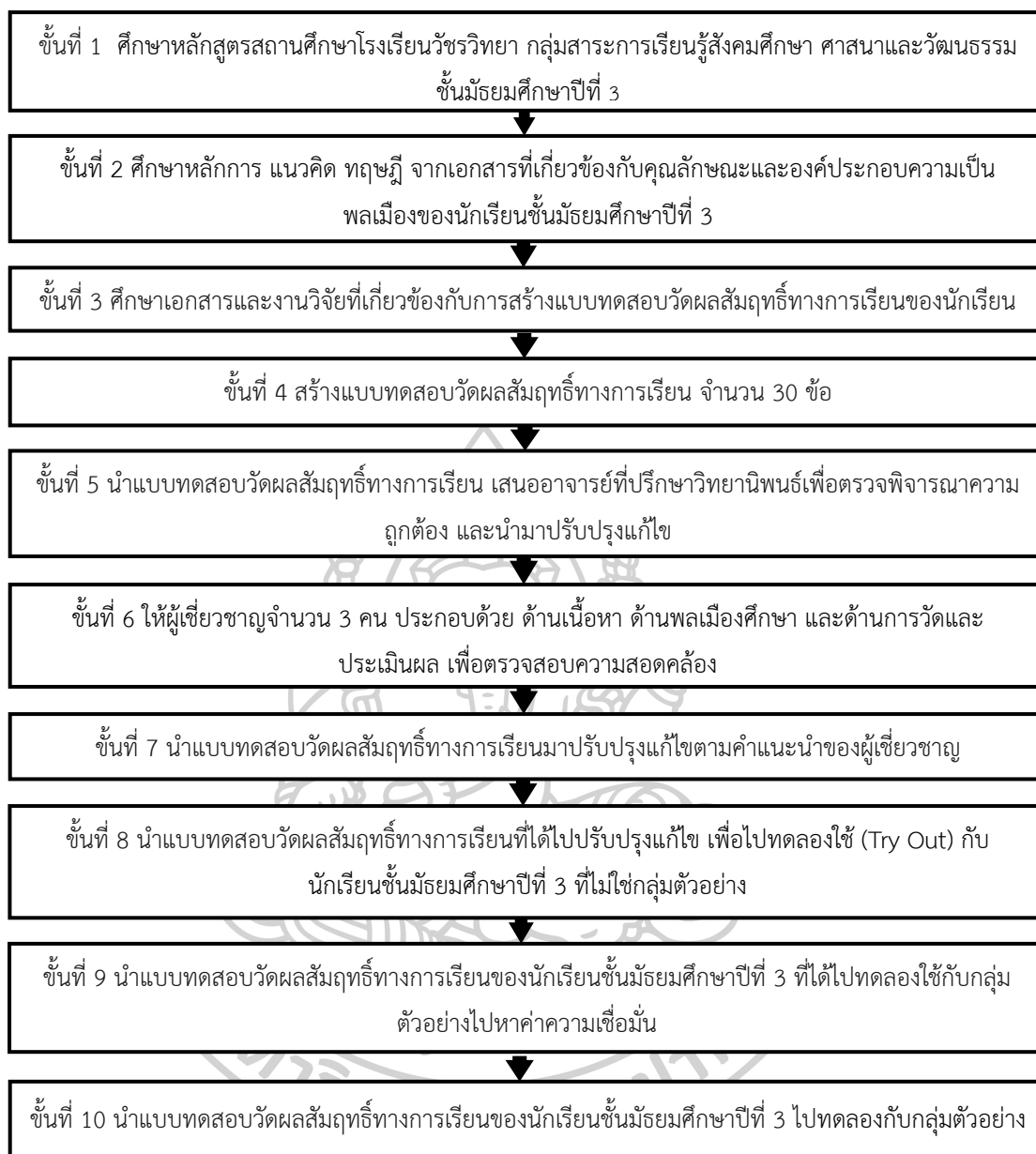
ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ง หน้า 133) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรออกแบบแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้อ่านง่ายและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ เป็นเครื่องมือในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 39 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบ ได้ค่าระหว่าง 0.64 – 0.77 (ดังภาคผนวก จ หน้า 137) โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 และเพื่อหาค่าจำแนก (r) ของแบบทดสอบ ได้ค่าระหว่าง 0.27 – 0.64 (ดังภาคผนวก จ หน้า 137) โดยใช้เกณฑ์อำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 180 -188) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

7.2.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Formular 20) ซึ่งได้เท่ากับ 0.74 (ดังภาคผนวก จ หน้า 137)

7.2.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

จากขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3

7.3 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นการประเมินคุณลักษณะพลเมือง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม และ 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม ผู้วิจัยใช้สถานการณ์เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ ทั้งนี้จะใช้เกณฑ์ในลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เกิดจากการเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ดังนี้

7.3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

7.3.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

7.3.3 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิธีประชาธิปไตย เกณฑ์ในลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

7.3.4 สร้างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อใช้ในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา โดยใช้เกณฑ์ในลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยทำการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้แบบประเมินมีข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ ชื่อ เลขที่ ระดับชั้นเรียน โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ 1) พลเมือง ที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม และ 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม จำนวน 68 ข้อ

มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนผ่านการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งฉบับ และแปลงเป็นระดับคุณลักษณะพลเมืองในเชิงคุณภาพที่มีการแปลงความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, มานิต สิทธิพรหม, 2018: 2)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
3.26 – 4.00	นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองมากที่สุด
2.51 – 3.25	นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองมาก
1.76 – 2.50	นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองน้อย
1.00 – 1.75	นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เหตุผลที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระดับที่น้อย/น้อยที่สุด จำนวน 3 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended) และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำว่า ควรปรับข้อมูลให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในนิยามศัพท์บทที่ 1 และสภาพแวดล้อมจริงของนักเรียน ปรับข้อความในแบบประเมินให้มีความถูกต้องให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

7.3.5 นำแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นไม่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมิน กับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 119) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้

ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกแบบแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการจัดการการเรียนรู้ ปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้อ่านง่ายมีความถูกต้องและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 6 แสดงรายการประเมินก่อนและหลังการปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญให้คำแนะนำ

ข้อที่	ข้อคำถาม	รายละเอียดคำถาม
9	เดิม	ฉันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองจนบรรลุผลสำเร็จ
	ปรับแก้ไข	ฉันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วยความเต็มใจจนบรรลุผลสำเร็จ
21	เดิม	ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน
	ปรับแก้ไข	ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
26	เดิม	ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งทันตามกำหนดเวลา
	ปรับแก้ไข	ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งทันตามกำหนดเวลา
34	เดิม	ฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยผู้ที่ประสบปัญหาการดำเนินชีวิตหรือได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ
	ปรับแก้ไข	ฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยผู้ที่ประสบปัญหาการดำเนินชีวิตหรือได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ
35	เดิม	ฉันให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้ที่อ่อนแอกว่าตามกำลังและความสามารถ
	ปรับแก้ไข	ฉันให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้ที่อ่อนแอกว่าตามกำลังและความสามารถ
36	เดิม	ฉันทิ้งขยะลงถังหรือพื้นที่ที่เตรียมไว้สำหรับทิ้งขยะ
	ปรับแก้ไข	ฉันทิ้งขยะลงถังหรือพื้นที่ที่เตรียมไว้สำหรับทิ้งขยะทุกครั้ง
37	เดิม	ฉันรักษาความสะอาดห้องน้ำสาธารณะหลังเลิกใช้บริการ
	ปรับแก้ไข	ฉันรักษาความสะอาดห้องน้ำสาธารณะหลังเลิกใช้บริการทุกครั้ง

7.3.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7.3.7 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 68 ข้อ

7.3.8 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือในการวิจัยใช้กับกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน

จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมือง สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3

7.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

7.4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนตามแนวคิดของลิเคิร์ทจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

7.4.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นและมีการกำหนดค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล ดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 เกณฑ์การกำหนดระดับความคิดเห็น

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

สำหรับการให้ความหมายของค่าที่ได้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าความคิดเห็น

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์การแปลความหมายของค่าความคิดเห็น
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 -1.49	น้อยที่สุด

7.4.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชน การสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อ ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่าข้อคำถามในแต่ละด้าน ควรเขียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนสืบสอบทางปรัชญา และให้นักเรียนผู้ประเมินเกิดความเข้าใจในรายการการประเมินแต่ละด้าน จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นมาปรับปรุง แก้ไข

7.4.4 ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและ ประเมินผล และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

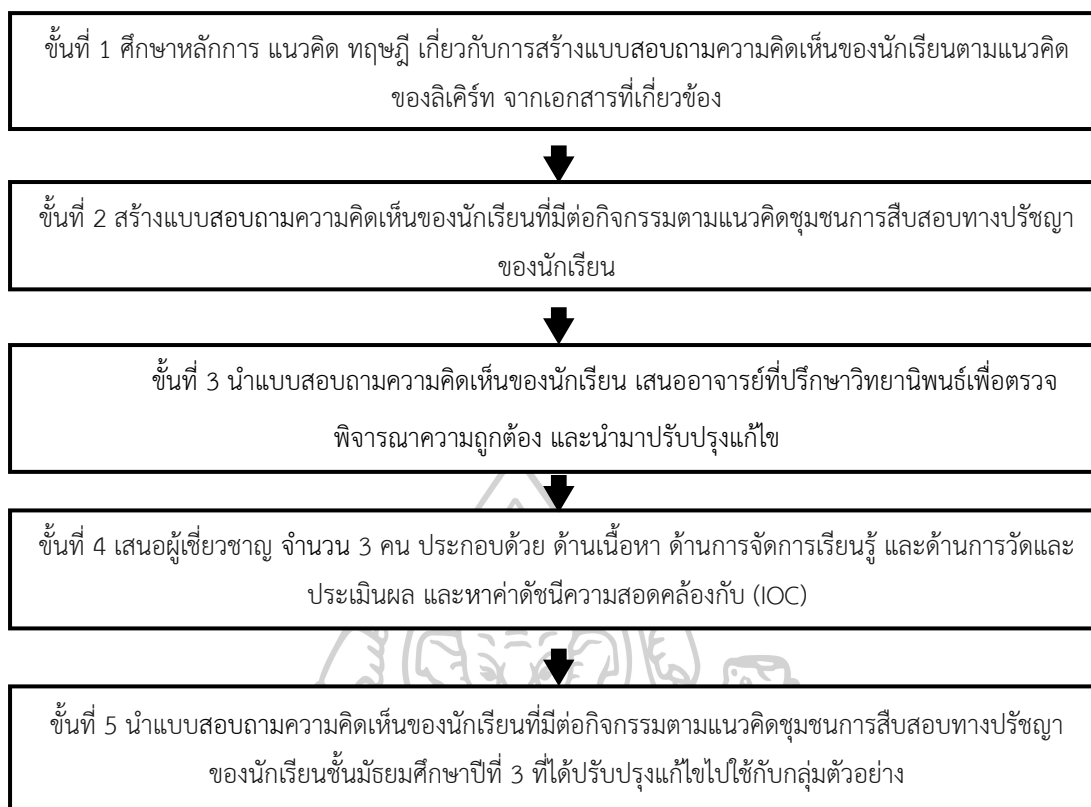
+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนมีความ สอดคล้องกับกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักเรียนมีความสอดคล้องกับกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนไม่มีความ สอดคล้องกับกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการสอบถามความคิดเห็น กับกิจกรรมตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้น ไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ คำถาม กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 144) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกแบบแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการ จัดการเรียนรู้ ปรับรายการแบบสอบถามให้มีความถูกต้องและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7.4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการ สืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการ สืบสอบทางปรัชญา ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ สอบทางปรัชญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ สอบทางปรัชญา เป็นแผนภาพที่ 5 ดังนี้

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

8. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 ขั้นเตรียมก่อนการทดลอง

8.1.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา แบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน แบบทดสอบวัดคุณลักษณะพลเมือง แบบวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

8.1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนวัชรวิทยา

8.1.3 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนและแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

8.1.4 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 45 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 50 นาที

8.2 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยนำแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ซึ่งคละกลุ่มความสามารถกลุ่มละ 4-5 คน โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ จำนวน 12 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

8.2.1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียนโดยการชวนพูดคุยและตั้งคำถาม

8.2.2 กระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้ เช่น บทความ ภาพยนตร์ หรือเรื่องเล่า

8.2.3 ร่วมกันตั้งคำถาม โดยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนคำถามใส่บอร์ด หรือเสนอคำถามขึ้นมาจากประเด็นที่สนใจ

8.2.4 ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันจัดรายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกันผ่านการพูดคุย เช่น ให้นักเรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันไหม

8.2.5 เริ่มให้นักเรียนถกประเด็นคำถามเพื่อตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร

8.2.6 ให้นิเวลนักเรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตกผลึกการแก้ปัญหา

8.2.7 ขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ปัญหาที่เกิดในชุมชนที่นักเรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เป็นต้น

8.3 ขั้นหลังการทดลอง

8.3.1 หลังจากผู้วิจัยสอนครบตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาแล้ว ผู้วิจัยทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โดยให้นักเรียนทำแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล จำนวน 30 ข้อ

8.3.2 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์คะแนนเพื่อศึกษาคุณลักษณะพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาแล้ว จากประเมินคุณลักษณะพลเมือง โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, มานิต สิทธิพรหม, 2018 : 2)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26- 4.00 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51- 3.25 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.75- 2.50 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00- 1.75 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระดับน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จากแบบทดสอบรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม รหัสวิชา ส23104 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ในการแปลความหมายของแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50- 5.00 หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50- 4.49 หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50- 3.49 หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมตาม
แนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในระดับ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50- 2.49 หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิด
ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00- 1.49 หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิด
ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาในระดับน้อยที่สุด

สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง
(Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนเรียนและสอบหลังเรียน (One-Group
Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรมพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ส23104 จำนวน 45
คน โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์
โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบคะแนนทดสอบ
ก่อนเรียน-หลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) และ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตย และแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบ
ทางปรัชญา คือ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล
วิเคราะห์โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ตารางที่ 9 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
<p>1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ก่อนเรียนและหลังเรียน</p>	<p>ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา</p>	<p>นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 45 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566</p>	<p>แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที (t-test for Dependent)</p>
<p>2. ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา</p>	<p>ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา</p>	<p>นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 45 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566</p>	<p>แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้</p>

ตารางที่ 9 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ศึกษาความคิดเห็น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ เรียนรู้โดยการจัด กิจกรรมตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทาง ปรัชญา	สอบถามความคิดเห็น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ เรียนรู้โดยการจัด กิจกรรมตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทาง ปรัชญา	นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัด กำแพงเพชร จำนวน 45 คน ซึ่งกำลังศึกษา อยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566	แบบสอบถามความ คิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อกิจกรรมตาม แนวคิดชุมชนการสืบ สอบทางปรัชญา วิเคราะห์ข้อมูล คะแนนเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) การพรรณนาความ โดยนำข้อมูลที่ได้ไป เปรียบเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่เรียนรายวิชาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ส23104 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่ม (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนสืบสอบทางปรัชญา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาก่อนเรียนและหลังเรียน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ผลการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย โดยการศึกษาคุณลักษณะของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว
- 1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน
- 1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
- 1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน
- 1.5 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 พลเมืองที่มีส่วนร่วม

องค์ประกอบที่ 3 พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน (n = 45)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	t	P
ก่อนเรียน	30	6.93	3.26	30.80*	0.01
หลังเรียน	30	24.71	2.57		

*p < .05, df = 44

จากตารางที่ 10 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ผลการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน
 ด้านที่ 1 พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	3.47	0.61	มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยรวมด้านที่ 1 (ด้านที่ 1.1 – 1.5)				
1.1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว	3.47	0.40	มากที่สุด	(5)
1. ฉันสนทนากับสมาชิกในครอบครัวด้วยถ้อยคำ สุภาพ	3.44	0.50	มากที่สุด	5
2. ฉันเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครอง	3.44	0.55	มากที่สุด	5
3. ฉันปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครอง	3.44	0.62	มากที่สุด	5
4. ฉันจัดเก็บภาชนะและกำจัดขยะให้สะอาด เรียบร้อยหลังจากรับประทานอาหาร	3.44	0.55	มากที่สุด	5
5. ฉันช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบา ภาระซึ่งกันและกัน	3.33	0.74	มากที่สุด	9
6. ฉันใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อแบ่งเบาภาระ ค่าใช้จ่ายของครอบครัว	3.20	0.89	มาก	11
7. เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย ฉันจะช่วยดูแล ด้วยความเต็มใจ	3.73	0.45	มากที่สุด	2
8. เมื่อประสบปัญหาใด ๆ ฉันพยายามค้นหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค	3.33	0.74	มากที่สุด	9
9. ฉันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพ่อแม่หรือ ผู้ปกครองด้วยความเต็มใจจนบรรลุผลสำเร็จ	3.53	0.50	มากที่สุด	4
10. ฉันไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เพื่อรักษาชื่อเสียง ของวงศ์ตระกูล	3.82	0.39	มากที่สุด	1
11. ฉันประพฤติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข	3.60	0.54	มากที่สุด	3

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน	3.41	0.53	มากที่สุด	(3)
12. ฉันแนะนำให้เพื่อนทำการบ้านด้วยตนเองแทนการให้เพื่อนลอก การบ้าน	3.07	0.78	มาก	9
13. ฉันแนะนำให้เพื่อนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.11	0.78	มาก	8
14. ฉันเตือนเพื่อนเมื่อพบว่าเพื่อนกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม	3.31	0.70	มากที่สุด	6
15. ฉันไม่ส่งเสียงดังรบกวนสมาธิการเรียนของเพื่อน	3.42	0.62	มากที่สุด	5
16. ฉันขออนุญาตก่อนที่จะนำสิ่งของเครื่องใช้ของเพื่อนมาใช้	3.24	0.86	มาก	7
17. ฉันไม่นำสิ่งของเครื่องใช้ของเพื่อนมาเป็นของตัวเอง	3.56	0.62	มากที่สุด	4
18. ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกัน	3.73	0.45	มากที่สุด	1
19. ฉันให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มและไม่เอา رأิตัวเองเปรียบเพื่อน	3.62	0.58	มากที่สุด	3
20. ฉันให้อภัยเมื่อเพื่อนสำนึกผิดและแสดงการขอโทษ	3.67	0.48	มากที่สุด	2
ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	3.49	0.48	มากที่สุด	(2)
21. ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.56	0.50	มากที่สุด	2
22. ฉันมาโรงเรียนสม่ำเสมอและไม่ขาดเรียนโดยไม่มีเหตุจำเป็น	3.51	0.69	มากที่สุด	5
23. ฉันมีนิสัยตรงต่อเวลา เช่น มาเข้าแถวเคารพธงชาติตรงต่อเวลา เข้าเรียนตรงต่อเวลา	3.78	0.56	มากที่สุด	1

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
24. ฉันศึกษาหาความรู้และพัฒนาด้วยตนเองอยู่เสมอ	3.44	0.66	มากที่สุด	7
25. ฉันให้ความสนใจต่อการเรียน	3.31	0.73	มากที่สุด	10
26. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งทันตามกำหนดเวลา	3.33	0.67	มากที่สุด	9
27. ฉันช่วยเหลืองานโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ	3.53	0.59	มากที่สุด	3
28. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความสมัครใจ	3.49	0.55	มากที่สุด	6
29. ฉันให้ความช่วยเหลือเมื่อพบเห็นว่าคนในโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ	3.53	0.63	มากที่สุด	3
30. ฉันไม่ทำลายข้าวของหรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของโรงเรียน	3.42	0.54	มากที่สุด	8
1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน	3.41	0.47	มากที่สุด	(3)
31. ฉันอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน	3.58	0.54	มากที่สุด	2
32. ฉันกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาชุมชน	3.16	0.80	มาก	8
33. ฉันแจ้งผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หากพบเจอบุคคลน่าสงสัยที่มีคุณลักษณะเป็นภัยต่อชุมชน	3.13	0.76	มาก	9
34. ฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยผู้ที่ประสบปัญหาการดำเนินชีวิตหรือได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ	3.29	0.73	มากที่สุด	6
35. ฉันให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้ที่อ่อนแอกว่าตามกำลังและความสามารถ	3.29	0.69	มากที่สุด	6

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน
 (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
36. ฉันทิ้งขยะลงถังหรือพื้นที่ที่เตรียมไว้สำหรับทิ้งขยะทุกครั้ง	3.44	0.59	มากที่สุด	5
37. ฉันรักษาความสะอาดห้องน้ำสาธารณะหลังเลิกใช้บริการทุกครั้ง	3.71	0.46	มากที่สุด	1
38. ฉันไม่ทำลายหรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะสมบัติของชุมชน	3.56	0.50	มากที่สุด	4
39. ฉันไม่รับถุงพลาสติกจากร้านค้าเมื่อซื้อสินค้าจำนวนน้อยชิ้น	3.58	0.58	มากที่สุด	2
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	3.55	0.44	มากที่สุด	(1)
40. ฉันศึกษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ต่างๆ อย่างเคร่งครัด	3.29	0.84	มากที่สุด	7
41. ฉันเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง	3.53	0.55	มากที่สุด	5
42. ฉันข้ามถนนบริเวณทางม้าลาย สะพานลอยหรือบริเวณที่มีการจัดเตรียมให้ข้ามถนน	3.58	0.54	มากที่สุด	3
43. ฉันปฏิบัติตามหน้าที่และรักษาสิทธิของตน	3.53	0.55	มากที่สุด	6
44. ฉันไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนผู้อื่น	3.62	0.49	มากที่สุด	2
45. ฉันไม่ใช้วาจาหรือแสดงกิริยาในลักษณะก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น	3.58	0.54	มากที่สุด	3
46. ฉันเข้าคิวตามลำดับเมื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการสถานที่ต่างๆ	3.71	0.46	มากที่สุด	1

ด้านที่ 2 พลเมืองที่มีส่วนร่วม

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
2. ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม	3.33	0.63	มากที่สุด	
47. ฉันใช้บริการรถสาธารณะแทนรถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อช่วยลดปัญหาการจราจร	3.04	1.04	มาก	9
48. ฉันใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในกิจกรรมการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียน	3.76	0.43	มากที่สุด	1
49. ฉันร่วมเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ภายในโรงเรียนต่อคณะครูและคณะกรรมการสภานักเรียน	3.29	0.82	มากที่สุด	4
50. ฉันเต็มใจให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้คน	3.51	0.55	มากที่สุด	2
51. ฉันแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน	3.33	0.74	มากที่สุด	3
52. ฉันสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารที่ประกาศจากหน่วยงานภาครัฐ	3.27	0.75	มากที่สุด	6
53. ฉันแจ้งข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐแก่บุคคลอื่นเพื่อให้เขามีข้อมูลที่ช่วยในการทำความเข้าใจปัญหา ทางเลือก โอกาส และแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม	3.29	0.84	มากที่สุด	4
54. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในชุมชน	3.16	0.88	มาก	8
55. ฉันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยวิธีการต่าง ๆ	3.20	0.89	มาก	7

ด้านที่ 3 ด้านพลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
3. ด้านพลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม	3.23	0.69	มาก	
56. ฉันนำข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกิจการของประเทศมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม	3.18	0.89	มาก	8
57. ฉันสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองกับบุคคลต่างๆ	3.20	0.92	มาก	6
58. ฉันเอาใจใส่ติดตามและค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความไม่เป็นธรรมทางสังคม	3.33	0.74	มากที่สุด	5
59. เมื่อฉันหรือบุคคลที่รู้จักไม่ได้รับความเป็นธรรมฉันจะสืบค้นหาสาเหตุของปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น	3.36	0.68	มากที่สุด	4
60. ฉันมีส่วนร่วมในการสืบค้นแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม	3.18	0.86	มาก	9
61. ฉันตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์หรือช่องทางอื่นๆที่สามารถทำได้	3.13	0.81	มาก	11
62. ฉันติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เพื่อสอบถามปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม	2.93	1.05	มาก	12
63. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม	2.91	0.92	มาก	13
64. ฉันช่วยเผยแพร่ข้อมูลความรู้หรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม	3.20	0.87	มาก	6

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
65. เมื่อพบเห็นผู้กระทำผิดกฎหมายฉันจะแจ้งผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบ	3.18	0.91	มาก	10
66. ฉันยึดมั่นหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน	3.44	0.72	มากที่สุด	2
67. ฉันแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกระทำสิ่งที่ถูกต้อง	3.53	0.66	มากที่สุด	1
68. ฉันจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ถึงแม้บุคคลอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม	3.44	0.66	มากที่สุด	2
ภาพรวมทั้งหมด	3.40	0.45	มากที่สุด	

จากตารางที่ 11 พบว่า คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 3.40$, $S.D. = 0.45$) และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยแยกตามองค์ประกอบรายด้าน พบว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสองด้าน ได้แก่ ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ($M = 3.47$, $S.D. = 0.61$) และด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม ($M = 3.33$, $S.D. = 0.63$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ ด้านพลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม ($M = 3.23$, $S.D. = 0.69$)

พิจารณาคคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย โดยแยกคุณลักษณะในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 3.47$, $S.D. = 0.61$) จำแนกองค์ประกอบย่อยออกเป็น 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

1.1 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ ฉันเข้าคิวตามลำดับเมื่อซื้อสินค้าหรือใช้บริการสถานที่ต่าง ๆ ฉันไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนผู้อื่น ลำดับที่สาม ค่าเฉลี่ยเท่ากันสองลำดับคือ ฉันข้ามถนนบริเวณทางม้าลาย สะพานลอยหรือบริเวณที่มีการจัดเตรียมให้ข้ามถนน และฉันไม่ใช้วาจาหรือแสดงกิริยาในลักษณะก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น ตามลำดับ

1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันมีนิสัยตรงต่อเวลา เช่น มาเข้าแถวเคารพธงชาติตรงต่อเวลา เข้าเรียนตรงต่อเวลา ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ลำดับที่สาม ค่าเฉลี่ยเท่ากันสองลำดับ คือ ฉันช่วยเหลืองานโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ และฉันให้ความช่วยเหลือเมื่อพบเห็นว่ามีคนในโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ ตามลำดับ

1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย ฉันจะช่วยดูแลด้วยความเต็มใจ และฉันประพฤติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข ตามลำดับ

1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกัน ฉันให้อภัยเมื่อเพื่อนสำนึกผิดและแสดงการขอโทษ และฉันให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มและไม่เอา رأัดเอาเปรียบเพื่อน ตามลำดับ

1.5 ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันรักษาความสะอาดห้องน้ำสาธารณะหลังเลิกใช้บริการทุกครั้ง ลำดับที่สอง ค่าเฉลี่ยเท่ากันสองลำดับ คือ ฉันอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และฉันไม่รับถุงพลาสติกจากร้านค้าเมื่อซื้อสินค้าจำนวนน้อยชิ้น และฉันไม่ทำลายหรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะสมบัติของชุมชน ตามลำดับ

ด้านที่ 2 พลเมืองที่มีส่วนร่วม คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในกิจกรรมการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน ฉันเต็มใจให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน และฉันแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตามลำดับ

ด้านที่ 3 พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ฉันแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ฉันยึดมั่นหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ฉันจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ถึงแม้บุคคลอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสองข้อ คือ ฉันติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เพื่อสอบถามปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม และฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน

(n = 45)

ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา	(M)	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านครูผู้สอน	4.40	0.71	มาก	(4)
1. ครูชี้แจงการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา	4.27	0.86	มาก	5
2. ครูให้คำอธิบายข้อมูลความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี	4.33	0.74	มาก	4
3. ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในระหว่างที่ทำกิจกรรม	4.44	0.66	มาก	2
4. ครูส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม	4.44	0.59	มาก	2
5. ครูส่งเสริมบรรยากาศที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย	4.53	0.73	มากที่สุด	1
ด้านเนื้อหา	4.37	0.71	มาก	(3)
6. เนื้อหามีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย	4.38	0.91	มาก	3
7. เนื้อหามีความถูกต้อง ดึงดูดความสนใจผู้เรียน	4.40	0.94	มาก	1
8. เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก	4.40	0.86	มาก	1
9. การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.29	0.92	มาก	4

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน (ต่อ)

(n = 45)

ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา	(M)	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
			ความคิดเห็น	
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด	(1)
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.78	0.47	มากที่สุด	3
11. นักเรียนได้วิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับสมาชิกในกลุ่ม	4.78	0.47	มากที่สุด	3
12. นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน	4.84	0.37	มากที่สุด	1
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารระหว่างสมาชิก	4.78	0.52	มากที่สุด	3
14. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.82	0.44	มากที่สุด	2
ด้านการวัดและประเมินผล	4.78	0.49	มากที่สุด	(2)
15. มีการวัดและประเมินผลหลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว	4.78	0.47	มากที่สุด	3
16. ครูแจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ	4.80	0.40	มากที่สุด	1
17. แบบประเมินหรือแบบทดสอบมีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่ายไม่คลุมเครือ	4.78	0.47	มากที่สุด	3
18. การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.78	0.52	มากที่สุด	3
19. ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ	4.77	0.57	มากที่สุด	6
20. มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงตนเอง	4.80	0.46	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.61	0.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด (M = 4.61, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน มีดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ($M = 4.80$, $S.D. = 0.45$) ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับสอง ($M = 4.78$, $S.D. = 0.49$) ด้านครูผู้สอน นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยมากเป็นลำดับสาม ($M = 4.40$, $S.D. = 0.71$) และด้านเนื้อหา นักเรียนเห็นด้วยมากอยู่ในลำดับสุดท้าย ($M = 4.37$, $S.D. = 0.71$) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($M = 4.84$, $S.D. = 0.37$) รองลงมาคือ นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ค่าเฉลี่ย ($M = 4.82$, $S.D. = 0.44$) และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ($M = 4.78$, $S.D. = 0.47$) นักเรียนได้วิเคราะห์เนื้อหาร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ($M = 4.78$, $S.D. = 0.47$) นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารระหว่างสมาชิก ($M = 4.78$, $S.D. = 0.52$) ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูแจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ($M = 4.80$, $S.D. = 0.40$) มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ($M = 4.80$, $S.D. = 0.46$) และมีการวัดและประเมินผลหลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว ($M = 4.78$, $S.D. = 0.47$) แบบประเมินหรือแบบทดสอบมีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่ายไม่คลุมเครือ ($M = 4.78$, $S.D. = 0.47$) และการประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน ($M = 4.78$, $S.D. = 0.52$)

ด้านครูผู้สอน นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูส่งเสริมบรรยากาศที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ($M = 4.53$, $S.D. = 0.73$) ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในระหว่างที่ทำกิจกรรม ($M = 4.44$, $S.D. = 0.66$) และครูส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ($M = 4.44$, $S.D. = 0.59$) ตามลำดับ

ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหามีความถูกต้อง ดึงดูดความสนใจผู้เรียน ($M = 4.40$, $S.D. = 0.94$) เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ($M = 4.40$, $S.D. = 0.86$) และเนื้อหามีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ($M = 4.38$, $S.D. = 0.91$) ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางปรัชญา พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการขยายช่วงเวลาการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีเวลาได้สืบค้นข้อมูลและร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งนักเรียนยังมีความต้องการที่จะได้รับสถานการณ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่เรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (The One – Group Pretest – Protest Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ซึ่งตัวอย่างการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่เรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ที่ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 1 ฉบับ แบบแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ค่าความยากง่าย(p) ระหว่าง 0.64–0.77 ค่าอำนาจจำแนก(r) 0.27–0.64 3) แบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้นำแนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาของ Lipman มาปรับใช้ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และได้ออกแบบกิจกรรมทั้งหมด 7 ขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้ทำการสืบค้นและนำข้อมูลมาอภิปรายร่วมกันในกิจกรรมกลุ่มเพื่อหาเหตุผลและข้อสรุปร่วมกัน สอดคล้องกับดีเรก หมานมานะ (2560: 41) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบแอคทีฟเลิร์นนิง (Active learning) โดยผู้ริเริ่มคือ Lipman (2003) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กโดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมการอภิปราย ต่อมาการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาได้ถูกนำไปปรับใช้ในกลุ่มที่มีความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงการเสวนาในระดับชุมชน ทั้งนี้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่ผู้วิจัยได้นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด 7 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนแรก เป็นขั้นตอนการสร้างบรรยากาศเป็นการนำเข้าสู่ประเด็นต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเกิดการตั้งประสบการณ์ของตัวเองกลับมาเพื่อนำมาพูดคุยร่วมกันเบื้องต้นในชั้นเรียน โดยขั้นนี้ครูจะเป็นผู้ตั้งประเด็นขึ้นมาและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ เมื่อนักเรียนตั้งประสบการณ์เดิมของตัวเองออกมาพูดคุยในชั้นเรียนแล้ว ขั้นตอนที่สอง ขั้นที่ครูผู้สอนใช้สื่อเป็นตัวนำในการเปิดประเด็น

อันเป็นหัวข้อใหญ่ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน คลิปวิดีโอ นักเรียนล้วนให้ความสนใจด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ปัจจุบันที่นักเรียนได้เห็นโดยทั่วไป สอดคล้องกับ Lipman (2003: 101 -103) กล่าวว่า การสืบสอบตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามีเป้าหมาย คือเพื่อระบุนิสัยที่เกื้อหนุนในการสอนแต่ละครั้ง โดยเลือกที่จะใช้ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นส่วนประกอบ ไม่เพียงเพราะนั่นคือสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยมากที่สุด แต่ยังรวมถึงต้นแบบที่มีคุณค่าต่อตัวนักเรียน เมื่อนักเรียนเกิดความเข้าใจในสื่อดังกล่าว ขึ้นตอนที่สาม คือขั้นที่ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามหรือประเด็นที่สนใจ ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนไม่สามารถตั้งคำถามได้เนื่องจากนักเรียนยังขาดประสบการณ์ในการตั้งคำถามจากสถานการณ์ที่ครูกำหนด ซึ่งครูผู้สอนได้ให้คำแนะนำผ่านการอธิบายหรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน วิทยาลัยเพิ่มเติม หลังจากนั้นจึงร่วมกันจัดรายการคำถามด้วยกันในขั้นตอนที่สี่ ขั้นนี้จะเป็นขั้นแรก ที่ให้นักเรียนได้คัดเลือกประเด็นที่สนใจร่วมกันอีกครั้ง และนำไปสู่ขั้นตอนที่ห้า คือขั้นของการถกประเด็นคำถามหรือการอภิปราย โดยขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนได้สะท้อนกับครูผู้สอนว่า เวลาที่ครูให้ในการสืบค้นข้อมูลมีอย่างจำกัด ทำให้การอภิปรายข้อมูลไม่เพียงพอต่อการพูดคุยในห้องเรียน ซึ่งขั้นนี้นักเรียนจะต้องมีการค้นคว้าข้อมูลกันมาก่อนที่จะมาอภิปรายในกลุ่ม เป็นการทำให้ตกตะกอน ความคิดเห็นของกันและกัน เข้าใจถึงความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ และฝึกฝนการยอมรับ ความแตกต่างระหว่างกัน หลังจากเสร็จสิ้นการอภิปรายร่วมกันแล้ว ครูผู้สอนที่คอยทำหน้าที่เป็น ผู้อำนวยความสะดวกสบายในระหว่างจัดกิจกรรม จึงคอย ๆ ปล่อยให้เวลาแก่นักเรียนได้ตกตะกอนและ ทบทวนข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันอีกครั้ง ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นสุดท้ายคือการขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำแบบฝึกหัดหรือการทำสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการสรุป ทั้งนี้ บทบาทของครูผู้สอนระหว่างการจัดกิจกรรมจะไม่ได้เป็นผู้ที่นำการเรียนรู้ แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกสบายในการจัดกิจกรรมและให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมไปด้วย

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เช่นนี้ นอกจากจะให้นักเรียนเกิดการพูดคุยกันอย่างอิสระ แล้ว ยังทำให้นักเรียนแต่ละคนในห้องเรียนได้ตั้งประสบการณ์ของตนเองที่พบในชีวิตประจำวันมา แบ่งปันแบ่งมุมมองและความคิดให้เพื่อนในห้องเรียนได้รับฟังและเกิดมุมมองที่หลากหลายต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับบราวน์ สอดสี (2564: 215) กล่าวว่า กิจกรรมตามแนวคิดชุมชน การสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้คิด ใช้เหตุผล เพื่อสร้างแนวความคิดและวิธีการในการแก้ปัญหา ตอบข้อสงสัย และคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการตอบคำถามและแก้ไขปัญหา บริบทของนักเรียนที่ได้รับการจัดด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา พบว่านักเรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น เมื่อมีโอกาสได้เล่าถึงประสบการณ์ที่ตัวเองได้พบและ เชื่อมโยงกับประเด็นที่ได้ตั้งไว้ นำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจในหัวข้อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้อง กับงานวิจัยของกุลวดี คูเมือง (2563: 82) ที่ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ศิลาชัย (2565: 83) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี ทศพรทรงชัย (2566: 351) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าหลังการเรียนรู้อยู่ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายของนักเรียนกลุ่มทดลอง นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการใช้วิธีการคิดกันเป็นกลุ่ม นักเรียนคือผู้เรียนรู้และแสวงหาข้อมูลด้วยตัวเองโดยมีครูคอยอำนวยความสะดวกระหว่างการทำกิจกรรม คอยให้คำแนะนำเพื่อให้ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล และมีความกล้าแสดงออก เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านการตั้งคำถาม ความสามารถด้านการสืบค้น การคิดอย่างเป็นเหตุผล การคิดแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ และความสามารถด้านการอภิปราย สอดคล้องกับสิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญามีแนวคิดที่ทุกคนไม่สมบูรณ์แบบ ชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญาจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ปรับปรุงกระบวนการคิด 3 ด้าน 1) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) 2) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และ 3) การคิดเชิงอาทร (Caring Thinking) นำไปสู่การแก้ไขทางความคิดตลอดเวลา เมื่อความคิดเปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนตาม สำหรับการจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถกำหนดประเด็นที่จะพูดคุยได้แต่ทิศทางของการดำเนินกิจกรรมและข้อสรุปจากการจัดกิจกรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดได้ เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีข้อมูล ชุดความคิดและประสบการณ์ที่ต่างออกไปและเมื่อมีการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรวิทยา เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยผ่านการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบเสาะทางปรัชญา ดังนี้ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม และ 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม

การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาสามารถอภิปรายความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนสนทนา โดยครูเป็นผู้เริ่มตั้งคำถามจากสถานการณ์ปัจจุบัน หรือเรื่องราวที่นักเรียนมีความคุ้นเคยเพื่อนำนักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิม และนำเข้าสู่บทเรียน เช่น รัฐธรรมนูญมีความสำคัญอย่างไร กฎหมายรัฐธรรมนูญเกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียนอย่างไร หรือให้นักเรียนสังเกตเพื่อนที่นั่งข้างนักเรียนว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับนักเรียนหรือไม่ เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ครูจะใช้สื่อเข้ามาช่วยส่งเสริมในการกระตุ้นนักเรียนให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ครูต้องการนำเสนอมากขึ้น โดยการตั้งคำถามและคอยอธิบายคำตอบ หรืออธิบายเสริมจากคำตอบของนักเรียนไปด้วย

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อเรียนรู้ ขั้นนี้ครูผู้สอนจะนำสื่อการเรียนรู้เข้ามาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง สื่อวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และรูปภาพเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม เป็นต้น โดยนักเรียนร่วมกันพิจารณาสื่อและอภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่แสดงออกในสื่อการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียนร่วมกัน โดยให้นักเรียนอธิบายองค์ประกอบ ความสำคัญของสื่อว่ามีความเชื่อมโยงกับตัวนักเรียนอย่างไร เพื่อนำนักเรียนเข้าสู่ขั้นตอนการจัดกิจกรรมต่อไป

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม ในขั้นตอนนี้ ครูมีการกำหนดสถานการณ์จำลองหรือตั้งคำถามจากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียน โดยนักเรียนร่วมกันหาคำตอบ และตั้งข้อสังเกตในคำตอบของเพื่อนนักเรียน เช่น เรื่องรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่ครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่า "การเมืองการปกครองไทย มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนวชิรวิทย์อย่างไร" เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับกระบวนการเลือกตั้งในโรงเรียน ให้นักเรียนเห็นภาพของโครงสร้างการบริหารทั้งในส่วนของโรงเรียนและเปรียบเทียบกับระดับประเทศ หรือเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการทำกิจกรรมให้นักเรียนทำการสืบค้นข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาข่าว สาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไข และเรื่องปัญหาในสังคมไทย ได้ให้นักเรียนจับกลุ่มและทำการสืบค้นเนื้อหาข่าวที่เป็นเหตุการณ์สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ทำการศึกษาตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ตนเองได้รับเพื่อนำเสนอให้นักเรียนในชั้นเรียนได้รับฟัง และเกิดการตั้งคำถามจากประเด็นที่ได้ทำการสืบค้น หรือรับฟังการอภิปรายจากเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม โดยการให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถวิเคราะห์ไปถึงแนวทางการปฏิบัติของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมได้

ขั้นที่ 4 ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันจัดรายการคำถาม ให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกัน ผ่านการพูดคุย เช่น ให้นักเรียนออกความคิดเห็นในชั้นเรียนว่าคำถามนี้เป็นคำถามเดียวกันกับคำถามที่ผ่านมาหรือไม่ หรือคำถามนี้มีความหมายเดียวกันหรือแตกต่างกันไหม หรือหากมีกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนในกลุ่มปรึกษากันว่าจะเลือกคำถามใดเพื่อนำมาชวนเพื่อนในห้องเรียนหาคำตอบร่วมกัน ด้วยขั้นตอนนี้เป็นอีกขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนในชั้นเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถด้านการตั้งคำถามให้เกิดความน่าสนใจ และสามารถนำไปหาคำตอบร่วมกันในชั้นเรียนให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายได้

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้นักเรียนถกประเด็นคำถามเพื่อตกตะกอนความคิดว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะนำไปสู่การตอบปัญหาได้อย่างไร ในการจัดกิจกรรมการอภิปรายและถกประเด็นคำถาม เป็นอีกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและการอภิปรายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม และพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม คือการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ร่วมกันหาคำตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียนเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลานักเรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการประเมินการอภิปรายของตนเอง และตกผลึกการแก้ไขปัญหา ในขั้นนี้เปรียบเสมือนขั้นที่ให้นักเรียนมาสรุปความคิดเห็นร่วมกัน ว่าความคิดเห็นที่นักเรียนแต่ละคนได้นำเสนอมานั้น มีความคิดเห็นใดที่น่าสนใจ หรือนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนที่สุด

ขั้นที่ 7 นักเรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม เช่น การทำแบบฝึกหัดหรือการเขียนบทความสั้น ๆ หรือการลงมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่นักเรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นการสรุปความคิดของตนเองที่ได้จากกิจกรรม เช่น ให้นักเรียนวิเคราะห์สังคมในประเทศไทยด้านต่าง ๆ และเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเขียนสรุปออกมาเป็นแผนผังความคิด เป็นต้น

จากการทำกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยแยกตามองค์ประกอบรายด้าน พบว่าองค์ประกอบทั้งสามด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสองด้าน ได้แก่ ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม ส่วนค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านพลเมืองมุ่งเน้นความเป็นธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดกิจกรรมชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการตั้งคำถาม และการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างหลากหลายมาก ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมการอภิปรายร่วมกันยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการยอมรับ

ความแตกต่างในสังคม พร้อมการเปิดรับฟังเหตุผลของคนอื่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีความมุ่งมั่นให้นักเรียนได้ฝึกพัฒนาการคิดทักษะและคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย กล่าวคือ การจัดกิจกรรมตามแนวคิดสืบสอบทางปรัชญาในชั้นที่ครูผู้สอนเริ่มสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียนคือการตั้งคำถามและให้นักเรียนยกมือตอบตามความคิดเห็นของตัวเอง จากนั้นในขั้นตอนต่อมาครูใช้สื่อการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจของนักเรียน เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสนใจของผู้เรียนให้มีต่อหัวข้อการเรียนรู้ นั้น ๆ จากนั้นจึงเริ่มเป็นกิจกรรมการตั้งคำถามร่วมกัน โดยนำสื่อการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนใช้ในช่วงต้นกิจกรรมเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งคำถามหรือประเด็นที่นักเรียนสนใจ เมื่อนักเรียนคัดเลือกคำถามหรือประเด็นที่สนใจได้แล้ว จึงร่วมกันหาข้อมูลเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนในวงอภิปรายต่อสอดคล้องกับบงเยาว์ เนาวรัตน์ (2564: 25-26) กล่าวว่า การศึกษาสร้างพลเมืองจะต้องเป็นการศึกษาที่เปิดสังคมใหม่ พัฒนาให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลังความเป็นพลเมืองของตนเอง ผ่านการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติลงมือทำ มีการพูดคุย ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงการให้คุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเมือง การสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และการสร้างความเป็นพลเมือง สร้างปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองแก่เด็ก ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถกเถียง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพในความหลากหลาย ทำให้เกิดเชื่อมั่นในพลังการเรียนรู้ภายในตนเอง เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ โดยนักเรียนให้ความสนใจเป็นอย่างดีต่อการพูดคุยกันด้วยเหตุผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในสังคม หลังจากนั้นให้ทุกคนลงเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับการสร้างใหม่ ปรับปรุงใหม่ แก้ไข ประเด็นปัญหาในสังคมที่เป็นหัวข้ออภิปราย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Lipman (2003: 195) กล่าวว่าห้องเรียนชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา จุดมุ่งหมายไม่ใช่เพื่อการค้นหาความรู้เท่านั้น แต่เป็นการสร้างใหม่ ปรับปรุง และแก้ไขส่วนที่เสียหายหรือมีความผิดพลาดทั้งหมดอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสมดุลของความคิดนั้น ๆ และสอดคล้องกับ Kizel (2016: 3) กล่าวว่า นักเรียนที่เข้าร่วมในชุมชนการสืบสอบทางปรัชญามักพบว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เป็นแบบบรรยายเชิงปรัชญาพวกเขาจะตั้งสมมติฐานตามอวัสัยเพื่อให้เกิดความชัดเจนในระดับที่แต่ละคนเข้าใจ เมื่อมีการเล่าเรื่อง นักเรียนจะเริ่มตระหนักในตัวตนเอง การได้ไตร่ตรองถึงความคิดของตนเองที่เคยคิดว่าแน่นอน การที่ให้นักเรียนร่วมกันนั่งล้อมเป็นวงกลมเพื่ออภิปราย เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนจะรับข้อมูลที่หลากหลายและได้แง่คิดหรือมุมมองใหม่ที่เป็นประโยชน์ หลังจากท้อภิปรายเสร็จ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมจึงทำหน้าที่สร้างบรรยากาศเพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อมูลที่ได้อภิปรายในกลุ่มไป และขยายความรู้และความเข้าใจของตัวเอง

ต่อไปผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การทำแบบฝึกหัด การบันทึกสะท้อนคิด การเขียนความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นนั้น ๆ และการประเมินผ่านแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

จากแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยพบว่า ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เป็นด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากด้านนี้เป็นด้านที่นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติได้ และอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เชื่อฟังพ่อแม่ พิจารณาผลลัพธ์ของการกระทำของตัวเองว่าเป็นอย่างไร และเมื่อประสบปัญหาใด ๆ จะค้นหาข้อมูลและดำเนินแนวทางแก้ไขด้วยตนเอง เป็นด้านที่ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้ในขณะที่จัดกิจกรรมเช่นเดียวกัน คือยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียน สืบค้นข้อมูลและนำมาอภิปรายร่วมกันโดยใช้ข้อมูลมาโต้แย้งอย่างเป็นเหตุเป็นผล รองลงมา คือ ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม โดยนักเรียนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายในระหว่างกิจกรรมหาเสียงของสภานักเรียน นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารในชุมชนกับผู้ปกครอง ด้วยการถูกปลูกฝังจากในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนจึงสามารถสังเกตได้ว่านักเรียนให้ความสนใจต่อกิจกรรมอภิปรายดังกล่าวเป็นอย่างดี และข้อมูลจากประสบการณ์ในชีวิตจริงสามารถนำมาแบ่งปันได้อย่างชัดเจน ด้านสุดท้าย คือ ด้านพลเมืองที่รักความเป็นธรรม ในด้านนี้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการพูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แสดงความคิดเห็นและใช้ข้อมูลที่มาจากหลากหลายแห่งเพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นกลาง ทั้งนี้ครูผู้สอนได้สังเกตว่าระหว่างการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะในด้านนี้นักเรียนได้แสดงออกมาผ่านการสืบค้นข้อมูลที่มีความหลากหลาย และทิศทางของการสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ นั้นมีข้อมูลมารองรับพอสมควร หลังจากการจัดกิจกรรมผ่านพ้นไปแล้ว ครูผู้สอนจึงสังเกตได้ว่าการปลูกฝังพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยไม่จำเป็นต้องทำช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ทำได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับบรเนศวร์ เจริญเมือง (2548: 68-72) กล่าวว่า เพลโต ได้เสนอคำว่า "พลเมือง" เป็นแนวคิดเรื่องพลเมืองที่สมบูรณ์ (Perfect Citizen Concept) ว่าการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก (อนุบาลจนถึงประถม) เพื่อให้พลเมืองมีความต้องการที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ ผ่านการปลูกฝังทาง "การศึกษา" ได้รับความรู้ในเรื่องวิธีการปกครองและวิธีการเป็นผู้ถูกปกครอง การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนควรเริ่มปลูกฝังคุณธรรมทางการเมืองในวัยเด็ก ต่อมาอริสโตเติลมองเห็นว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพเต็มเปี่ยมของชีวิตในการเข้าถึงความเป็นพลเมือง ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง สามารถใช้สิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะได้ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองของอริสโตเติลจะมองว่ามนุษย์จะไปถึงศักยภาพเต็มที่ของชีวิตได้ด้วยการเป็นพลเมืองที่เข้ามาใช้สิทธิในหน่วยงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องและการตัดสินใจในเวลาที่กำหนดหรือไม่กำหนดก็ได้ ในชีวิตของพลเมืองจะมีทั้งปกครองและถูกปกครองสลับกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหมัดฟาซี รูบามา (2566: 67-89) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล พบว่า นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4) ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าและทันสมัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับสอดคล้องกับสุภัญญา ต้นสุวรรณ, ศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, กรณ์ย์พล วิวรรณมงคล และ ญดาภัก กิจทวี (2565; 19-29) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้นไป การแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียน อยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม มองเห็นความสำคัญของการตั้งคำถามและการสืบค้นข้อมูล มีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันในห้องเรียนในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม พยายามแสดงความคิดเห็นของตนเองระหว่างที่ทำกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา เมื่อมีข้อสงสัยนักเรียนจะยกมือถามครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนได้มีการวางแผนในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ได้มีโอกาสได้แบ่งปันเรื่องราวและประสบการณ์กับกลุ่มเพื่อนและพูดคุยด้วยหลักเหตุและผล ร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่เพื่อนนำเสนอ และหาข้อสรุปด้วยกัน ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนมองเห็นความสำคัญถึงการพูดคุยระหว่างกันในชั้นเรียน ทำให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา และให้สิทธิในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนมีอย่างเต็มที่ รองลงมาได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล หลังจากจบกิจกรรมการอภิปราย นักเรียนสรุปสิ่งที่อภิปรายและมีการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทันที นักเรียนให้ความเห็นว่า ครูได้แจ้งเกณฑ์การประเมินได้อย่างชัดเจนและทำแบบทดสอบได้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำในชั้นเรียน และมีการแจ้งผลการประเมินให้ทราบทันที

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ ด้านเนื้อหา เพราะการจัดการเรียนการสอนชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ นักเรียนไม่คุ้นเคยกับเนื้อหาที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา ทำให้ครูผู้สอนต้องดำเนินการอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนคำอธิบายเนื้อหาเพื่อเกิดความเข้าใจง่ายมากขึ้น โดยนักเรียนได้ให้ความเห็นว่า เนื้อหาที่มีความชัดเจน เรียงลำดับความง่ายไปยากได้อย่างเหมาะสม แต่ปริมาณของเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนต้องเร่งหาข้อมูลในเวลาจำกัด และครูต้องเป็นผู้ส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ให้คำปรึกษาและเสนอแนวทางการค้นคว้าข้อมูลให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถหาข้อมูลอันน่าเชื่อถือมาแลกเปลี่ยนให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการวิเคราะห์และวิพากษ์สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา รุ่งสาตรา (2561: 66) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องคิดด้วยการสืบถามเชิงปรัชญา รายวิชา 500206 การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในงานบริการ พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องคิดด้วยการสืบถามเชิงปรัชญา (Thinking Classroom) อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเป็นกิจกรรมที่ใช้การตั้งคำถามในแต่ละขั้นตอน ดังนั้นผู้สอนควรมีการออกแบบแนวทางการตั้งคำถามให้สอดคล้องกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน
2. ผู้สอนจำเป็นต้องให้เวลานักเรียนในการค้นคว้าข้อมูล และคอยให้ข้อเสนอแนะสำหรับการสืบค้นข้อมูลอย่างใกล้ชิดเพื่อกระตุ้นนักเรียนในการดำเนินกิจกรรม ให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด
3. ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับวิธีการสร้างแรงจูงใจกับนักเรียนให้เกิดความสามารถการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลในช่วงระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาร่วมกับเทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการตั้งคำถามสำหรับนักเรียนระดับอื่น
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาเพื่อส่งเสริมความสามารถ สมรรถนะและ/หรือทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปใช้ร่วมกับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความสามารถด้านการตั้งคำถาม ทักษะที่มีความเกี่ยวข้องในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น
3. ควรมีการบูรณาการการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาร่วมกับสาระอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤตณัย ชุมวุฒิสักดิ์. (2558). "การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยหน่วยการเรียนรู้เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยเกม (Game-based learning)." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัลยาณี ทศพรทรงชัย. (2566). "ผลของการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5." **วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา**, 5, 3 (กรกฎาคม-กันยายน): 350 – 363.
- กุลวดี ดูเมือง. (2563). "การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5." **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.**
- จารุวรรณ ยิ่งยงค์. (2558). "การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2561). "วัฒนธรรมประชาธิปไตยกับการพัฒนาการสังคมไทย." **วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย**, 10, 1 (มกราคม – เมษายน): 271-299.
- ชลธิชา รุ่งสาตรา. (2561). "ผลสัมฤทธิ์จากการเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องคิดด้วยการสืบถามเชิงปรัชญา รายวิชา 500206 การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในงานบริการ." **วารสารปัญญา**, 25, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 66-74.
- ณัฐิกา ครองยุทธ. (2560). "ประเด็นทางญาณวิทยาในแนวคิดเรื่องชุมชนแห่งการสืบเสาะของแมทธิว ลิปแมน." วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณิชากัทร สุวรรณศรี. (2561). "การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดิเรก หมายมานะ. (2565). "การพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้การสืบสอบทางปรัชญาในรายวิชาสังคม วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ." **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก**, 11, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 40 – 52.
- ถวิลวดี บุรีกุล และรัชชวดี แสงมเหษณ์. (2557). **คำนิยม วัฒนธรรม และอุดมภูมิประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพย์พพร ตันตีสุนทร. (2558). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ. (2556). **ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นราภรณ์ สอดสี. (2564). "ผลการจัดกิจกรรมตามแนวปรัชญาสำหรับเด็กที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัย." **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 13, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564): 202 – 219.
- บรรจง อมรชีวิน. (2554). **Thinking school สอนให้คิด**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด และมานิต สิทธิพร. (2540). "การวิจัยเกี่ยวกับมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)." **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 3, 1 (กรกฎาคม): 1-8.
- บุญส่ง นาสแสง. (2560). **การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- ปฎิมาภรณ์ ธรรมเดชะ. (2558). "พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพื้นที่เสรีสำหรับการสานเสวนาและการสืบสอบเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมืองและความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น." **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- ปรีชา ศิลาชัย. (2565). "การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน." **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2544). "ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1." **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์. (2556). "คนกลุ่มน้อยนิด" กับ "ชีวิตแห่งการต่อรอง" ในบริบทความรุนแรงถึงตาย : กรณีศึกษาชาวคาทอลิกในปัตตานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2560). "การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง." **วารสารสุทธิปริทัศน์**, 31, 100 (ตุลาคม-ธันวาคม): 105.

- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2547). "ผลของการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน
 ปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ภาสุมิตรา ภาสุมิตรา และมนังค อังควาณิช. (2560). "การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้กิจกรรมบริการ
 สังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย." *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10, 3
 (กันยายน-ธันวาคม): 977.
- ภิก อภรณ์เอี่ยม. (2564). *โรงเรียนขนาดเล็กกับการพัฒนาท้องถิ่น*. เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน. เข้าถึงได้
 จาก <http://thaiciviceducation.org/wp-content/uploads/2019/11/>
- ภิก อภรณ์เอี่ยม. (2566). *สังคมศึกษาทะเลาะ*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยพหุวัฒนธรรมและนโยบาย
 การศึกษา สถาบันพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7
 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2564). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education)
 ในการส่งเสริมบทบาทของ ภาคพลเมืองในเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืนผ่าน
 ประสบการณ์ จากต่างประเทศ*. เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก
<https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/257>
- วิภาดา พินลา. (2559). "แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน
 และพลเมืองโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21." *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม*, 10, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม): 8.
- ศุจิกา ศรีนันทกุล. (2551). "ผลของการเรียนแบบสืบสอบเชิงปรัชญาบนเว็บบล็อกที่มีต่อการคิดไตร่ตรอง
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4." วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2550). *คิถุทธิกับประดิษฐกรรมความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2555). *วิถีไทยกับการสร้างความเป็นพลเมืองไทย. ใน เอกสารประกอบการ
 ประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2555 เล่ม 2 ความเป็นพลเมืองกับ
 อนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and The Future of Thai Democracy).*
 กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. 22 – 24 มีนาคม 2555.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนัก
 ประชาสัมพันธ์.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). **แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. (2562a). **Philosophy For Children เด็กคิดไม่ได้หรือผู้ใหญ่ไม่ยอมให้คิด**. เข้าถึงเมื่อ 21 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2019/08/84021>
- สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. (2562b). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบหนทกในชั้นเรียนปรัชญาสำหรับเด็ก**. เข้าถึงเมื่อ 21 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/view/thai-p4c/>
- สิริวรรณ มีรอด. (2561). "ผลกระทบของนโยบายการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่มีต่อครูและนักเรียน: การวิจัยแบบผสม." (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย),
- สุกัญญา ต้นสุวรรณ, ศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, กรัณย์พล วิวรรณมงคล และ ญดาภัก กิจทวี. (2565). "การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5." **วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย Journal of Professional Routine to Research**, 10, (มกราคม – มิถุนายน): 19-29.
- สุภีร์ สมอนา. (2558). **ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า**. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัย สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- สุรัสวดี สุขยิ่ง. (2559). "การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยอิงกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หมัดฟาซี รุบามา. (2566). "ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล." **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 8, 1 (มกราคม): 67-89.
- อัจฉรา อุตศิริกุล. (2561). "การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาอังกฤษ

- Cassidy, C. (2003). "The Concept of Child and Community of Philosophical Inquiry."
Doctor in Philosophy Department of Philosophy University of Glasgow.
- Charles, P. (2009). **Semiotics**. Accessed June 24. Available from <http://www.en.wikipedia.org/wiki/Semiotics>
- Cleary, J. P. (2011). "The role of Philosophy for Children's community of philosophical inquiry in Critical Media Literacy." New Jersey: Doctor of Education Montclair State University.
- Davis, J. J. (2019). "The Possibility of Philosophy in Schools: Jacques Rancière and Community of Philosophical Inquiry." Doctor in Philosophy under the Executive Committee the Graduate School of Arts and Sciences Columbia University.
- Dusi, P., Steinbach, M., and Messetti, G. (2018). "Citizenship Education in Multicultural Society: Teachers' Practices." **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 69, (December): 1410-1419.
- Elgin, S. H. (1980). **The gentle art of verbal self defense**. New York: Barnes & Noble.
- Erin, M. C., DiCarlo, C. F., and Sheldon, K. L. (2019). "Growing democratic citizenship competencies: Fostering social studies understandings through inquiry learning in the preschool garden." **The Journal of Social Studies Research**, 43, 4 (January): 361- 373.
- Johnson, T. W. (1984). **Philosophy for Children: An Approach to Critical Thinking**. Phi Delta Kappa Educational Foundation, Bloomington.
- Kitami, Y. (2019). "The Influence of Philosophy for Children on Japanese Secondary School Students' Socioemotional Learning." Doctor in Philosophy in Educational Psychology University of Hawai'i at Manoa.
- Kizel, A. (2016). "Philosophy with Children as an Educational Platform for Self-Determined Learning." **Cogent Education**, 3, 1 (October): 1244026.
- Lipman, M. (2003). **Thinking in Education**. Cambridge University.
- Schuitema, J., and others. (2012). "Guiding classroom discussions for democratic citizenship education." **ducational Studies**, 44, 4 (September): 377- 407.

Westheimer, J., and Kahne, J. (2004). "Educating the good citizen political choices and pedagogical goal." **American political science association journal**, 37, 2 (April): 241 – 247.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนา	อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.ปุณณวิช ทัพธวัช	ครูชำนาญการพิเศษประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมือง
ตามวิถีประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาในด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วม และพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม โดยผลที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เอื้อประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วางแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา และเป็นแนวทางสำคัญสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ

(checklist) จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (rating scale) ได้แก่มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด จำนวน 76 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเหตุผลประกอบด้านที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านที่อยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด มีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความและให้เหตุผลประกอบจำนวน 3 ข้อ

2. ขอความกรุณาและความร่วมมือนักเรียนใช้ดุลยพินิจตอบคำถามตามความเป็นจริง การแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ ถูก หรือ ผิด ผลการตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลการตอบของนักเรียนจะถูกปกปิดเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน

3. ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือนักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน และโปรดส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยเมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย V ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง
2. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยทำเครื่องหมาย V ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ระดับการปฏิบัติตนตามลักษณะของความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีดังนี้

- 4 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก
- 2 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	4	3	2	1
1	ฉันสนทนากับสมาชิกในครอบครัวด้วยถ้อยคำสุภาพ				
2	ฉันเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง				
6	ฉันใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว				
9	ฉันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วยความเต็มใจจนบรรลุผลสำเร็จ				
13	ฉันแนะนำให้เพื่อนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน				
20	ฉันให้อภัยเมื่อเพื่อนสำนึกผิดและแสดงการขอโทษ				
21	ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ				
24	ฉันศึกษาหาความรู้และพัฒนาด้วยตนเองอยู่เสมอ				
28	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความสมัครใจ				
36	ฉันทิ้งขยะลงถังหรือพื้นที่ที่เตรียมไว้สำหรับทิ้งขยะทุกครั้ง				
38	ฉันไม่ทำลายหรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณสมบัติของชุมชน				
39	ฉันไม่รับถุงพลาสติกจากร้านค้าเมื่อซื้อสินค้าจำนวนน้อยชิ้น				
41	ฉันเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง				
47	ฉันใช้บริการรถสาธารณะแทนรถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อช่วยลดปัญหาการจราจร				

ข้อที่	รายการประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย	4	3	2	1
50	ฉันเต็มใจให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน				
55	ฉันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ				
57	ฉันสนทนากับประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองกับบุคคลต่างๆ				
58	ฉันเอาใจใส่ติดตามและค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความไม่เป็นธรรมทางสังคม				
67	ฉันแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกระทำสิ่งที่ถูกต้อง				
68	ฉันจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ถึงแม้บุคคลอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม				

ตอนที่ 3 เหตุผลประกอบด้านที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านที่อยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในข้อคำถามจากตอนที่ 2 ที่มีอยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด มาเติมลงในข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตยในแต่ละด้าน พร้อมทั้งระบุเหตุผลที่นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตยในข้อดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด

- คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบที่ฉันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด
คือ ข้อที่เพราะ
.....
.....
.....
- คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมที่ฉันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุด
คือ ข้อที่เพราะ
.....
.....
.....

3. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมที่ฉันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย/น้อยที่สุดคือ ข้อที่เพราะ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยกับ
คุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รหัสวิชา ส23104 รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คะแนนความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.พลเมืองที่มี ความ รับผิดชอบ	1.1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว						
	1.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	2.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	3.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	4.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	5.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	6.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	7.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	8.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	9.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	10.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	11.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	1.2. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน						
	12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้	
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้	

ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (ต่อ)

คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คะแนนความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
	18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
1.พลเมืองที่มี ความ รับผิดชอบ	1.3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน						
	21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	1.4. ความรับผิดชอบต่อชุมชน						
	31	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	32	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	33	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	34	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	35	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	36	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	37	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้	
39	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้	

ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (ต่อ)

คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คะแนนความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
	1.5. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
	40	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	41	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	42	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	43	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
1.พลเมืองที่มี ความ รับผิดชอบต่อ	1.5. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
	44	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	45	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	46	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	47	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. พลเมืองที่มี ส่วนร่วม	2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม						
	48	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	49	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	50	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	51	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	52	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	53	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	54	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	55	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. พลเมืองที่ มุ่งเน้น ความเป็นธรรม	3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม						
	56	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	57	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	58	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	59	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (ต่อ)

คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คะแนนความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
	60	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	61	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	62	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	63	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	64	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	65	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. พลเมืองที่ มุ่งเน้น ความเป็นธรรม	3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม						
	66	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	67	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	67	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	68	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 3 เหตุผล ประกอบด้านที่มี คุณลักษณะความ เป็นพลเมืองตาม วิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน มัธยมศึกษาในแต่ ละด้านที่มีอยู่ใน ระดับน้อย/น้อย ที่สุด	พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ						
	1. คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย ด้านพลเมืองที่มี ความรับผิดชอบต่อ ที่ฉันมีการ ปฏิบัติอยู่ใน ระดับน้อย/น้อย ที่สุด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 13 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตยกับคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (ต่อ)

คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย	คะแนนความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
พลเมืองที่มีส่วนร่วม							
	2. คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย ด้านพลเมืองที่มี ส่วนร่วม ที่ฉันมี การปฏิบัติอยู่ใน ระดับน้อย/น้อย ที่สุด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม							
	3. คุณลักษณะ พลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย ด้านพลเมืองที่ มุ่งเน้นความ เป็นธรรมที่ฉันมี การปฏิบัติอยู่ใน ระดับน้อย/น้อย ที่สุด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	ค่าเฉลี่ย					1.00	

ภาคผนวก ค

คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวัชรวิทยา

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตาม
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา

ข้อที่	Mean	S.D.	แปลผล
1	3.44	0.50	ปานกลาง
2	3.44	0.55	ปานกลาง
3	3.44	0.62	ปานกลาง
4	3.44	0.55	ปานกลาง
5	3.33	0.74	ปานกลาง
6	3.20	0.89	ปานกลาง
7	3.73	0.45	มาก
8	3.33	0.74	ปานกลาง
9	3.53	0.50	มาก
10	3.82	0.39	มาก
11	3.60	0.54	มาก
12	3.07	0.78	ปานกลาง
13	3.11	0.78	ปานกลาง
14	3.31	0.70	ปานกลาง
15	3.42	0.62	ปานกลาง
16	3.24	0.86	ปานกลาง
17	3.56	0.62	มาก
18	3.73	0.45	มาก
19	3.62	0.58	มาก
20	3.67	0.48	มาก
21	3.56	0.50	มาก
22	3.51	0.69	มาก
23	3.78	0.56	มาก
24	3.44	0.66	ปานกลาง
25	3.31	0.73	ปานกลาง
26	3.33	0.67	ปานกลาง
27	3.53	0.59	มาก

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตาม
 ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา (ต่อ)

ข้อที่	Mean	S.D.	แปลผล
28	3.49	0.55	ปานกลาง
29	3.53	0.63	มาก
30	3.42	0.54	ปานกลาง
31	3.58	0.54	มาก
32	3.16	0.80	ปานกลาง
33	3.13	0.76	ปานกลาง
34	3.29	0.73	ปานกลาง
35	3.29	0.69	ปานกลาง
36	3.44	0.59	ปานกลาง
37	3.71	0.46	มาก
38	3.56	0.50	มาก
39	3.58	0.58	มาก
40	3.29	0.84	ปานกลาง
41	3.53	0.55	มาก
42	3.58	0.54	มาก
43	3.53	0.55	มาก
44	3.62	0.49	มาก
45	3.58	0.54	มาก
46	3.71	0.46	มาก
47	3.04	1.04	ปานกลาง
48	3.76	0.43	มาก
49	3.29	0.82	ปานกลาง
50	3.51	0.55	มาก
51	3.33	0.74	ปานกลาง
52	3.27	0.75	ปานกลาง
53	3.29	0.84	ปานกลาง

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองดีตาม
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา (ต่อ)

ข้อที่	Mean	S.D.	แปลผล
54	3.16	0.88	ปานกลาง
55	3.20	0.89	ปานกลาง
56	3.18	0.89	ปานกลาง
57	3.20	0.92	ปานกลาง
58	3.33	0.74	ปานกลาง
59	3.36	0.68	ปานกลาง
60	3.18	0.86	ปานกลาง
61	3.13	0.81	ปานกลาง
62	2.93	1.05	ปานกลาง
63	2.91	0.92	ปานกลาง
64	3.20	0.87	ปานกลาง
65	3.18	0.91	ปานกลาง
66	3.44	0.72	ปานกลาง
67	3.53	0.66	มาก
68	3.44	0.66	ปานกลาง

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมิน
คุณลักษณะพลเมืองดีตามประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
วัชรวิทยา

ผลการวิเคราะห์	ภาพรวม
คะแนนรวม	10414
ค่าเฉลี่ย	3.40
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.45
C.V.(%)	13.15

ตัวอย่างแบบทดสอบวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน สารหน้าที่พลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง: จงตอบคำถามที่ถูกต้อง

1. ข้อใด ไม่ใช่ ความหมายของการเมือง

ก. การบริหารจัดการประเทศ	ข. การจัดการผลประโยชน์ให้กับคนในรัฐ
ค. การจัดการผู้ที่ขัดผลประโยชน์ทางการเมือง	ง. การดูแลจัดการทรัพยากรในประเทศ

4. ใครไม่มีสิทธิเสนอชื่อให้วุฒิสภากดถอนตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการที่มีพฤติกรรม
ไม่ถูกต้อง

ก. ทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย	ข. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ค. ส.ว. 1 ใน 4 ของสมาชิกที่มีอยู่	ง. ส.ส. ซึ่งมีจำนวน 1 ใน 4 ของสมาชิกที่มีอยู่

11. ข้อใดคือ คือ สิ่งที่นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้

ก. กินอาหารที่ต้องการ	ข. ไปเที่ยวในสถานที่ที่อยากไป
ค. ขายสิทธิการเลือกตั้งของตนเองให้แก่คนอื่น	ง. การให้เกียรติคนอื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม

29. ข้อใดต่อไปนี้เป็นการพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองต้นรู้ เพื่อให้ตัวนักเรียนเองมีความเท่าทัน
ต่อเหตุการณ์รอบด้าน

ก. ติดตามข่าวสารสม่ำเสมอ	ข. จับกลุ่มนินทากับเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน
ค. เอาความคิดเห็นที่ตนเองได้ยินไปกระจายต่อ	ง. ส่งข่าวต่อให้เพื่อนโดยไม่อ่านเนื้อหาในข่าว

30. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ก่อให้เกิดผลอย่างไรในสังคมไทย

ก. ผู้คนใช้ชีวิตอย่างอิสระ ไร้กฎเกณฑ์
ข. ผู้คนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างไม่จำกัด
ค. ผู้คนมีสิทธิและเสรีภาพโดยไม่เบียดเบียนคนในสังคม
ง. ผู้คนเข้าใจในสิทธิของตนเองเป็นอย่างดีโดยไม่สนใจคนอื่น

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
รหัสวิชา ส23104 รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นฐาน

ตารางที่ 16 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

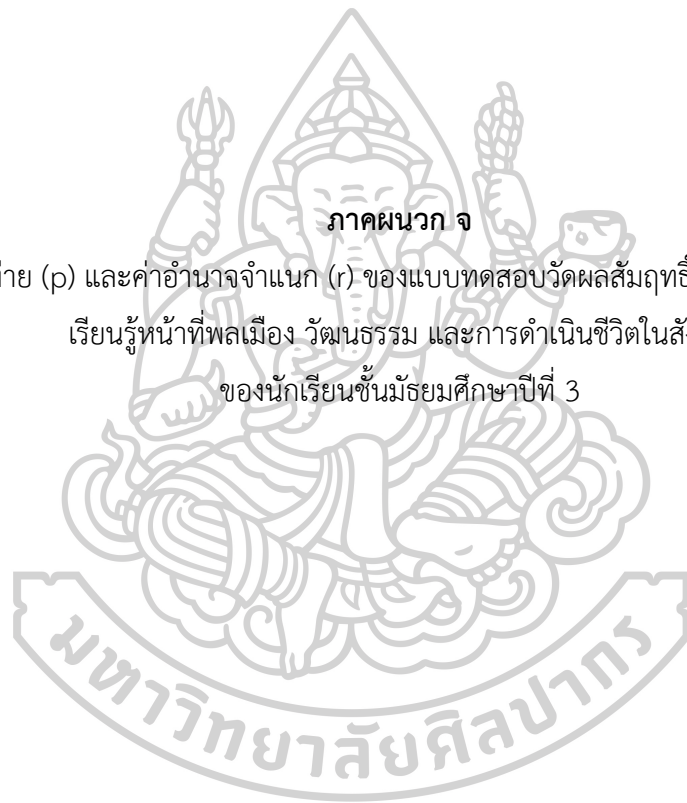
ตัวชี้วัด/ จุดประสงค์	ข้อสอบข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จุดประสงค์ข้อ 1	1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
จุดประสงค์ข้อ 2	7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
จุดประสงค์ข้อ 3	13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 16 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ต่อ)

ตัวชี้วัด/ จุดประสงค์	ข้อสอบข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จุดประสงค์ข้อ 4	16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
จุดประสงค์ข้อ 5	22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
จุดประสงค์ข้อ 6	25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	เฉลี่ย					1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารระการ
เรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าจำแนก (r)	สรุปความหมาย
1	0.68	0.27	ใช้ได้
2	0.68	0.27	ใช้ได้
3	0.77	0.27	ใช้ได้
4	0.77	0.45	ใช้ได้
5	0.68	0.64	ใช้ได้
6	0.68	0.27	ใช้ได้
7	0.68	0.64	ใช้ได้
8	0.50	0.27	ใช้ได้
9	0.64	0.36	ใช้ได้
10	0.64	0.64	ใช้ได้
11	0.68	0.27	ใช้ได้
12	0.68	0.27	ใช้ได้
13	0.77	0.45	ใช้ได้
14	0.77	0.45	ใช้ได้
15	0.64	0.36	ใช้ได้
16	0.73	0.36	ใช้ได้
17	0.68	0.27	ใช้ได้
18	0.68	0.27	ใช้ได้
19	0.73	0.36	ใช้ได้
20	0.77	0.45	ใช้ได้
21	0.73	0.36	ใช้ได้
22	0.77	0.27	ใช้ได้
23	0.64	0.36	ใช้ได้
24	0.68	0.27	ใช้ได้

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารระการเรียนรู่หน้าทีพลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าจำแนก (r)	สรุปความหมาย
25	0.77	0.27	ใช้ได้
26	0.73	0.36	ใช้ได้
27	0.68	0.45	ใช้ได้
28	0.77	0.27	ใช้ได้
29	0.77	0.45	ใช้ได้
30	0.73	0.36	ใช้ได้

* $p < .05$, $df = 44$

ข้อสอบข้อที่ 1 – 30 เป็นข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.64 จัดเป็นข้อสอบที่ใช้ได้ทั้งหมด ไม่มีข้อใดที่มีค่าความยากง่าย (p) น้อยกว่า 0.20 (ยากเกินไป) หรือ มากกว่า 0.80 (ง่ายเกินไป)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Formular 20) ซึ่งได้เท่ากับ 0.74

ภาคผนวก ฉ

1. คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิด
ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา
2. ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าสถิติทดสอบที (T-test) และระดับนัยสำคัญทางสถิติ
ของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน ($n = 45$)

ตารางที่ 18 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สารหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัด
กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

นักเรียน คนที่	คะแนนก่อนเรียน Pre-test	คะแนนหลังเรียน Post-test	คะแนนผลต่าง D
1	4	25	21
2	7	24	17
3	3	13	10
4	13	27	14
5	12	25	13
6	4	24	20
7	3	27	24
8	7	26	19
9	5	23	18
10	8	25	17
11	14	25	11
12	5	23	18
13	7	24	17
14	8	23	15
15	4	24	20
16	10	24	14
17	11	25	14
18	4	24	20
19	6	22	16
20	7	24	17
21	4	21	17

ตารางที่ 18 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สารหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัด
กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา (ต่อ)

นักเรียน คนที่	คะแนนก่อนเรียน Pre-test	คะแนนหลังเรียน Post-test	คะแนนผลต่าง D
22	5	26	21
23	6	26	20
24	3	28	25
25	5	25	20
26	1	25	24
27	6	28	22
28	8	24	16
29	4	27	23
30	6	27	21
31	9	27	18
32	1	27	26
33	9	25	16
34	5	27	22
35	7	26	19
36	3	22	19
37	5	25	20
38	8	24	16
39	12	25	13
40	11	27	16
41	10	28	18
42	12	23	11

ตารางที่ 18 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัด กิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา (ต่อ)

นักเรียน คนที่	คะแนนก่อนเรียน Pre-test	คะแนนหลังเรียน Post-test	คะแนนผลต่าง D
43	10	20	10
44	11	27	16
45	9	25	16
ก่อนเรียน		M = 6.93	S.D. = 3.26
หลังเรียน		M = 24.71	S.D. = 2.57

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าสถิติทดสอบที (T-test) และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา จำนวน 45 คน (n = 45)

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (M)	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	30	6.93	3.26	30.80*	0.00
หลังเรียน	30	24.71	2.57		

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างแบบสอบถามความคิดเห็นกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน
 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัชรวิทยา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน

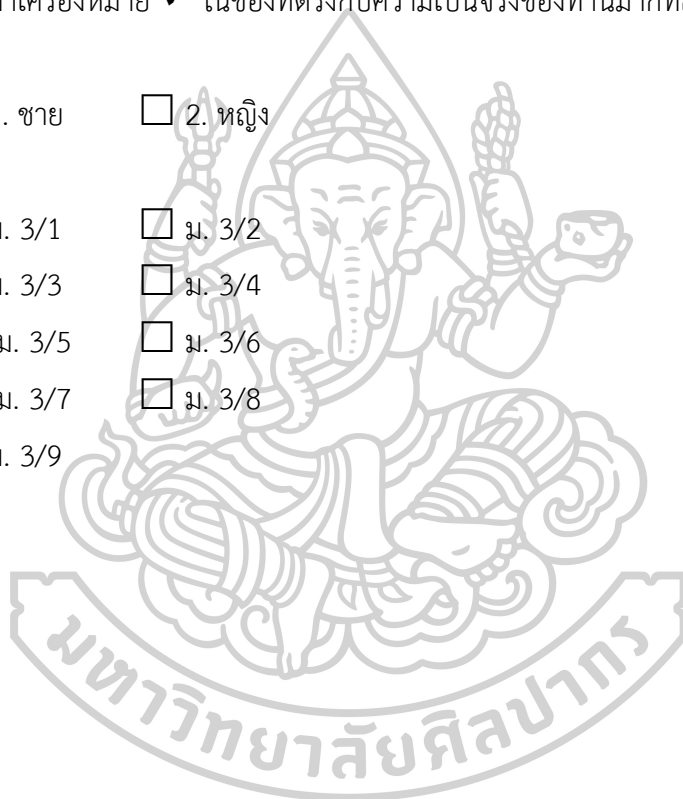
คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. ห้อง

- ม. 3/1 ม. 3/2
 ม. 3/3 ม. 3/4
 ม. 3/5 ม. 3/6
 ม. 3/7 ม. 3/8
 ม. 3/9

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา

คำชี้แจง : กรุณาเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ในแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดช่องเดียวเท่านั้น โดยแต่ละช่องจะแสดงระดับความต้องการดังนี้

- 5 = เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 4 = เห็นด้วยในระดับมาก
3 = เห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 = เห็นด้วยในระดับน้อย
1 = เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ สอบทางปรัชญา	ระดับความคิดเห็น				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านครูผู้สอน					
1. ครูชี้แจงการจัดกิจกรรมตามแนวคิด ชุมชนการสืบสอบทางปรัชญา					
2. ครูให้คำอธิบายข้อมูลความรู้ในหน่วยการ เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี					
3. ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนใน ระหว่างที่ทำกิจกรรม					
4. ครูส่งเสริมให้นักเรียนเกิด ความ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม					
5. ครูส่งเสริมบรรยากาศที่ทำให้เกิดความ ผ่อนคลาย					
ด้านเนื้อหา					
6. เนื้อหามีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
7. เนื้อหามีความถูกต้อง ดึงดูดความสนใจ ผู้เรียน					
8. เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก					
9. การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน					

ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ สอบทางปรัชญา	ระดับความคิดเห็น				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการ เรียนรู้ร่วมกัน					
11. นักเรียนได้วิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับ สมาชิกในกลุ่ม					
12. นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กันและกัน					
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารระหว่าง สมาชิก					
14. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามลำดับ ขั้นตอน					
ด้านการวัดและประเมินผล					
15. มีการวัดและประเมินผลหลังจากเรียนจบ บทเรียนแล้ว					
16. ครูแจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้ผู้เรียน ทราบ					
17. แบบประเมินหรือแบบทดสอบมีความ ชัดเจน อ่านเข้าใจง่ายไม่คลุมเครือ					
18. การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน					
19. ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ					
20. มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาและ ปรับปรุงตนเอง					

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความคิดเห็นกับจุดประสงค์การเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส23104 รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตารางที่ 20 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความคิดเห็นกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ตัวชี้วัด/ จุดประสงค์ การเรียนรู้	แบบวัด เจตคติข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านครูผู้สอน	1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านเนื้อหา	6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	9	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านกิจกรรมการ เรียนการสอน	10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและ ประเมินผล	15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	เฉลี่ย					0.983	ใช้ได้

ภาคผนวก ซ

1. แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้

ตารางที่ 21 แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ
สอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			Σx	ค่าเฉลี่ย (IOC)	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านเนื้อหา							
1	เนื้อหาสอดคล้องกับสาระและ มาตรฐานของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	เนื้อหาของบทเรียนสอดคล้องกับ จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	รูปแบบการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ถูกต้องตามหลักวิชา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	การนำเสนอเนื้อหาและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนฯ เป็นไป ตามลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	การนำเสนอเนื้อหามีความเหมาะสม กับวัยของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	เนื้อหาการจัดการเรียนรู้มีความ เหมาะสมและให้ความรู้เรื่องการ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้							
7	กิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างมี เหตุผลในเรื่องการปฏิบัติตัวเป็น พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 21 แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			Σx	ค่าเฉลี่ย (IOC)	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
8	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบสอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
9	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	กิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	สื่อในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	การใช้สื่อมีความหมาย เข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 21 แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดชุมชนการสืบ
สอบทางปรัชญาที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัชรวิทยา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			Σx	ค่าเฉลี่ย (IOC)	สรุป
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการวัดและประเมินผล							
13	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
15	เนื้อหาของแบบวัดและประเมินผล เข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับวัย	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
	เฉลี่ย					0.934	ใช้ได้

ตัวอย่างแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส 23104 รายวิชา สังคมฯ
 พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2
 หน่วยที่ 2 เรื่อง สิทธิมนุษยชน (พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ)
 แผน สิทธิมนุษยชน เวลา 5 ชั่วโมง
 ผู้สอน นางสาวณิชากัทร วงษ์บุญมาก โรงเรียนวัชรวิทยา

1. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/(หรือจุดประสงค์ย่อย(ถ้ามี))

ส 2.1 ม. 3/2 มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน

2. สาระสำคัญ

การอาศัยอยู่ร่วมกันภายในสังคมย่อมมีความหลากหลาย หากมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำการตามอำเภอใจของตนเองย่อมนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมและปราศจากความเรียบร้อย จึงทำให้ต้องมีกฎระเบียบขึ้นมาเพื่อเข้ามาจัดการความเรียบร้อยภายในสังคม ให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1. นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของกฎหมายที่อยู่ในชีวิตประจำวัน (K)
- 3.2. นักเรียนอธิบายความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน (K)
- 3.3. นักเรียนเขียนสรุปสาระสำคัญของกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง (P)
- 3.4. นักเรียนสามารถระบุแนวทางการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยใช้กฎหมายเข้ามาแก้ไขปัญหา (K)
- 3.5. นักเรียนสะท้อนความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม (A)

4. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้แกนกลาง

- 4.1. กฎหมายอาญา
- 4.2. กฎหมายแพ่ง
- 4.3. ความแตกต่างระหว่างความผิดทางอาญาและความผิดทางแพ่ง
- 4.4. สิทธิมนุษยชน

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสมรรถนะ

- 5.1. ทักษะการสื่อสาร
- 5.2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง
- 5.3. ทักษะการแก้ปัญหา
- 5.4. ทักษะการใช้เทคโนโลยี

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

จุดเน้นการพัฒนาตามคุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

- 6.1. นักเรียนบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมีในสังคม
- 6.2. นักเรียนบอกแนวทางการปฏิบัติตนต่อครอบครัว เพื่อนและสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 6.3. นักเรียนเห็นความสำคัญของการส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเชื่อมโยงกับหลักกฎหมาย
- 6.4. นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยได้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง
- 6.5. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในสังคม
- 6.6. นักเรียนเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเชื่อมโยงกับหลักกฎหมายในชีวิตประจำวัน

7. ชิ้นงาน/ภาระงาน (รวบยอด/ระหว่างเรียน)

- 7.1. ใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน
- 7.2. ใบงานที่ 5 เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับบุคคลหมายเลข 0
- 7.3. ใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน
- 7.4. ใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

8. การประเมินการเรียนรู้

ขอบเขตการวัด	วิธีการประเมินการเรียนรู้	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
8.1. ความรู้ แผนหน่วยการจัดการ เรียนรู้หน่วยที่ 4	- สังเกตการตอบคำถาม - สังเกตการอภิปราย - ตรวจสอบการเขียนตอบในใบ งาน	- ประเด็นคำถาม - แบบวัดเจตคติ - แบบประเมินใบงาน	ครู/นักเรียน
8.2. ด้านทักษะ/ กระบวนการ - ความสามารถในการ สื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี	- สังเกตพฤติกรรม - ตรวจสอบการเขียนตอบในใบ งาน	- ประเด็นคำถาม - ใบงาน	ครู/นักเรียน
8.3. ด้านคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การสังเกตพฤติกรรม รายบุคคล - การประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์	- แบบสังเกต พฤติกรรมรายบุคคล - แบบประเมิน คุณลักษณะอัน พึงประสงค์	ครู/นักเรียน

เกณฑ์การประเมินใบงาน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
ใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน	อธิบายลักษณะและความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งได้ครบถ้วนและถูกต้อง	อธิบายลักษณะของกฎหมายอาญาและแพ่งได้ถูกต้อง แต่อธิบายความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งไม่ถูกต้อง	ไม่สามารถอธิบายลักษณะและความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งได้อย่างถูกต้อง
ใบงานที่ 5 เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับบุคคลหมายเลข 0	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ได้ถูกต้องและวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสอดคล้องกับหลักกฎหมายได้อย่างสมเหตุสมผล	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ได้ถูกต้องและวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข ปัญหา ไม่ ค อ ย สอดคล้องกับหลักกฎหมาย	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ไม่ถูกต้องและวิเคราะห์ปัญหาไม่ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข ปัญหา ไม่ สอดคล้องกับหลักกฎหมาย
ใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน	สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผล	สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล แต่เสนอแนวทางการแก้ไขได้ไม่สมเหตุสมผล	สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขไม่สมเหตุสมผล
ใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม	วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย และสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข	วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย แต่ไม่สามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข	ไม่สามารถวิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. บุคคลที่เคารพในสิทธิคนอื่น	นักเรียนสามารถบอกแนวทางปฏิบัติการปฏิบัติตนกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล	นักเรียนสามารถบอกแนวทางปฏิบัติการปฏิบัติตนกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่สมเหตุสมผล	นักเรียนไม่สามารถบอกแนวทางปฏิบัติการปฏิบัติตนกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล
2. ดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง	นักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์	นักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองในสังคมได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์	ไม่สามารถสืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบันวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอแนวทางการแก้ไขไม่สมเหตุสมผล
3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดย พิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองที่มีต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน และสังคม	นักเรียนสามารถบอกแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นตามมาต่อตนเองและส่วนร่วมได้สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์	นักเรียนสามารถบอกแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นตามมาต่อตนเองและส่วนร่วมได้สมเหตุสมผล แต่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์	ไม่สามารถวิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและไม่สามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

9. กิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 1 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง

วิธีสอนโดยเน้นกระบวนการ : กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการสืบสอบทางปรัชญา

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยการเริ่มต้นชวนคุยและตั้ง

คำถาม

1. ครูสนทนาพูดคุยถามนักเรียนว่า “นักเรียนลองหันไปมองหน้าเพื่อนที่นั่งด้านซ้ายของตัวเอง แล้วลองสังเกตว่าตัวเองกับเพื่อนมีอะไรที่เหมือนกันหรือไม่” (แนวคำตอบ ใส่ชุดนักเรียนเหมือนกัน)

2. หลังจากนั้นครูจึงถามต่อว่า “แล้วมีอะไรที่นักเรียนกับเพื่อนด้านข้างแตกต่างกันบ้าง” (แนวคำตอบ มีใบหน้าที่แตกต่างกัน)

3. ครูตั้งข้อสังเกตว่า “แม้ในสังคมเล็ก ๆ อย่างห้องเรียนของเรายังมีความแตกต่างมากมาย หากเป็นสังคมที่ใหญ่มากกว่านี้ นักเรียนคิดว่าผู้คนในสังคมจะเหมือนหรือแตกต่างกัน หากมีความแตกต่างกันมาก แล้วอะไรที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข” (คำตอบ กฎหมาย) (Obj 3.1)

4. ครูอธิบายเพิ่มเติมต่อไปว่า กฎหมายคือสิ่งที่ถูกบัญญัติขึ้นจากผู้มีอำนาจในรัฐเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยตัวกฎหมายนั้นมีทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง

5. ครูแจกใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวันให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อให้นักเรียนเขียนคำตอบลงไปใบงานให้ถูกต้องและเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นในเรื่องของกฎหมายในชีวิตประจำวัน (Obj 3.3)

6. ครูอธิบายเนื้อหาเรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันจบ ครูให้นักเรียนเปิดหน้าสุดท้ายใบงานที่ 4 ซึ่งมีสถานการณ์จำลองที่แตกต่างกัน ดังนี้

6.1. นายสีลเห็นว่านางชีวามีเงินในบัญชีมากกว่าหนึ่งร้อยล้าน จึงได้วางแผนฆาตกรรมนางชีวาและชิงเงินมาจนสำเร็จ

6.2. นายโชคกับนายชัยอยากกินหมูกระทะมาก แต่ไม่มีเงินเพียงพอจึงได้ช่วยกันวางแผนปล้นนางสาวมาลัยโดยที่นายชัยเข้าไปข่มขู่และนายโชคเข้าไปกระชากกระเป๋าเงินจากนางสาวมาลัย

6.3. นายโป่งไม่ชอบหน้านายมั่งจึงเอาปืนไปยิงนายมั่ง เมื่อยิงไปแล้วหนึ่งนัด นายมั่งจึงยิงสวนเพื่อป้องกันตนเอง

6.4. นายเตโชทำสัญญากู้ยืมเงินจากนางแมนเป็นจำนวน 90,000 บาท โดยตกลงกันว่าจะผ่อนชำระทั้งหมด 4 งวด แต่นายเตโชชำระได้เพียง 2 งวด และไม่ผ่อนชำระอีกเลย

6.5. นายวิชัยเลี้ยงสุนัขไว้ตัวหนึ่ง แล้วสุนัขได้เข้าไปกัดไก่ของนายเปรม

6.6. นางมาลีเสนอขายโทรศัพท์มือถือแก่นายอดิศรในราคา 5,000 บาท

โดยให้นักเรียนเลือกตอบว่าสถานการณ์จำลองที่ครูยกมาสอดคล้องกับกฎหมายอาญาหรือกฎหมายแพ่ง และเหตุการณ์ดังกล่าวมีการกระทำผิดหรือไม่ พร้อมให้นักเรียนเขียนอธิบายว่าการกระทำใดในสถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การทำความผิด พร้อมบอกบทลงโทษตามกฎหมาย

7. ครูถามเพื่อเป็นการสรุปเนื้อหา “กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งมีความแตกต่างกันอย่างไร” (คำตอบ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษจากการกระทำผิด และโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน กฎหมายแพ่ง เกิดจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายจากภาคเอกชน ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องชดเชยด้วยค่าสินไหม โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ คือบังคับให้ชำระหนี้หรือชดเชยค่าสินไหม) (Obj 3.3)

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นด้วยสื่อการเรียนรู้

8. นักเรียนจัดที่นั่งเป็นวงกลมเพื่อร่วมพูดคุยถึงประเด็นปัญหาในสังคม โดยทบทวนความรู้จากชั่วโมงก่อน เรื่องกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง

9. ครูถามว่า “หากกฎหมายทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่นนั้น กฎหมายสามารถควบคุมให้คนในสังคมรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่นหรือไม่” (แนวคำตอบ ไม่ใช่ เนื่องจากคนในสังคมมีความคิดเห็นที่หลากหลาย กฎหมายจึงเป็นแนวปฏิบัติและกฎเกณฑ์ที่ช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับสังคม)

10. ครูอธิบายว่าสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนมีอย่างเสมอภาค โดยสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตอนตาย เช่นนั้นทำให้สิทธิมนุษยชนมีการครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเอง สิทธิในการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

11. ครูถามนักเรียนว่า “สิทธิของเรา เราสามารถยกให้ผู้อื่นได้หรือไม่ เพราะอะไร” (คำตอบ ไม่ได้ เพราะสิทธิคือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมอบให้แก่คนอื่นได้) (Obj 3.2)

12. ครูเริ่มกิจกรรมสำรวจประสบการณ์สิทธิมนุษยชนในชีวิตประจำวัน โดยแจกโพสต์อิทให้นักเรียนคนละ 2 แผ่น แผ่นที่ 1 เป็นสีชมพู เขียนเรื่องที่นักเรียนคิดว่าตนเองถูกละเมิด แผ่นที่ 2 เป็นสีเหลือง เขียนเรื่องที่นักเรียนคิดว่าไปละเมิดคนอื่น โดยครูให้เวลานักเรียนในการเขียนและนำขึ้นมาปะบนบอร์ดเป็นเวลา 5 นาที

13. ครูชวนนักเรียนพูดคุยกันโดยการอ่านสิ่งที่นักเรียนเขียนและให้นักเรียนผู้เขียนเล่าประสบการณ์ว่าเหตุใดจึงรู้สึกว่าคุณถูกละเมิดหรือเราไปละเมิดคนอื่น พร้อมทั้งชวนคิดว่าเราควรปฏิบัติตัวตามสิทธิและหน้าที่ของเราได้อย่างไรบ้างเพื่อที่จะไม่ไปละเมิดผู้อื่น (แนวคำตอบ ใช้สิทธิใน

การแสดงออกและรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิของตนเองโดยไม่ละเมิดผู้อื่น คำนึงว่าผลการกระทำของตัวเอง) (Obj 6.1)

14. นักเรียนร่วมกันพูดคุยถึงแนวทางการมีส่วนร่วมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ และองค์การที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

15. ครูตั้งคำถามชวนคิดกับนักเรียนต่อว่า “หากนักเรียนเป็นคนที่ไม่มีบัตรประชาชนจะเป็นอย่างไร?” (แนวคำตอบ ไม่ใช่พลเมืองไทยและไม่มีสิทธิเลือกตั้งในประเทศไทย)

16. นักเรียนและครูร่วมกันดูสื่อวีดิทัศน์ ‘3 เดซิเบล เสียงที่ไม่ได้ยิน: คนหมายเลข 0 (2 เม.ย. 59)’

Thai PBS is a Thai public broadcast service. Wikipedia

3 เดซิเบล เสียงที่ไม่ได้ยิน : คนหมายเลข 0 (2 เม.ย. 59)

Thai PBS

7.0M subscribers

Subscribe

111

Share

Clip

(<https://youtu.be/l6a7gRO0vCc>)

ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชนกลุ่มน้อย บุคคลสำคัญในวีดิทัศน์ คือ ลุงถนอม ชูแก้ว บุคคลผู้ถือบัตรประจำตัวเลข 0 อันหมายถึงบุคคลที่อยู่ในกลุ่มชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานมาในประเทศไทย ในชีวิตของลุงถนอมผ่านเรื่องนราวมามากมาย ทั้งลูกชายทั้งสองเจอเรื่องราวที่ย่ำแย่และหลานสาวที่ถูกล่วงละเมิด และพวกเขาไม่สามารถทำอะไรได้เลยเพราะเป็นกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ลี้ภัยมาจากพม่า ชีวิตของพวกเขาถูกกีดกันจากคำว่าสิทธิเสรีภาพและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

17. นักเรียนทำใบงานที่ 5 เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับบุคคลหมายเลข 0 โดยให้นักเรียนสรุปประเด็นใจความสำคัญจากสื่อวีดิทัศน์ ตอบคำถามพร้อมเขียนประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่น่าสนใจ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

17.1 สรุปเรื่องจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง '3 เดซิเบล เสียงที่ไม่ได้ยิน: คนหมายเลข 0 (2 เม.ย. 59)'

- 17.2 จากการชมสื่อวีดิทัศน์ นักเรียนพบปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในด้านใดบ้าง
- 17.3 ในวีดิทัศน์ ลุงถนอมมีวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาอย่างไร
- 17.4 หากนักเรียนเป็นลุงถนอม นักเรียนคิดว่านักเรียนจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร
- 17.5 นักเรียนคิดว่าหมายเลขบัตรประชาชนหมายเลข 0 ทำให้บุคคลเจ้าของบัตรได้รับสิทธิต่างจากบุคคลที่มีเลขบัตรประชาชนหมายเลขอื่น
- 17.6 ในด้านกฎหมาย ได้มีการกำหนดสิทธิของผู้มีบัตรประชาชนหมายเลข 0 อย่างไรบ้าง จงอธิบาย (Obj 3.3)

18. หลังจากนั้นครูให้นักเรียนได้สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์

ชั่วโมงที่ 3

ขั้นที่ 3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถาม

19. ครูสนทนากับนักเรียนถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่เราเห็นในรายการข่าวทุกวัน โดยถามนักเรียนว่า “ปัจจุบันนี้ นักเรียนคิดว่าปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยเรื่องใด คือปัญหาที่ใหญ่ที่สุด” (แนวคำตอบ ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางความคิด การไม่ยอมรับเพศ LGBTQ+)

20. ครูแจกใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน โดยให้นักเรียนสืบค้นข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นเวลา 15 นาที ดังนี้

20.1. เนื้อหาข่าว และที่มาของข่าว

20.2. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (เชื่อมโยงกับสภาพสังคม การเมืองและวัฒนธรรม)

20.3. แนวทางการแก้ไขปัญหา (เชื่อมโยงกับแนวปฏิบัติทางสังคมและกฎหมาย) ครู

(Obj 3.4, Obj 6.3)

ขั้นที่ 4 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณารายการคำถามให้เหลือคำถามที่น่าสนใจร่วมกันผ่านการพูดคุย

21. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วนั่งเป็นวงกลมเพื่อปรึกษากันว่า ข่าวที่แต่ละคนได้ทำการสืบค้น มีข่าวไหนที่น่าสนใจและมีความสำคัญที่สุดในความคิดเห็นของคนในกลุ่ม เพื่อนำไปทำเป็นสื่อ Infographic ต่อไป

22. เมื่อเลือกข่าวที่จะนำไปทำเป็นสื่อ Infographic ได้แล้ว นักเรียนจึงทำการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นร่วมกันถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ข้อมูลลงไปนสื่อที่กลุ่มจะจัดทำขึ้น (Obj 6.5)

23. นักเรียนทำสื่อ Infographic เกี่ยวกับข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยมีหัวข้อดังนี้

23.1. เนื้อหาข่าว และที่มาของข่าว

23.2. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (เชื่อมโยงกับสภาพสังคม การเมืองและวัฒนธรรม)

23.3. แนวทางการแก้ไขปัญหา

23.4. แนวทางการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม

หลังจากทำเสร็จให้นักเรียนโพสต์สื่อ Infographic ลงบน Facebook พร้อมติดแฮชแท็ก #WrxHumanright (Obj 6.4, Obj 6.6)

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 5 ผู้สอนเริ่มให้ผู้เรียนถกประเด็นปัญหา

24. นักเรียนนั่งเป็นวงกลมตามกลุ่มเดิมของตัวเอง โดยครูให้แต่ละกลุ่มทบทวนกิจกรรมครั้งที่แล้วว่าได้อะไรมาบ้างและพูดคุยเรื่องข่าวที่นักเรียนจะนำเสนอ

25. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอสื่อ สื่อ Infographic ที่ทางกลุ่มได้จัดทำขึ้น

26. หลังจากที่น่าเสนอจบ แต่ละกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสให้เพื่อนในห้องได้แสดงความคิดเห็นหรือตั้งข้อสังเกตกับข่าวที่ทางกลุ่มนำเสนอ

ขั้นที่ 6 ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองร่วมกับผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการประเมินการอภิปรายของตนเองและตผลิการแก้ปัญหา

27. ผู้เรียนร่วมกับคนในกลุ่มทบทวนความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้เพิ่มเติมจากการดำเนินกิจกรรม เช่น ผลที่สุดแล้วการละเมิดสิทธิมนุษยชนในบางเรื่องถูกเพิกเฉย มีสาเหตุมาจากอะไร (แนวคำตอบหลายคนไม่ได้เผชิญเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง จึงไม่รู้ลึกทุกข้อ)

ขั้นที่ 7 ผู้เรียนขยายความรู้และความเข้าใจผ่านกิจกรรม

28. นักเรียนแต่ละคนรับใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม จากครูมาเพื่อเป็นการขยายความรู้และความเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย ให้นักเรียนวิเคราะห์สังคมในประเทศไทยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม รวมถึงเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมตามสิทธิหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด (Obj 3.5 และ Obj 6.2)

10. สื่อการเรียนรู้

10.1 สื่อการเรียนรู้

1. สื่อวีดิทัศน์ ‘3 เดซิเบล เสียงที่ไม่ได้ยิน: คนหมายเลข 0 (2 เม.ย. 59)’ (<https://youtu.be/l6a7gRO0vCc>)

11. เกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
ใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน	อธิบายลักษณะและความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งได้ครบถ้วนและถูกต้อง	อธิบายลักษณะของกฎหมายอาญาและแพ่งได้ถูกต้อง แต่อธิบายความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งไม่ถูกต้อง	ไม่สามารถอธิบายลักษณะและความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่งได้อย่างถูกต้อง
ใบงานที่ 5 เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับบุคคลหมายเลข 0	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ได้ถูกต้องและวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสอดคล้องกับหลักกฎหมายได้อย่างสมเหตุสมผล	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ได้ถูกต้อง และวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาไม่ค่อยสอดคล้องกับหลักกฎหมาย	บอกสรุปเรื่องราวในสื่อ วิดีทัศน์ไม่ถูกต้องและวิเคราะห์ปัญหาไม่ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย
ใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน	สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผล	สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล แต่เสนอแนวทางการแก้ไขได้ไม่สมเหตุสมผล	ไม่สามารถสืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขไม่สมเหตุสมผล
ใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข	วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย แต่ไม่สามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข	ไม่สามารถวิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและไม่สามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ใบงานที่ 4

เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 1 กฎหมายอาญา

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามให้ถูกต้อง

1. กฎหมาย หมายถึง.....
2. กฎหมายอาญา หมายถึง.....
3. การกระทำความผิดทางอาญา หมายถึง.....
4. ลักษณะการกระทำความผิดทางอาญาแบ่งออกเป็น.....ประเภท ได้แก่
 - 1)
 - 2)
 - 3).....
5. โทษทางอาญา ผู้กระทำจะได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ โดยแบ่งเรียงลำดับตามความร้ายแรง ได้แก่
 - 1)..... 2).....
 - 3)..... 4).....
 - 5).....
6. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คือ.....
 - 1)..... 2).....
 - 3)..... 4).....
 - 5)..... 6).....
 - 7)..... 8).....
 - 9)..... 10).....
 - 11)..... 12).....

ตอนที่ 2 กฎหมายแพ่ง

13. การกระทำความผิดทางแพ่ง คือ.....
14. การรับผิดทางแพ่งมี.....ลักษณะ ได้แก่
 - 1).....2).....3).....
 - 4).....5).....

15. สัจญา คือ.....

16. ลักษณะของสัจญา

1).....2).....3).....

17. การละเมิด คือ.....

18. ผู้ทำการละเมิด คือ.....

19. ลักษณะของการทำละเมิด

1).....

2).....

3).....

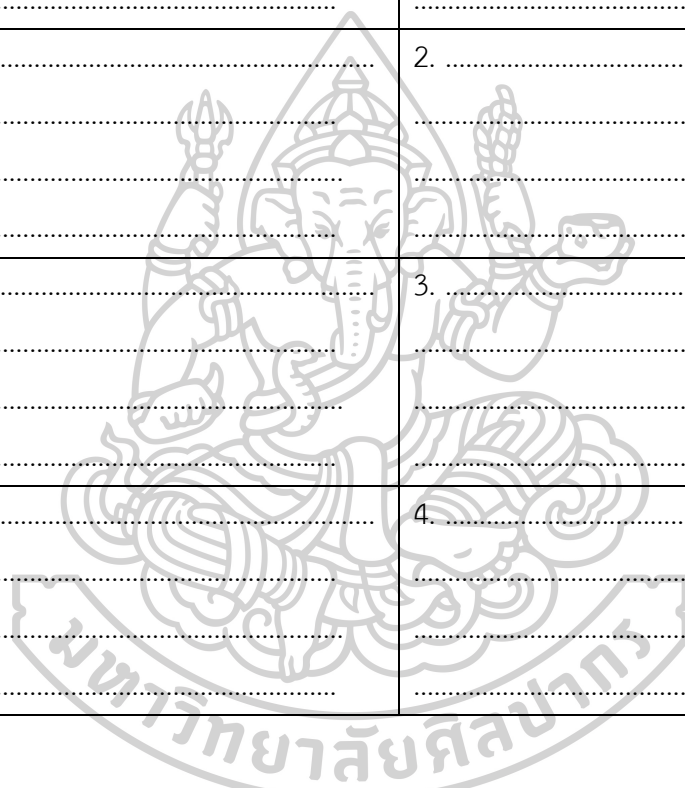
20. โทษทางแพ่ง คือ.....

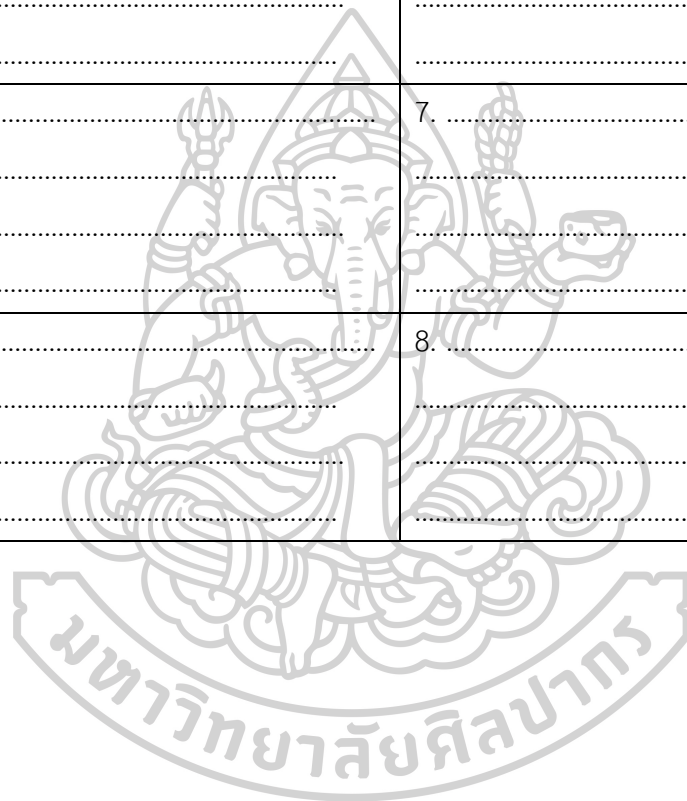
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งให้ถูกต้อง

กฎหมายอาญา	กฎหมายแพ่ง
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

กฎหมายอาญา	กฎหมายแพ่ง
5.	5.
6.	6.
7.	7.
8.	8.

ตอนที่ 4 สถานการณ์จำลอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์จำลองในกรอบสี่เหลี่ยม พร้อมวงกลมคำตอบที่ถูกต้อง และเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

1. นายสีลเห็นว่านางชีวามีเงินในบัญชีมากกว่าหนึ่งร้อยล้าน จึงได้วางแผนฆาตกรรมนางชีวาและชิงเงินมาจนสำเร็จ

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

2. นายโชคกับนายชัยอยากกินหมูกระทะมาก แต่ไม่มีเงินเพียงพอจึงได้ช่วยกันวางแผนปล้นนางสาวมาลัย โดยที่นายชัยเข้าไปข่มขู่และนายโชคเข้าไปกระชากกระเป๋าเงินจากนางสาวมาลัย

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

3. นายโป้งไม่ชอบหน้านายมั่งจึงเอาปืนไปยิงนายมั่งเมื่อยิงไปแล้วหนึ่งนัด นายมั่งจึงยิงสวนเพื่อป้องกันตนเอง

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

4. นายเตโซทำสัญญากู้ยืมเงินจากนางแมนเป็นจำนวน 90,000 บาท โดยตกลงกันว่าจะผ่อนชำระทั้งหมด 4 งวด แต่นายเตโซชำระได้เพียง 2 งวด และไม่ผ่อนชำระอีกเลย

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

5. นายวิชัยเลี้ยงสุนัขไว้ตัวหนึ่ง แล้วสุนัขได้เข้าไปกัดไก่ของนายเปรม

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

6. นางมาลีเสนอขายโทรศัพท์มือถือแก่นายอดิศรในราคา 5,000 บาท

- กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง
 มีความผิด ไม่มีความผิด

การกระทำความผิด.....

บทลงโทษ.....

5. นักเรียนคิดว่าหมายเลขบัตรประชาชนหมายเลข 0 ทำให้บุคคลเจ้าของบัตรได้รับสิทธิต่างจากบุคคลที่มีเลขบัตรประชาชนหมายเลขอื่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ในด้านกฎหมาย ได้มีการกำหนดสิทธิของผู้มีบัตรประชาชนหมายเลข 0 อย่างไรบ้าง จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาที่สำคัญคือ
เราต้องเข้าใจปัญหาเสียก่อน

ใบงานที่ 6

เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนสืบค้นข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดในประเทศไทย

1. หัวข้อข่าว.....

2. เนื้อหาข่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ที่มาของข่าว.....

3. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (เชื่อมโยงกับสภาพสังคม การเมืองและวัฒนธรรม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

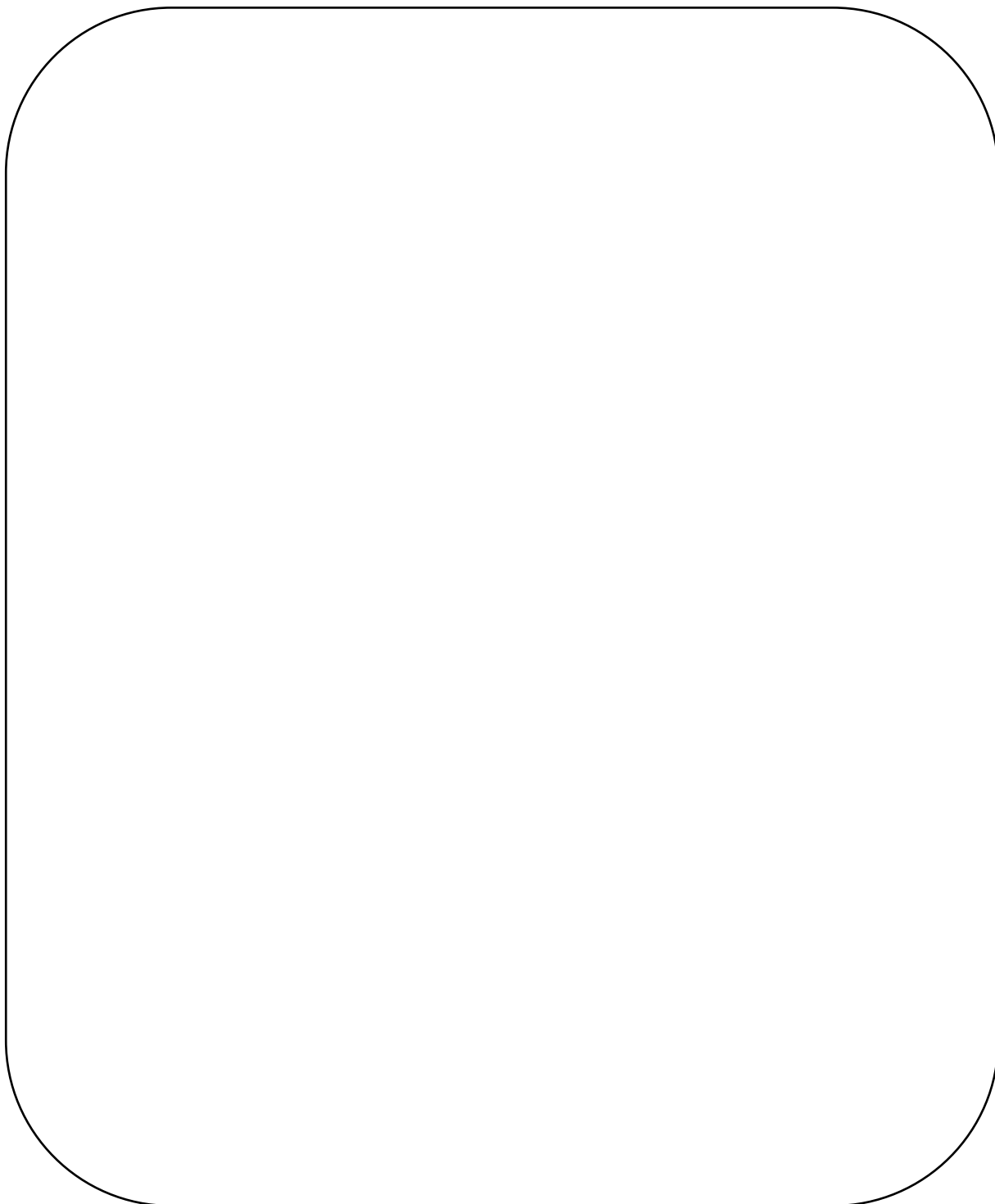
.....

ใบงานที่ 7

เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์สังคมในประเทศไทยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม รวมถึงเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมตามสิทธิหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....ห้อง.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้ผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด / ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		3	2	1	0
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.1 มีความรัก และภูมิใจในความเป็นชาติ				
	1.2 ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา				
	1.3 แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์				
2. ซื่อสัตย์สุจริต	2.1 ปฏิบัติตามระเบียบการสอน และไม่ลอกการบ้าน				
	2.2 ประพฤติ ปฏิบัติ ตรงต่อความเป็นจริงต่อตนเอง				
	2.3 ประพฤติ ปฏิบัติตรงต่อความเป็นจริงต่อผู้อื่น				
3. มีวินัย	3.1 เข้าเรียนตรงเวลา				
	3.2 แต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ				
	3.3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้อง				
4. ใฝ่หาความรู้	4.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ				
	4.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	4.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
5. อยู่อย่างพอเพียง	5.1 ใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด				
	5.2 ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า				
	5.3 ใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการเก็บออมเงิน				
6. มุ่งมั่นในการทำงาน	6.1 มีความตั้งใจ และพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	6.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				
7. รักความเป็นไทย	7.1 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย				
	7.2 เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย				
8. มีจิตสาธารณะ	8.1 รู้จักการให้เพื่อส่วนรวม และเพื่อผู้อื่น				
	8.2 แสดงออกถึงการมีน้ำใจหรือการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น				
	8.3 เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)
 / /

/เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน
- พฤติกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน

แบบประเมินสมรรถนะผู้เรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....

รายวิชา..... รหัสวิชา..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียนแล้วขีด ✓ ลงในช่อง
ที่ตรงกับระดับคะแนน

สมรรถนะที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. แสวงหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหา			
1.1 แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล			
1.2 แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา			
1.3 ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น			
2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการการเรียนรู้			
2.1 เลือกใช้ข้อมูลในการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม			
2.2 เลือกใช้ข้อมูลในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม			
3. การคิดวิเคราะห์ขั้นสูง			
3.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อสร้างองค์ความรู้			
3.2 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้			
4. การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์			
4.1 มีความสามารถในการรับ-ส่งสาร			
4.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของ ตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม			
5. การใช้ทักษะชีวิต			
5.1 ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสัมพันธ์อันดี			
5.2 มีวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างเหมาะสม			

เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน เกณฑ์การประเมิน คะแนนเต็ม 15 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ดี คะแนน 13-15 หมายถึง ดี
 ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ปานกลาง คะแนน 9 -12 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับ ปรับปรุง คะแนน 5- 8 หมายถึง ปรับปรุง
 เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60 (9 คะแนน)

ลงชื่อ

(นางสาวณิชากัทร วงษ์บุญมาก)

ครูผู้สอน

แบบประเมินใบงาน

วิชา..... หน่วย เรื่อง

รหัสวิชา ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา..... ชั้น..... โรงเรียน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
ใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน			
อธิบายลักษณะและความแตกต่างของกฎหมายอาญาและแพ่ง			
ใบงานที่ 5 เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับบุคคลหมายเลข 0			
บอกสรุปเรื่องราวในสื่อวีดิทัศน์			
ใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน			
สืบค้นข่าวสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยปัจจุบัน วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไข			
ใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม			
วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข			
คะแนนเต็ม 12 คะแนน		ได้..... คะแนน	

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ใบงานที่ 4 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน
 - 3 คะแนน = อธิบายได้ครบถ้วนและถูกต้อง
 - 2 คะแนน = อธิบายครบถ้วน แต่ไม่ถูกต้อง
 - 1 คะแนน = อธิบายไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง
2. ใบงานที่ 2 เรื่อง รากของปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย
 - 3 คะแนน = บอกสรุปได้ถูกต้อง วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสอดคล้องกับหลักกฎหมายได้อย่างสมเหตุสมผล
 - 2 คะแนน = บอกสรุปได้ถูกต้อง วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น แต่วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย
 - 1 คะแนน = บอกสรุปไม่ถูกต้อง วิเคราะห์ปัญหาไม่ตรงประเด็นและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาไม่ สอดคล้องกับหลักกฎหมาย

3. ใบงานที่ 6 เรื่อง วิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

3 คะแนน = สืบค้นข่าว วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผล

2 คะแนน = สืบค้นข่าว วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไข ไม่สมเหตุสมผล

1 คะแนน = ไม่สามารถสืบค้นข่าว วิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการแก้ไข ไม่สมเหตุสมผล

4. ใบงานที่ 7 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

3 คะแนน = วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

2 คะแนน = วิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย แต่ไม่สามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

1 คะแนน = ไม่สามารถวิเคราะห์ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยและสามารถบอกแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

เกณฑ์การประเมิน 12-9 = ดี (3) คะแนน 8-5 = พอใช้ คะแนน 4-0 = ควรปรับปรุง

ลงชื่อผู้ประเมิน.....

(นางสาวณิชภัทร วงษ์บุญมาก)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

ณิชาภัทร วงษ์บุญมาก

วุฒิการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2553

- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนวัชรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2556

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2561

- ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2562

